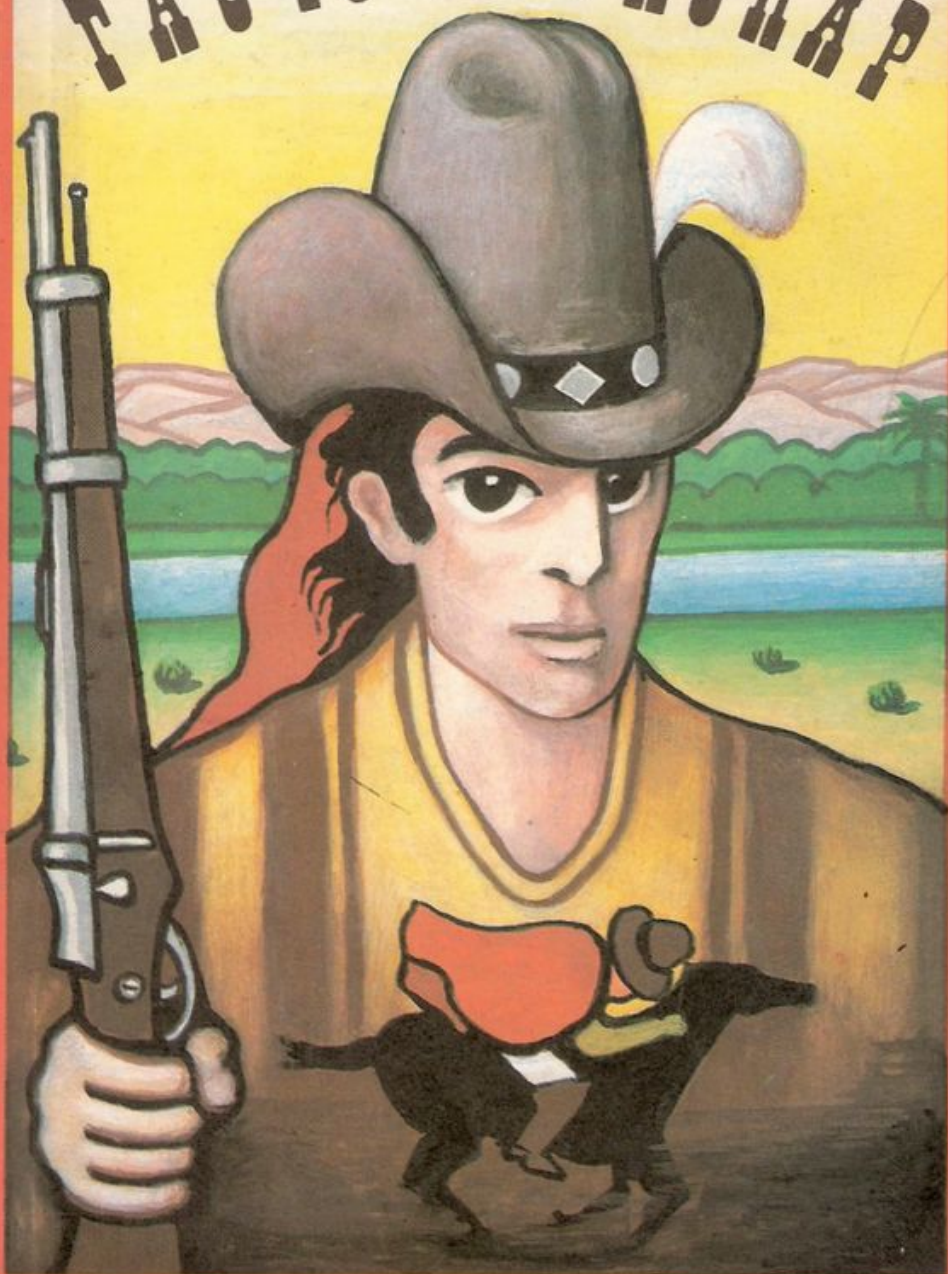

МАЙН РИД

ГАУЧОТО ГАСПАР

Майн Рид

Гаучото Гаспар

Глава I

ГРАН ЧАКО

Разгърнете картата на Южна Америка и погледнете района, разположен между реките Саладо, Парана и Парагуй. На горното течение на течащата югоизточно от Андите река Саладо ще видите град Салта¹, а на горното течение на спускащата се от север река Парагуай – крепостта Корумба. Ако съедините с мислена линия двата града, тя ще затвори една твърде малко проучена област между двете споменати реки, но едва ли не най-интересната в целия южноамерикански континент. Нейното минало е много романтично, а настоящето ѝ е изпълнено с тайнственост. В наши дни тези места са също тъй малко изследвани, както по времето на Мендоса и Писаро². Искате ли да узнаете името на тази област, млади читателю? Тя се нарича Гран Чако.

Обитателите на тази област всяват ужас сред околното население, което по тази причина старателно избягва всякакво общуване с тях.

Съществуващото мнение, че испанците по времето на Колумб били покорили цяла Америка и господствали над всички червенокожи племена, е чиста историческа заблуда. Водени от жаждата за злато и, между другото, от желанието да разпространят християнството, испанските конкистадори³ обходили и двете части на американския континент, но все пак останали много области, където те не са стъпвали. Някои от тези пропуснати от цивилизаторите области по големина са равни на територията на Англия. Между тях са и областта Набахоа на север, земята на доблестните гуахири – в центъра, Патагония и Арауко – на юг и най-сетне лежащото между Кордилерите, Перуанските Анди и реките Парана и Парагуай Гран Чако. Тази огромна колкото цяла империя територия е останала до ден-днешен неизследвана. Пътешествениците, предприемали експедиции във вътрешността ѝ, бързо се отказвали от намерението си и се връщали назад. Опитите на йезуитите и на францисканските мисионери да насадят там християнството, също били безуспешни. Дивите племена на Гран Чако не се покорявали нито на меча, нито на кръста.

Трите големи реки Саладо, Бермехо и Пилкомайо протичат през

---

1. Намира се на територията на Аржентина. – Б. ред.

2. Испански завоеватели от XVI в. – Б. ред.

3. От conquistador (исп.) – завоевател. – Б. ред.

територията на Чако и се съединяват с Парана и Парагуай. Техните течения също са малко известни на географите, защото сравнително едва наскоро е бил направен опит за изследване на Рио Саладо, но и той е успял само по горното течение на реката, в колонизираните области Сан-тиаго и Тукуман. Единствено добре въоръжена военна експедиция би могла да рискува да я изследва по-нататък до изворите, защото по бреговете ѝ се скитат хищни шайки от диваци.

Още по-малко са познати на географите Бермехо и Пилкомайо. Горно го течение на Пилкомайо се намира в Аржентина и Боливия – и там по бреговете ѝ има множество градове и села, – по-нататък тя се губи из Гран Чако. Дори устието на Пилкомайо не е изследвано, макар че тази река се влива в река Парагуай, точно срещу най-старата испанска колония, столицата на Парагуай – Асунсион. По бреговете на делтообразното, блатисто и гъсто обрасло със сочна зеленина устие на Пилкомайо няма и следа от град или заселище, селища има само по горното течение на реката.

Никога не е стъпвал крак на бял човек в областта Чако, никога не се е издигала тук църковна камбанария с кръст. Европейците избягват Гран Чако не затова, че тази област е малко пригодна за колонизация. Гран Чако не е неплодна област като Патагония, не е влажна гориста низина като крайбрежията на Амазонка или делтата на Ориноко. Необхватните зеленеещи се савани, гъсталаците от тропически дървета, сред които най-много се срещат палмите, здравият климат и плодородната почва правят Гран Чако да прилича на парк-градина, засаден от самия Господ Бог и без съмнение биха привлекли тук преселници, ако не е коренното туземно население. Туземците са по природа ловци, а не земеделци и не желаят да пускат на територията си пришълци колонисти. Тези войнствени червенокожи индианци са отблъсквали опитвалите се да ги покорят войски и с не по-малък успех са прогонвали търсачите на руда и мисионерите. Тези независими диваци са смели ездачи, които като кентаври летят с буйните си коне по равнините на Чако. Те не обичат заседналия живот, а се местят от една ароматна гора в друга, като пчели, прелитащи от цвят на цвят. Където им се хареса, там разпъват шатрите си, там се разполага бивакът. Разбира се, те са диваци, но признайте, читателю, че завиждате на техния безгрижен начин на живот! Така ли е? Чувам ви да отговаряте: „Да“. Елате тогава с мен в Гран Чако.

Глава II

ПАРАГУАЙСКИЯТ ДЕСПОТ

Казах, че в Чако не е имало европейски колонисти, сега ще спомена едно изключение. В 1836 година на сто мили от устието на Пилкомайо имаше къщичка – една несъмнено европейска постройка. Като архитектура не беше нещо особено – стените ѝ бяха от бамбук, а покривът от палмови листа, но се отличаваше от индианските колиби по големината, по просторната, покрита с навес веранда, оборите за животни и хамбарите за складиране на царевица, маниока⁴ и другите продукти на тропическото селско стопанство.

Вътрешната наредба на къщичката също говореше, че собствениците ѝ са европейци. Столовете, креватите, цялата мебел беше от бамбук – местно производство, но красива, изящна и удобна. На пода бяха постлани рокозки от палмови листа; тук-там бяха опънати плетени люлки; по стените бяха окачени картини – местни пейзажи; цигулка, китара и куп ноты допълваха наредбата на къщата.

В някои стаи, а също и на верандата, се виждаха препарирани животни, птици и влечуги, забодени върху палмови пръчици насекоми, пеперуди, блестящи бръмбари и накрая образци на различни растения и минерали. Собственик на тази богата сбирка беше преселникът от Германия, берлинският естественик Лудвиг Халбергер.

Странно беше да се види жилище на пруски учен, забутано сред този пушинак, далече от целия цивилизован свят, сред саваните, където бродят само червенокожи туземци, които мразят „белоликите“.

За да се обясни как немският естественик беше попаднал в негостоприемното Гран Чако, трябва да се кажат няколко думи за предишния му живот в Америка.

Преди четвърт век, когато в Парагуай е властвал жестокият диктатор доктор Хосе Франция, в този благословен край живеел известният естественик, приятел и сътрудник на знаменития Хумболт – Еме Бонплан. Като истински учен, Бонплан бил скромен и много от неговите научни открития се приписват сега на неговия приятел Хумболт, с когото те заедно правели екскурзии с научна цел. Бонплан мирно почива, отдавна забравен от всички, на брега на Парана, сред чудната природа,

---

4. Кореноплодно растение, използвано за храна – Б. ред.

която толкова обичал; всъщност потомството би трябвало да уважава името му не по-малко от името на славния Хумболт. Но аз се спрях на личността на Бонплан не за да разказвам биографията му, а защото, ако не беше Бонплан, нямаше да се озове в Южна Америка и Лудвиг Халбергер, преселил се отначало в Ла Плата, а след това в Парагуай, по примера на този френски философ-натуралист.

Бонплан живеел не в самия Парагуай, а на другия бряг на реката, в Аржентинската република, и се занимавал там с обработването на плантации от парагуайско чайно дърво. Мирното индианско племе гуарани обикнало учения за неговия ласкав и кротък характер и започнало да му помага при отглеждането на чайното дърво. Работата вървяла чудесно.

Френският учен изглеждал на върха на щастието, когато от север се задал облак, който помрачил това щастие. Мълвата за неговата успешна дейност стигнала до диктатора на Парагуай – тирана Франция, който смятал чайната култура за един от многото други изключителни монополи на Парагуай, с други думи – за своя собствена. Наистина, Бонплан бил на подвластната нему територия на Аржентинската република, но Франция признавал само едно право – силата на щика. В град Кориентес, където живеел френският учен, нямало гарнизон и ето, през една тъмна нощ четиристотин подкупени от диктатора злодеи – кварталелоси – преплували Парана, разорили плантацията, избили малкото слуги на Бонплан, а самия него взели в плен и го откарали в столицата на Парагуай.

Отслабналата от вътрешни междуособни войни Аржентина, не протестираше. Нея малко я интересувала участва на чужденеца французин. Опитите на английския консул и на комисията, изпратена от френския институт за освобождаването на Бонплан, не довели до нищо. Ако Бонплан е бил от знатен род, лорд или някой княз, за неговото освобождаване са щели да организират войска; но той бил само учен, естественик и го оставили да се мъчи в плен цели девет години. Наистина, затворът не бил особено тежък за него. Франция разбрал с кого има работа и, уважавайки в него учения, го пускал на свобода под честна дума. Бонплан влязъл във връзка с парагуайците, които го обикнали за скромния му нрав. Това възбудило завистта на злия Франция – той отново заповядал да хванат една нощ пленника и да го пренесат на отвъдния бряг на реката, на аржентинска територия. Бонплан се видял на свобода, но без никакво имущество, само с дрехата на гърба си.

Той пак се заселил в близост до град Кориентес, започнал да засажда чайни плантации и спокойно умрял на осемдесет-годишна възраст, с

чиста, неопетнена репутация, заобиколен от щастливо семейство.

Глава III

ЛОВЕЦ ЕСТЕСТВЕНИК

Съдбата на Лудвиг Халбергер донякъде напомня съдбата на Бонплан. Той пристигна в Южна Америка с научна цел. Халбергер беше не само естественик, но и страстен ловец. Привличаха го пампасите⁵ със своите лъвове, ягуари, шрауси и стада диви коне.

Както и Бонплан, той живя девет години в Парагуай, но доброволно. С какво да си обясним това доброволно заточение? Запаленият естественик бе пленен от черните очи на една парагуайска девойка, повече отколкото от яркото оперение на най-красивите птици и разноцветните крилца на най-прекрасните пеперуди.

Ел Гуеро⁶ – така наричаха туземците чужденеца – се хареса на младата парагуайка и тя се омъжи за него. Тя беше на четиринайсет, а той на двамайсет години. Четиринайсетгодишна булка? – ще се учуди читателят. Момичетата от южните раси и страни се развиват твърде рано, и в испанска Америка жените на тринайсет и четиринайсет години са вече съпруги и майки.

Младите съпрузи прекараха десетина щастливи години. Един син, цял бащичко, и дъщеря, която беше копие на майката, оживяваха къщата с весела детска глъч. Умря сестрата на домакията и в дома прибраха и малкото й сираче Сиприано.

Халбергер живееше на двамайсет мили от пристанищния град Асунсион, в саваната, и отиваше в столицата само когато ставаше нужда да изпрати с кораб редки екземпляри убити от него животни, птици илибирки от пеперуди и бръмбари. Много от музеите в Прусия и в други страни са украсени съсбирки и отделни препарирани екземпляри, приготвени от Халбергер. Изобщо, като истински естественик, той избягваше градския шум.

Халбергер живееше твърде охолно. Неговата къща беше пълна, имаше достатъчно много прислуга от местното племе гуани. Верният слуга на учения, Гаспар, който играеше ролята на иконом, също беше от това племе.

Животът на Лудвиг Халбергер течеше спокойно и щастливо, когато изведнъж и над него, както някога над Бонплан, падна гръм.

---

5. Обширни южноамерикански равнини, покрити със степна растителност – Б. ред.

6. El guero (исп.) – Русия. – Б. ред.

Хубавичката четиринайсетгодишна жена на Халбергер на двайсет и четири години стана истинска красавица. Тя се хареса на диктатора на Парагуай. Собствеността на своите поданици доктор Франция беше свикнал да смята за своя. Той започна честичко да посещава Халбергер. Познавайки добре диктатора, Халбергер разбра, че има само едно спасение – да бяга от Парагуай. Върната и любеща жена го предупреди за надвисналата опасност.

Те решиха да бягат на всяка цена, все едно накъде. Но това не беше лесно. По законите на страната, издадени от същия този тиранин, на чужденеца, оженен за парагуайка, се забраняваше да извежда жена си от нейното отечество, без разрешението на властите. Халбергер беше чужденец, жена му-гукашна, а властта – не друг, а самият Хосе Гаспар Франция. Да моли диктатора за разрешение да изведе жена си от Парагуай би било безумие. Трябваше да бяга. Но къде?

В горите на Парагуай скоро щяха да ги намерят събирачите на чай и хининови кори (каскарилероси⁷), които бяха на служба при диктатора; изобщо цялата система на управление на Франция се основаваше на шпиониране и, където и да се скриеха бегълците, можеха да бъдат сигурни, че ще ги предадат на „Ел Сепремо“⁸, както величаеха деспота раболепните. На границата с Аржентина Франция беше поставил военни постове – от тяхното бдително око нямаше да се скрие никаква лодка.

Дълго блъска ума си Лудвиг Халбергер над плана за бягство и най-после реши-да бяга в Чако! Ако на някой парагуаец предложеха една от двете беди – гнева на Франция или бягство в Гран Чако, той би казал, че това е от трън, та на глог. Никой от жителите на Асунсион не би се решил да слезе на отсрещния бряг на реката, която миеше стените на крепостта. Дръзналия да стъпи на територията на Чако европеец неминуемо го очакваше смърт от копието на някой тоба или гуайкуру, или още по-ужасен от смъртта плен.

Но Лудвиг Халбергер не се страхуваше от диваците на Гран Чако, защото по време на примирието между парагуайците и жителите на Гран Чако последните често отиваха в Асунсион да продават кожата на убитите от тях зверове и птици. Веднъж вождът на племето тоба – Парагуана, изоставен от приятелите си след изобилно пиене, се беше заблудил из улиците на града. Уличните деца погнаха бедния индианец и Халбергер ги пропъди на няколко пъти.

---

7. От cascarillero (исп.). – Б. ред.

8. El Supremo (исп.) – Върховния. – Б. ред.

Благодарен за оказаната услуга, вождът даде дума на Халбергер, че ще го покровителства и че той свободно може да пътешества из Гран Чако.

Оттогава примирието между Гран Чако и Парагуай бе нарушено и парагуайците не можеха да излизат на отсрещния бряг на реката; но това не смущаваше Халбергер, той вярваше на думите на Парагуана и реши да отиде да търси неговата защита и покровителство.

За щастие къщата на Халбергер беше близо до брега. Като избра една по-тъмна нощ, Халбергер взе жена си, децата, слугите, верния гаучо⁹ Гаспар и всичко по-ценно от домашните вещи, мина река Парагуай, отиде няколко километра нагоре по течението на Пилкомайо и достигна лагера на племето тоба. Вождът и неговите хора посрещнаха радушно и приветливо бегълците, помогнаха им да си построят къща, наловиха диви коне и докараха от степта рогат добитък. По този начин през 1836 г. сред затвореното за белите Гран Чако се появи къщичката на европейца Халбергер.

---

9. Gaucho (исп.) – жител на южноамериканските пампаси; говедари, изкусни ездачи и ловци, гаучосите произхождат от смесените бракове на испанците с индиански жени през XVII-XVIII в. – Б. ред.

Глава IV

НАЙ-БЛИЗКИТЕ СЪСЕДИ

Домът на естественика беше малко настрана от реката. От верандата и от прозорците се откриваше чудесен изглед. Обикновено си представят пампасите и прериите като еднообразни и мъртви равнини, но това не е вярно. Зеленеещите се савани се разкриват пред погледа вълнисти, като затихнало след буря море. Тук-там се виждат обрасли с акации пространства, палмови горички, самотни палми с грациозно разклонени и изпъкващи с тънките си рисунъци върху небесния лазур листа. Красивите савани не са бездушни. Те живеят. През което и време на деня да ги погледнете, ще видите или стадо елени, или по-малки сърни, или южноамерикански щрауси, които спокойно се разхождат или тичат с опънати напред дълги шии и развяващи се като шлейф опашки – навярно ги е уплашила червенокафявата пума или подскачащият из гъстата трева, като огромна котка, петнист ягуар. А ето препуска в карьер стадо диви коне с развяващи се на вятъра гъсти гриви и опашки. Как удивително красива е дивата, недокосната от човека природа!

Понякога край дома на Халбергер препускаха не обикновени конски стада, а ездачи, седнали или прави върху конете. Цирковите ездачи също препускат прави, но ездата в кръг не е кой знае какво изкуство. Биха ли опитали те същото в права посока в необятната равнина? Навярно биха паднали от коня като зряла круша от дървото. Степните ездачи нямат нужда нито от седло, нито от площадка върху гърба на коня; не напразно са ги нарекли „червените кентаври на Чако“.

Халбергер нарочно се засели в саваните, по-далече от толдерията¹⁰ на тоба, защото смяташе както преди да ходи на лов за зверове, птици и насекоми. Той се надяваше по река Парагуай, Рио Бермехо и Парана, да изпраща сбирките си в град Ориентес, който беше в постоянни търговски връзки с Буенос Айрес. Вождът Нарагуана обеща да му даде не само охрана от свои храбри слуги, но и роби каргадори¹¹ за денковете. Знатните индианци, както и кафрите и арабските търговци в Африка, имат роби.

Минаха три години, откакто естественикът се засели в Чако. През това време успя да събере огромна сбирка, от продажбата на която

10. Tolderia (исп.) – индиански лагер от шатри. – Б. ред.

11. От cargador (исп.) – носач. – Б. ред.

можеше да получи няколко хиляди долара, и той се канеше да я продаде, като предупреди Нарагуана. Вождът обеща да му изпрати хора. Но мина седмица и никакви вестии, никакви бързоходци не дойдоха от страна на Нарагуана. А обикновено не минаваше и седмица да не дойде във фермата сам вождът или неговият син Агуара или изобщо някой от племето тоба. Само Сиприано се радваше, че индианците, а особено Агуара, цяла седмица не са посещавали семейството им. Сиприано мразеше младия индианец, защото той твърде много се заглеждал в хубавичката му братовчедка Франсиска. А останалите се чудеха на тъй дългото отсъствие на гостите от толдерията.

Нарагуана никога не нарушаваше дадената дума и Халбергер нямаше основание да се съмнява в него и този път, затова не отиде при вожда, а търпеливо очакваше пристигането на обещания конвой. Когато обаче изминаха три седмици, а от червенокожия вожд нямаше никакво известие, Халбергер започна да се безпокои. В Чако имаше много враждувачи помежду си племена. Дали някое от тях не е нападнало селото на тоба и изклало мъжкото население, а жените отвлякло в плен? Това беше възможно и за да се убеди във верността или неверността на предположението си, Халбергер реши да отиде в селото и заповяда да му оседлят коня.

– Вземи и мене със себе си, татко! – обади се дъщерята.

– Да вървим, Франсиска, – отговори той.

– Почакай малко, веднага ще приготвя коня си.

И тя наистина не се бави.

– Вземи и Гаспар, Лудвиг, – нежно го посъветва жена му, която се безпокоеше, когато мъжът и тръгваше сам или с такъв ненадежден спътник като дъщеря им. – Ти знаеш, че в степта не е безопасно.

– Чичо, позволи ми и на мене да дойда с вас – помоли Сиприано, който не допускаше братовчедка му да ходи без него в индианското селце.

– И на мене – каза Лудвиг, по-големият син на Халбергер.

– Няма да взема нито единия, нито другия. Нима майка ти може да остане сама, Лудвиг? Освен това съм дал на двамата ви урок, който трябва да научите. Не се страхувай, мила, – каза Халбергер на жена си – сега не сме в Парагуай и нашият стар приятел Франция и неговите хора не ни плашат. На Гаспар също съм възложил работа и не искам да го откъсвам от нея. До селото е един хвърлей и ако всичко е наред, след два часа ще се върнем. И така, adios!¹² Vamos!¹³ Франсиска!

И, като махна с ръка за сбогом, той тръгна. Франсиска удари леко с

камшика коня си и последва баща си.

Различни чувства вълнуваха гърдите на тримата членове на семейството, останали на верандата, докато гледаха след заминаващите. На Лудвиг просто му беше неприятно, че не го взеха на разходка. Сиприано остана дълбоко огорчен и не му беше до учене. Стопанката на къщата се измъчваше от неясно предчувствие за нещо недобро. Истинска дъщеря на Парагуай, тя беше свикнала да вярва във всемогъществото на диктатора. Струваше ѝ се, че няма кътче на земята, където да може да се скрие човек от него. Още от люлката тя беше слушала приказки за силата и мощта на ужасния, неподбиращ средствата деспот. Дори в Чако, под покровителството на вожда на тоба, тя никога не се чувстваше в безопасност. А сега нещо се беше случило с Нарагуана и неговото племе и чувството на страх у нея се бе засилило. Тя гледаше след мъжа си и дъщеря си, които се отдалечаваха, и в душата ѝ беше така страшно, че тя потрепери. Синът и племенникът забелязаха това, и започнаха да я успокояват, доколкото можеха, но напразно. Сламената шапка на Халбергер се скри зад билото на хълма, а фигурката на дъщерята бе изчезнала в далечината още по-рано. Нещо сякаш се скъса в сърцето на сеньората и, като се прекръсти, тя прошепна:

– Madre de Dios¹⁴! Няма да ги видим вече!

---

12. Довиждане (исп.). – Б. ред.

13. Хайде (исп.). – Б. ред.

14. Света Богородице (исп.). – Б. ред.

Глава V НАПУСНАТО СЕЛО

Халбергер и Франсиска скоро стигнаха до индианското селце, но, за свое учудване, не видяха в него нито един червенокож. Селото сякаш беше мъртво. Бамбуковите, покрити с палмова шума колиби, бяха празни.

Като слезе от коня си и обиколи няколко от тях и помещението за селски събрания, Халбергер се убеди, че няма жива душа. Бяха изчезнали всички – и стари, и млади. Грижливият оглед дори го успокои. Ако населението беше станало жертва на нападение на неприятелско племе, навсякъде по улиците щяха да се търкалят труповете на убитите, а вместо колибите щяха да останат само купища пепел. Напускайки селото, индианците бяха взели със себе си и всички домашни вещи. Явно, те не бяха побегнали да се спасяват от нещастие, а спокойно бяха тръгнали да скитат, вземайки със себе си всичко необходимо.

Чудно само, че Нарагуана не беше предупредил за заминаването си. И къде бяха отишли? Ако бяха на лов или на военен поход, в селото щяха да останат жените и децата, а сега селото беше сякаш мъртво.

Преди да тръгне да се връща, Халбергер внимателно огледа следите от копитата на конете и товарните животни, с които бяха заминали жителите, за да узнае в каква посока са изчезнали. Следите вървяха отначало по брега на реката, а след това извиваха към саваната. Тревата беше още прясно смачкана от ездитните коне и обоза, тук-там се търкаляха счупени домашни вещи, захвърлени като ненужни.

Слънцето беше още високо и можеха да се приберат у дома по светло, но Халбергер забрави, че беше обещал на жена си да се върне скоро и не бързаше. Искаше му се да узнае, дали индианците са тръгнали по брега на Пилкомайо или по-малкия приток, който се влива в нея на десет мили от селото. Той и Франсиска пришпориха конете и препуснаха в галоп. По тинестия бряг на Пилкомайо видяха отпечатъци от около двеста конски копита. Индианците бяха отишли и долу по брега на реката.

Халбергер вече се канеше да се връща, с намерението на другия ден заедно с Гаспар да отиде на по-продължително разузнаване, когато изведнъж го поразил следното обстоятелство: сред множеството следи от копита на диви коне, той видя следи на подкован кон. От опитното око

на жителя на саваните не остана скрито и това, че докато следите на тоба бяха отдавнашни – индианците бяха минали преди три седмици – следите от подкования кон бяха пресни: конникът беше минал преди не повече от една седмица. Какъв беше този конник – европейец или червенокож? Индианците не подкова-ват конете си, а как са се осмелили бели да навлязат в пределите на Чако, гостоприемно открито само за един бял – Халбергер?

Ловецът естественик вече се канеше да преплува с коня си притока на Пилкомайо, за да проследи индианците по-нататък, когато изведнъж от отсрещния бряг се чува гласове и смях. Гласовете приближаваха.

Бреговете на двете реки бяха гъсто обрасли с ниски храсти, над които тук-там се издигаха красиви палми. От тази растителност беше невъзможно да се види приближаващата се кавалкада. Само на едно място степните животни и стадата диви коне, отивайки на водопой, бяха отпъкнали пътека и бяха направили нещо като проход в тази зелена стена. В този проход Халбергер наистина видя група от тридесет конника. Те язدهа по двойки, като първите двама бяха на известно разстояние пред другите. Докато индианците, които живеят в горите, яздят един зад друг, населяващите пампасите червенокожи обичат да яздят по двама, а понякога и в колона. С изключение на първите двама, всички конници бяха облечени просто и бедно. Горната част на телата им беше гола; само от пояса до коленете те бяха покрити с бяла памучна тъкан, а някои – с ярка вълнена материя на ленти. Това облекло приличаше на широките панталони на северните индианци, но не се допълваше, както при тях, от гамаш и мокасини. На юг е горещо, а привикналите на езда червенокожи почти не слизат от конете, така че няма защо да пазят краката си от камъните и пясъка.

Голите от колената до петите нозе на конниците, както и голите им тела, бяха като изваяни от длетото на Праксител. Телата им не бяха боядисани, като у другите червенокожи, с цинобър, тебешир и въглен. Бронзовата им кожа дишаше здраве. Единствените им украшения бяха огърлиците от раковини или семена на местно растение.

Те язدهа ниски, но хубави кончета с дълги опашки и вълнисти гривви. Кожа от бивол или елен заместваше седлото, връв от трева – юздата и въпреки това, те майсторски управляваха своите бързоходни коне. Конниците сякаш бяха подбрани – все млади, не по-стари от двадесет години. Главите им бяха остригани, само по темето и на тила бяха оставени гъсти дълги плитки, които падаха до под кръста и се смесваха понякога с опашките на конете.

От двамата конника, които яздеха отпред отделно от останалите, единият беше също такъв червенокож като тях, само че по-млад от всички и се отличаваше с богатите си дрехи. По всичко личеше, че той е вождът. От гърдите до коленете беше облечен в свободна бяла туника от памучна тъкан. Голите му от раменете ръце бяха украсени със златни гривни, на краката под коленете имаше украшения от раковини, на главата си носеше, набодена с ярки пера от южноамерикански папагал, богато обшита превръзка. Но най-великолепна от всичко беше наметката му – предметът, с който гаучосите се гордеят, – така нареченото „пончо“¹⁵, направено от сърнешка кожа, тънка като ръкавица; върху него с най-ярки цветни пера бяха ушити цветя и други рисунки.

Докато младежът по стройност и красота можеше да се сравни с Аполон, неговият спътник по-скоро приличаше на сатир. Този висок, мускулест тридесетгодишен човек беше несъмнено бял, макар да беше облечен като гаучо, с широки гащи, наметка, а главата му беше увита с копринен ешарф, като тюрбан. Не напразно видът му бе някак зловещ. Това беше известният престъпник, способен на най-низки злодеяния – Руфино Валдес. В Асунсион всички го познаваха като автор на многобройни убийства, наемник на Франция.

---

15. Poncho – (дума от индиански произход). Наметката има правоъгълна форма и отвор, през който се вкарва главата. – Б. ред.)

Глава VI СТАРИЯТ ВРАГ

Ако Халбергер подозираше какво се беше случило в действителност в селото, ако знаеше що за върволица от конници е тази, той веднага би препуснал с дъщеря си към къщи и след като вземеше семейството си и слугите, щеше да побърза да избяга и оттам. Но той не очакваше нищо враждебно. Конниците още не можеше да види, чуваше само веселите им гласове, нямаше да намери за нужно да бяга, тъй като твърде вярваше в покровителството на Нарагуана и се чувстваше на територията на Чако в пълна безопасност. Слушайки тропота на конете и човешкия говор, той беше сигурен, че това са тоба, които се връщат в селото си.

Но изведнъж му мина мисълта: „Ами ако са индианци от враждебните племена ангуите или гуайкуру?“ Тогава те ще го посрещнат като неприятел. Тогава по-добре е да не им се мярка пред очите, а по-скоро да бяга към къщи. Лошото е само, че на връщане ще трябва да излезе и да язди на открито, наистина не за дълго, но все пак достатъчно, за да го забележат враговете от отсрещния бряг. До фермата имаше двайсет мили. Да препуска през цялото време, преследван от червенокожите кентаври, беше твърде рисковано. Все пак, ако беше сам, би се доверил на буйността на добрия си кон; но с него беше Франсиска на своето малко пони. По-разумно беше да се скрият в гъсталаците, да изчакат да минат индианците и едва тогава да бягат. Като се огледа наоколо, Халбергер видя при самия бряг смрадлива горичка. Обвити с пълзящи растения, тези дървета представляваха непроницаем за погледа лабиринт. Башата и дъщерята насочиха конете си към прокараната от тапирите пътека в гъстаката и може би щяха да направят по-добре, ако бяха отишли по-надалече. Но на Халбергер му се искаше да види що за индианци са тези-можеше и да са приятели от племето тоба. Той накара дъщеря си да спре понито и двамата се притаиха в гъстаката. Франсиска не беше изнежена градска девойка. Тя беше израсла в саваната, беше виждала отблизо опасност, разбираше я и сега. Сложила ръка върху шията на понито, тя го успокояваше и спираше, като се отнасяше към това, което ставаше, не по-малко съзнателно отколкото башата.

Не стана нужда да чакат много. Индианците излязоха от гъсталака на открито на отсрещния бряг. Макар да ги разделяше разстояние от

четвърт миля, бащата и дъщерята ясно видяха, че това наистина са индианци, а силните очи на девойката дори различиха, че индианците са от племето тоба. Тя позна и младия вожд с ярката наметка.

– Това са тоба, татко, – прошепна тя – а единият от ездачите отпред е Агуара.

– О! В такъв случай няма от какво да се страхуваме-отговори бащата, въздъхвайки с облекчение. – Ние можем направо да отидем насреща им. Навярно те се връщат в селото. Чудно, къде са могли да бъдат толкова дълго. Сега ще тръгнем заедно с тях. Но какво значи това? До Агуара язди един бял! Кой може да е той?

Халбергер и неговата дъщеря внимателно се вгледаха в лицето на спътника на Агуара. Дали зрението на Франсиска или усетът ѝ бяха по-добри, отколкото у баща ѝ, но тя първа позна този човек.

– Татко! – с ужас прошепна тя, – това е онзи човек, който идваше у нас в Асунсион и който никак не се харесваше на мама, – сеньор Руфино.

– Шшш! – прекъсна я уплашено баща ѝ. – Дръж понито си. Нито крачка напред!

Имаше от какво да се страхува. Руфино беше най-злият му враг. В Парагуай той беше оскърбил неговата жена. Диктаторът беше натоварил Руфино да преговаря с нея.

Как Руфино се беше озовал сред неговите приятели тоба и сега язди редом със сина на техния вожд? Те разговаряха най-приятелски. Нямаше никакво основание да се предполага, че Руфино е попаднал в плен у индианците. Не беше ли Нарагуана отново сключил мир с парагуайците? Може би самият този Руфино Валдес бе пристигнал като пратеник на диктатора за сключване на договора? Ако е така, за Халбергер ще бъде лошо, защото едно от условията на договора навярно ще бъде да предадат него и цялото му семейство на диктатора. Но нима Нарагуана е способен на такава долна постъпка? Не, това е невъзможно. Защо обаче вождът не бе предупредил белия си приятел, че напуска селото? Защо беше това внезапно бягство? Не беше ли то началото на измяната?

Във всеки случай присъствието на Руфино не обещаваше нищо добро. От него можеше да се очаква само зло, дори смърт. Тежко предчувствие сви сърцето на Халбергер, предчувствие, което премина почти в увереност, че предстоят тежки изпитания.

Малко по малко всички индианци излязоха иззад храстите и дърветата. Валдес приятелски разговаряше с младия вожд и Халбергер разбираше, колко опасна е тази дружба. Човекът на Франция, разбира се, не е

забравил старата си вражда към него. Валдес се славеше с изкуството си на опитен водач и от него не можеше да се укрие човек в тази горичка. Следи от копитата на коня и на понито бяха останали върху меката земя по брега на реката. Валдес и индианците нямаше да отминат, без да ги забележат, и щяха да потърсят бащата и дъщерята. Колко жалко, че не избягаха по пътеката на тапирите, докато имаше още време! Сега вече беше късно.

Такива мисли мъчително се роеха в главата на Лудвиг Халбергер, докато той, приведен на седлото, гледаше през прохода в гъсталака приближаващата се към брега на реката колона индианци. Колкото повече се приближаваха, толкова повече у него нарастваше увереността, че той и дъщеря му са загубени.

Глава VII ВАЛДЕС

За да се разбере по какъв начин Валдес се беше озовал в обществото на тоба и на техния млад вожд, а също защо индианците бяха напуснали селцето си, трябва да се каже, че старият Нарагуана беше умрял няколко дена след като беше посетил за последен път Халбергер.

Той умря не в своето село, а в друг, старинен град, в центъра на Чако, където бяха погребани прадедите му. В този свещен град се намират гробовете на тоба, загинали в поход, на лов или просто от болест. Тези гробове представляваха издигнати над земята дървени постройки.

Почувствувал приближаването на смъртта, Нарагуана накара да го пренесат на носилка в Свещения град, където той се беше родил. Заедно с него отиде и цялото племе. Ето защо Халбергер не намери в селото жива душа.

Ако някой беше минал преди три седмици по брега на реката, щеше да стане очевидец на интересна картина-преминаването през реката на цяло племе, преселващо се на друго място. Мъжете я пресичаха на конете си, а жените и децата – с лодки от животински кожи. Кучешки лай, викове и детски плач, всичко това се смесваше в един общ шум. Смях не се чуваше, защото всички бяха опечалени от болестта на своя стар вожд. А той беше толкова сериозно болен, че като пристигна в Свещения град, още на втория ден умря и тялото му бе изложено на също такава съоръжение, на каквото се белееха костите на неговите прадеди. Прахът на индианците не се предава на земята, а почива във въздушни гробове.

Смъртта на Нарагуана не мина без следа за вътрешните работи на племето тоба. Макар начело на племето да стои вожд, начинът на управление у тях е по-скоро републикански, отколкото монархически. Новият вожд се избира, а не се назначава по наследство. Но този път избраният беше все пак синът на Нарагуана, Агуара, който се ползваше с популярност сред младите тоба.

Сама по себе си смъртта на стария вожд не би могла да предизвика особена промяна в отношенията на тоба към Халбергер, ако не беше едно друго обстоятелство.

Работата е там, че диктаторът на Парагуай, Франция, беше изпратил Руфино Валдес да търси изплъзналите му се жертви. Валдес се зае с

тази задача с особено старание, защото имаше лични сметки с „немеца“ и още по-стара вражда с неговия верен слуга Гаспар. Отначало Руфино мислеше, че ще бъде много лесно да издири бегълците, тъй като те едва ли биха могли да напуснат страната, границите на която се пазеха така строго. И той претърси всички кътчета на Парагуай, но не ги намери. Тогава Франция му нареди да отиде в съседните територии и да продължи търсенето. Той се надяваше, че по силата на закона, издаден от самия него, ще успее да изиска от съседните правителства предаването на жената на Халбергер, като родена в Парагуай.

Двегодишните издирвания на Руфино бяха останали напразни. Той ходи в Коринтес, Буенос Айрес, Монтевидео, Коимбра, но никъде не успя да попадне на следите на бегълците. На него и през ум не му минаваше, че те могат да бъдат в Чако. Никой не знаеше за дружбата на Халбергер с вожда на тоба, а трудно можеше да се предположи, че европеец би се решил да търси защита и спасение в Гран Чако. Самият Руфино се боеше да премине границата на тази дива страна.

Веднъж в Коимбра Валдес случайно се заприказва с няколко индианци от Чако, не от племето тоба, а живеещи в съседство с тях, и узна, че в Гран Чако, на брега на Пилкомайо, се е бил заселил някакъв европеец с жена си и децата си. Според описанието, това не беше никой друг освен ловецът естественик. Валдес побърза да отиде в Парагуай и доложи всичко на своя господар.

Зарадваният „Ел Супремо“ обеща да удвои наградата за залавянето на бегълците. За нещастие в същото време в Асунсион пристигна вестта за смъртта на Нарагуана. Франция видя в това случай да се помири със съседите и изпрати Валдес в Чако като пратеник за преговори. Едно от условията на мирния договор трябваше да бъде предаването на европееца, който тъй дълго се беше ползвал от гостоприемството на стария вожд.

Снабден с порядъчна сума пари, които диваците също така обичат, както и цивилизованите хора, Валдес тръгна нагоре по течението на река Пилкомайо и стигна до селото. Тъй като къщата на Халбергер не беше на самия бряг на реката, а в саваната, Валдес мина, без да я забележи. В индианското село той също не намери жива душа, но по следите на напусналите селото тоба, той достигна до другия град. Следите от копитата на подкования кон, забелязани от Халбергер по брега на реката, бяха следите от коня на Валдес.

Глава VIII

ДОГОВОР МЕЖДУ ДВАМА НЕГОДНИЦИ

Ние видяхме вече резултатите от преговорите на Валдес с младия Агуара – между двамата се бяха установили най-приятелски отношения. Да се постигне това се оказа съвсем лесно. Пристигайки в Свещения град два дни след погребението на Нарагуана, Валдес намери червенокожите още в дълбока скръб: те оплакваха своя вожд и затова посрещнаха белия не толкова сурово, както обикновено. Хитрият пратеник успя да сключи мир. Той го постигна с ласкателства и щедро раздаване на златото, с което го беше снабдил Франция. Старейшините, гласът на които имаше такова голямо значение, се съгласиха да сключат мир. Едно само не спомена Руфино – за ловеца естественик: той инстинктивно чувстваше, че старейшините няма да нарушат думата, дадена пред покойния си вожд, който, умирайки, им беше заповядал да пазят чужденеца. И така, коварният Валдес не каза в съвета на старейшините нито дума за Халбергер.

Той каза това на Агуара, от когото не без основание очакваше разбиране. Валдес нямаше нужда дълго да се вглежда в младежа, за да разбере, че той не е равнодушен към Франсиска. Узнал тази слабост на младия вожд, Руфино съумя да се възползва от нея. Да чуем какво разговаряха те на връщане.

– Вие преспокойно можете да задържите девойката – шепнеше Валдес. – Моят господар желае само да възстанови нарушения от Халбергер закон. Вие сам знаете, сеньор Агуара, че нашият закон забранява на чужденците да извеждат нашите жени извън пределите на страната. Този човек е чужденец дошъл през моретата, а сеньората е родена парагуйка. И как само я е отвлякъл! През нощта, като същински крадец!

Не би слушал такива думи старият Нарагуана. Той с негодувание би прекъснал коварния Валдес и не би изменил на приятеля си. А Агуара слушаше и не протестираше.

– Какво искате от мене, сеньор Руфино? – попита той на развален испански език, какъвто говорят индианците от Чако.

– Ако сте толкова чувствителен и се страхувате да не обидите човека, когото наричате приятел на вашия баща, вие можете да не вземете лично участие в работата. Само не ни пречете и ни оставете да изпълним закона, за който ви говорих.

– Как?

– Нашият президент ще изпрати отряд войници да арестува бегълците и да ги върне на наша територия. Откакто сключихте с нас мир и станахме приятели, вие трябва да предавате нашите врагове. Ако направите това „Ел Супремо“ ще обсипе с милости и подаръци цялото племе тоба и преди всичко неговия млад вожд, за когото той винаги говори с уважение.

Очите на суетния и алчен Агуара заблестяха от ласкателството и мисълта за подаръците.

– Цялото ли семейство ще трябва да ви предам? – попита той. – И бащата, и майката, и...?

– Не – прекъсна го негодникът, проглеждайки младия индианец като демон, – вождът на тоба може да остави за себе си тази, която ще украси неговия двор. Девојката беше прелестна, когато я видях последния път, и навярно е прекрасна и сега, ако вашето слънце не е унищожило красотата и. Тя имаше братовчед Сиприано, на нейните години. В Асунсион разправяха, че след време щели да ги венчаят.

Кръв нахлу в лицето на Агуара, тъмните му очи гневно блеснаха.

– Няма да я има Сиприано! – решително извика той.

– Как ще попречите на това, приятелю мой? – запитва изкусителят. – Изглежда, че младите се обичат. Колкото до баща ѝ, той, като всички бели чужденци, се гордее с произхода си и за нищо на света не би дал дъщеря си за жена на червенокож, пък бил той и един от най-славните вождове на Чако. По-скоро би се съгласил да я види мъртва.

– Наистина ли? – презрително поклати глава индианецът.

– Наистина – потвърди Валдес. – Така че всъщност за вас е все едно дали те ще останат тук или ще бъдат отведени в Парагуай. Има само един начин да ѝ се попречи да се омъжи за Сиприано...

– Какъв? – нетърпеливо попита Агуара.

– Да бъдат разделени. Нека бащата, майката, сина и племенника откарат в Парагуай, а девојката да остане в Чако.

– Но как да стане?

– Вие искате да не се разбере вашето участие в тази работа, нали? – шепнешком запитва Валдес.

– Да. Само че вижте какво, сеньор Руфино: макар и да съм вожд на тоба и тези мои хора да изпълняват всичко, каквото им заповядам, старците могат да се възмутят, ако оскърбя приятеля на моя баща. Аз не мога да действам свободно, както вие искате от мене.

– Вече ви казах, че това съвсем не е нужно. Просто не пречете

другите да действуват. Разрешете ми само да изпратя глутница парагвайски вълци срещу това стадо, което вашият покоен баща така грижливо пазеше. Гарантирам ви, че те ще вземат само овчицата, а ще оставят агънцето. Нека след това вашите тоба да се притекат на помощ – старият овен и овчицата вече няма да ги има, те ще успеят да спасят само девойката и, разбира се, за безопасност ще я отведат във вашето село, сеньор Агуара. Повярвайте ми, никой няма да я иска от вас. Съгласен ли сте?

– По-тихо! – каза Агуара, озъртайки се към своите индианци. Той беше готов да извърши тази низост, но не му се искаше да знаят за това. – Могат да ни чуят. Съгласен съм.

Глава IX ЗЛОДЕЯТ

През това време ездачите стигнаха реката и пуснаха конете през нея. Нищо неподозиращи за заговора на вожда с Валдес, индианците със смях и шеги ги последваха.

Съществува погрешно мнение, че американските червено-кожи са намръщени и мрачни хора. Може би това е истина, що се отнася до старците, но и в този случай не винаги е така. Младостта се отличава със своята веселост. Младите индианци лудуват като европейските улични момчета и прекарват дните си в игри. От европейците те са заели играта поло. Надбягванията с коне и стрелбата с лък са техните любими развлечения.

Виждайки, че вождът им е зает с някакви преговори с белия и не им обръща внимание, придружаващите Агуара младежи се отдадоха на любимите си игри.

Когато достигнаха брега, хитрият като лисица парагуаец, който умееше да проследява плячката си, забеляза по земята пресни следи от копита на подковани коне. Едните от тях-следи от пони – бяха значително по-малко от другите. Неговият спътник, младият индианец, също ги видя и веднага разбра произхода им. Той по-добре от когото и да било познаваше следите от понито на Франсиска. Колко пъти, като ги видеше, беше летял да догони ездачката, с надеждата да размени с нея поне няколко думи. Сега, при вида на познатите следи, от гърдите му се изтръгна радостен вик. Той се озърна, като мислеше, че ще види някъде наблизко младата девойка на красивото си пони, но нея я нямаше.

В същото време Халбергер и дъщеря му се бяха притаили в гъстаката и незабелязани от никого наблюдаваха ездачите, вслушвайки се в разговора им. Високо говореха само белият и вождът. Те се съвещаваха относно намерената по земята следа. Слезият от коня Валдес внимателно разглеждаше отпечатъците, след това бързо скочи на седлото, като че ли се готвеше за гонитба.

– Те са били само двама – каза той. – Това е ясно. Вие мислите, че са бащата и дъщерята ли? Колко жалко, че не ги сварихме, за да се „поздравим“ с тях! Това щеше да опрости работата. Вие щяхте да уловите пиленцето в клетката, без майката да връхлети върху вас, а аз бързо щях да изпълня дадената ми поръчка. Всъщност те още не са успели да

отидат далече. Вие казвате, че до жилището на чужденеца има двайсет мили, така ли? Ако те не са бързали да се приберат, – а може и Франсиска да е бързала, тъй като с нея не е бил милият ѝ Сиприано, – ние бихме могли да ги настигнем. Как мислите, да опитаме ли?

Сметката на стария изкусител се оказа вярна. Безразличният дотогава Агуара се оживи при намек за „милият Сиприано“ и стремително скочи на коня си, готов за гонитба.

Те тръгнаха по брега, без да откъсват очи от следите. Следите изчезваха при брода.

– Аха! Те наистина са излезли тук от горичката и са поели нагоре по реката! – досети се Валдес.

– Не – отговори Агуара, – най-близкият път към дома им е долу по реката, покрай нашето село.

– Шшш!... – прекъсна го парагуаецът и, като се наведе към него, прошепна: – Като че ли някъде дрънна юзда. Дали не са се скрили в храстите? Почакайте тук, а аз ще ида да претърся тази гора.

– Както искате! – съгласи се младият вожд.

– Дайте ми двама-трима души за водачи. Аз не се боя от този хилав чужденец със зелени очила, но все пак известно подкрепление не пречи.

– Вземете, колкото искате.

– Достатъчни ще са и двама. Тези, например.

Той посочи двама индианци, малко по-възрастни от другите. Те имаха зъл вид. По време на краткия си престой сред племето тоба Валдес се запозна с мнозина от тях. Не напразно сега той посочи двамата индианци от свитата на Агуара. Вече бе успял да ги подкупи.

По знак на вожда, те последваха Валдес.

Когато стигна до пътеката на тапирите, парагуаецът за голяма своя радост забеляза, че следите на коня и понито завиват в тази посока. Като ръзгърна шумата с дългото си копие, той и двамата му спътника навлязоха под гъстия свод от зеленина. Изведнъж Агуара чу в гората конско цвилене. След това се чу тропот и зашумоляха клони. Валдес и индианците се бяха втурнали в гонитба. След това се чуха гневни мъжки гласове и острият вик на момичето. Гръмна изстрел, след това втори, трети. Женският глас зариде. После това сякаш някой принуди жената да млъкне и настана тишина.

Сърцето в гърдите на Агуара заби. Той добре знаеше кого преследваше Валдес. Нима парагуаецът бе убил и бащата, и дъщерята? Или този Халбергер бе оставил на място Валдес и двамата тоба? Но тогава защо би плакала девойката? Защо след това тя така бързо замлъкна?

Междувременно пак се чу конски тропот и от гората излязоха четирима души: Валдес, изпратените от Агуара тоба, а четвъртият – жена с увита с кърпа глава, за да не вика. Острието на копието на Валдес беше кърваво, едната му ръка, също окървавена, висеше като счупена. Единият от индианците едва се държеше на коня – имаше огнестрелна рана на гърдите. Вторият индианец водеше за юздата понито на жената. Тази жена беше Франсиска. Агуара още преди това я бе познал по гласа.

– Какво направихте с баща й? – запита той полугласно Валдес.

– Това е вече моя работа – злобно се усмихна запитаният. – Той добре ми нареди – показва той ръката си, – но и аз не го пощадах – при тези думи Валдес погледна острието на копието си. – А сега, сеньор Агуара, решавайте къде ще заведете нея – той кимна към завитата фигура, която яздеше върху понито, – при майка й ли или, по-добре казано, при хубавеца братовчед ли, или, както подобава на бъдещата царица на тоба, със себе си?

Намекът за братовчеда пак действа на Агуара и той нито за минута не се поколеба при избора на пътя. Той и свитата му преминаха обратно реката и заедно с пленницата си Франсиска Халбергер потеглиха към стана си.

Глава X ГАУЧОТО ГАСПАР

По вълнистата равнина от дома на Халбергер към селото на тоба препускаше ездач. Той беше на средна възраст, с добро телосложение и ръст по-висок от среден, гъвкави като пантера движения, с решителен, честен, открит израз на лицето. В черните му очи блестеше ум и смелост. Ярко вълнено раирано наметало загръщаше цялата му фигура. Това беше „пончото“ – своеобразната дреха на жителите от бреговете на Ла Ялата и Парана. Изпод него се виждаха стигащите до коленете бели памучни панталони. Беше обут във високи, собствена изработка обуца от кожа, одрана от конски крак, копитото на който попадеше под петата. Кожата, изхлузена от животното като сватбена ръкавица и украсена с бродерия, се беше превърнала в красива и удобна обувка. Прикрепените шпори ѝ придаваха вид на средновековен рицарски ботуш. На главата си ездачът носеше широкопола шапка с щраусово перо. От нея върху тила се спускаше защитаващ от горещите лъчи на южноамериканското слънце яркочервен шарф. Не по-малко живописна беше конската амуниция. Седлото имаше няколко покривала, от които най-горното беше обшито. Оплетената от конски косми юзда беше украсена със сребърни халки и пискюли. Същите украшения имаше и по гърдите и шията на коня. Такъв беше костюмът на героя на нашата повест, гаучото Гаспар.

Както споменахме, Гаспар беше верният слуга и домоуправител на Лудвиг Халбергер. Само че вместо черния фрак, белия нагръдник, белите чорапи и меките пантофи на европейските домоуправители, гаучото, по произход аржентинец, носеше живописния костюм на испански ездач или бандит. Той майсторски владееше ласото, умееше да улови дива крава или жребец, с една дума, беше слуга за всичко.

Читателят навярно се е досетил защо Гаспар бе излязъл след пладне от къщи. Халбергер и дъщеря му бяха отишли сутринта в индианското селце. Обезпокоена от дългото им отсъствие, госпожа Халбергер бе изпратила Гаспар след тях.

Когато Гаспар замина, тя се поуспокои малко, не беше такъв човек той, да се върне без да постигне това, което трябва, и без да изпълни поръчката. Този ден обаче гаучото се поотклони от прави път... към индианското село. Щом излезе в саваната, пред него се показаха два щрауса – мъжки и женски. Спомнил си, че господарят му още снощи му беше

поръчал да убие един мъжки щраус за научна цел, Гаспар се полъга по красивите пера на бягащите пред него птици и препусна след тях. Когато ги наближи, той откачи от седлото ласото, завъртя го над главата си и го хвърли. Мъжкият падна на тревата със заплетени крака. Тогава гаучото слезе от коня и уби птицата.

– Нищо и никакъв дивеч – продума той, като праметна убитата птица през седлото. – А сигурно тежи колкото четвърт вол. По-добре да не бях срещал щрауса. Какво ли би казала сеньората, ако знаеше как се ба-вя. Но тя няма да узнае.

С тези думи гаучото здраво привърза с въжета лова си към седлото, качи се пак на коня и се озърна, за да определи посоката. При преследването на птицата, той се беше отклонил от пътя, а в саваната човек лесно може да се заблуди. Разпръснатите тук-там палмови горички си приличат една на друга. Никъде няма нито възвишение, нито висок хълм. Навсякъде се простира само еднообразна, леко вълниста равнина.

– Проклет щраус! – сърдито изруга Гаспар, сърдейки се на себе си и на съблазнилата го птица. – Заради него сега закъснявам. Какво да правя? Дори пътя към къщи няма да намеря. А и няма защо да се връщам, без да съм разузнал нищо. Сега ще трябва да яздя надлъж и нашир по равнината, докато попадна на пътя, по който вървах!

Като погледна залязващото слънце, гаучото все пак намери възможност да определи посоката, тъй като знаеше, че индианското село беше разположено на запад. В тази посока той скоро стигна до дървото „омбу“. Под сенчестите дървета от този вид, които индианците смятат свещени, местните жители често строят жилищата си. Под това дърво нямаше колиби, но гаучото добре знаеше това, защото неведнъж бе почивал под сянката му след лов. То беше на половината разстояние от дома на Халбергер до индианското село. Зарадван, че излезе на правия път, Гаспар пришпори коня си, за да навакса изгубеното време. Не спираше да се оглежда, очаквайки всяка минута да види насреща си господаря и неговата дъщеря. Но той дойде до самото село, без да ги срещне и не по-малко от тях се учуди, като не намери жива душа.

Видът на напуснатото село го поразя. Но Гаспар не беше свикнал дълго да умува. Той обиколи цялото село, като се спираше пред всяка къща и високо викаше господаря си. Никакъв отговор. Само някъде зави вълк, отбил се в напуснатото от хората селище и не по-малко от Гаспар учуден от безлюдиято му. Гаучото още преди беше забелязал по пътя следите от копитата на коня на господаря си и на понито на неговата дъщеря. Той тръгна по тях и, като измина в галоп десет мили, се озова на

брега на притока. Тук той видя множество други объркани следи.

Като се вгледа внимателно обаче, Гаспар разбра, че цялата кавалкада беше преминала реката. Той последва примера и и намери продължението на следите на отсрещния бряг. Конниците очевидно се бяха отпразили нагоре по течението на Пилкомайо. Сред многобройните следи от копита гаучото откри следи от подкован кон, но веднага разбра, че това не беше конят на неговия господар. Подковата му беше по-голяма и по-широка. Следите от понито, стъпкани от другите коне, бяха изчезнали напълно.

Гаучото пак премина реката и започна да търси следите на господарските коне. Те го заведоха към смрадливата горичка, където се бяха крили Халбергер и дъщеря му. След като измина около триста ярда по пътеката на тапирите, той излезе на една полянка. Тук под лъчите на залязващото слънце пред очите му се откри картина, от която кръвта замръзна в жилите му, а след това закипя като лава. Вик на учудване и негодуване се изтръгна от устата му. Пред него, навел глава почти до земята, стоеше оседлан кон, а на земята неподвижно лежеше човек, навярно мъртъв. Гаспар веднага позна своя господар.

Глава XI

БЕЗМЪЛВНИЯТ СПЪТНИК

На другия ден лъчите на яркото като при изгрев слънце проникваха през клоните на палмите, пръснати на групи по бреговете на Пилкомайо. Двама конника излязоха от смрадливата горичка, в която предния ден се бе крил от Валдес и неговите съюзници Лудвиг Халбергер.

Те язدهа по обраслия с дървета хълм, при което първият конник водеше за юздата коня на другия. Когато достигнаха върха, пред тях се разкри едно плато. Тук-там се виждаха групи палми, а в местата, където имаше вода – групи върби. Повдигайки се на стремената, единият от конниците от време на време внимателно се взираше в далечината, сякаш се страхуваше да не срещне неприятел.

Слънцето беше вече високо. Ако се вгледаме внимателно в обгорялото, този път загрижено лице на конника, бихме познали гаучото Гаспар.

Спътника му бихме познали по-трудно. Широкопола, нахлупена над челото шапка скриваше лицето му. Главата му беше странно клюмнала, така че брадата му почти опираше до гърдите. Увит в наметало от шията до коленете, той седеше неподвижно на седлото, не проронваше нито дума, дори не управляваше коня. Животното вървеше, подчинявайки се на предния конник, който го водеше.

Можеше да се помисли, че гаучото се връща от поход и води след себе си пленник. Спътникът му сякаш беше привързан за седлото или така покорен на съдбата си, че дори и не мислеше за бягство. Всъщност Гаспар беше много миролюбив човек и никога не бе вземал в плен когото и да било.

Не обръщаше внимание на другаря си и гаучото. Той изцяло бе погълнат от наблюдението и впиваше поглед в далечината, като от време на време си мърмореше нещо сам.

– Не бива да се върви по брега. Които и да са дяволите, извършили толкова зло, те може би са още наблизо, и ако ги срещна, с мен ще стане същото както с него. По-добре да заобиколя, но да не се връщам по брега. Ако тоба имат пръст в това злодеяние, – а аз мисля, че са участвали – те навярно не са далече. Някои от тях може би вече са се върнали в селото си. Няма да е лесно да мина незабелязан по равнината. Впрочем, засега там не се вижда жива душа.

Той отново огледа зеленеещата се савана. Наблизо спокойно пасеше стадо елени и се разхождаха щрауси. Животните не биха се държали така, ако в равнината имаше индианци. Това донякъде успокои Гаспар.

– Ще се опитам все пак да мина през равнината. Няма друг изход. Трябва да стигна къщи и то по-скоро. Горката сеньора! Какво ли мисли сега? И какво ще стане с нея, като се върнем? Не зная как ще й кажа всичко. Тя, разбира се, ще припадне. Малко ли е да загубиш близък, а тя – наведнъж двама! Но защо се бавя? Не бива да се губи време. По пътя ще обмисля как да подготвя сеньората, че да не бъде ударът тъй силен. Горкичката!

Като огледа още веднъж изпитателно степта, гаучото пришпори коня, ободри го приятелски и препусна. Другият кон го последва. Неговият ездач яздеше мълчаливо и неподвижно на предишното разстояние.

Глава XII НА ВРЪЩАНЕ

В това време, докато гаучото яздеше със своя несловоохотлив спътник в края на гората, на отсрещния бряг на реката се приближаваше друг конник, който, ако се съди по дрехите и амуницията на коня, не беше индианец. Това беше Руфино Валдес. Изпълнил възложената му задача, той бързаше на доклад при Франция.

Валдес бе пренощувал в лагера на тоба и бе тръгнал в зори. Агуара настояваше двамата заедно да се върнат в града, но хитрият парагуаец отказваше под разни предлози. На вождът никак не му се искаше да го пусне, но не можеше и да го задържи: парагуаецът не беше пленник. Обещанието да се върне с богати дарове подействува на индианеца по силно от другите доводи и той най-сетне остави Валдес да отпътува.

Всъщност на Агуара му беше неприятно да се върне в града с пленницата си без парагуаец. Той се опасяваше, че тоба няма да одобрят кървавата разправа с бащата на пленницата и му се искаше да хвърли цялата вина на Валдес, който в действителност беше главният виновник за разигралата се драма. Щеше да е по-добре, ако парагуаецът лично присъстваше при срещата на вожда с народа и сам вземеше Върху си вината. Валдес беше говорил за някакви свои лични сметки с ловеца естественик – и тоба, както и други индиански племена, познават обичая на отмъщението.

Но именно по тази причина парагуаецът не искаше да се върне с вожда при неговото племе. Той добре разбираше каква опасност го застрашава от страна на народа, за гостоприемството на който бе заплатил с такова оскърбление. Той знаеше, че старците на покойния Нарагуана ще бъдат възмутени като узнаят ужасната съдба, постигнала безобидния чужденец, тъй дълго живял под покровителството на стария вожд. Руфино Валдес и не мислеше да изпълни обещанието да се върне в лагера на тоба. Той яздеше през реката, радостен, че така добре беше успял да нареди работата, и кроеше планове за ново злодеяние, за което обаче трябваше да отиде малко нагоре по течението на Пилкомай.

Валдес яздеше не без страх, спираше се на всеки завой на пътя и се озърташе встрани. Докато минаваше реката, той внимателно разгледа отсрещния бряг, но не видя никого. Още не беше съмнало достатъчно и в тъмнината той не можа да види следите от коня на Гаспар.

– Още е много рано – усмихна се той самодоволно. – Те още не са започнали да търсят изчезналите и няма да ги намерят по-рано от довечера.

В това време конят му доплува до отстрещния бряг точно срещу смрадливовата горичка, където в навечерието бе извършено убийството. Очите му злобно заблестяха.

– Не би било зле да видя как стои работата – измърмори той. – Ние много бързо си тръгнахме и лесно може да се е случило той да е още жив. Девојката така крещеше и беше толкова трудно да я откъсна от бащата, че не съм сигурен дали съм го убил. В такъв случай той би могъл да изпълзи или слугите, изпратени за него, да го намерят. Това няма да ме забави повече от десет минути. Ако трябва, ще го довърша.

И той прегледа острието на копието си. Като пришпори коня, злодеят навлезе в смрадливовата горичка. Така тигърът, който са подплашили, се връща към изоставената плячка.

Ето той вече язди по сенчестата пътека на тапирите, ето и полянката, където беше извършено убийството. Но какво е това? Той не вярва на очите си: не се вижда нито труп, нито жив човек.

Глава XIII

ВАЛДЕС СЕ ОТКАЗВА ДА ПРЕСЛЕДВА ВРАГА

Валдес изпусна вик на учудване и досада, а върху мъртвешки пребледнялото му лице, на петна от проникващата през листата светлина, премина ужас.

– Хиляди дяволи! Какво ли значи това? – прошепна той, оглеждайки поляната. – Нима си е отишъл? Съвсем сигурно. Изчезнал е и конят му. Спомних си! Какви глупаци сме – ние оставихме коня! Много бързахме! А той се е покатерил някак на него и сега си е вече у дома.

Валдес тъкмо се канеше да слезе от коня, за да огледа по-добре местността, когато изведнъж дочу звук, който го накара бързо да скочи на седлото. Това беше тропот от копита.

– Сигурно е той – прошепна парагуаецът. Опитното ухо на Валдес ясно долавяше не само тропота на копитата, но и това, че той постепенно отслабваше и се отдалечаваше.

– Той е! Конят върви тихо. Ясно защо... Спря!... Какво да правя?

Валдес не мисли дълго. При слабата светлина на едва пукащата се зора, той видя в гората другата пътечка, направена от тапирите, и по нея съвсем пресни следи от копита.

Трескаво стиснал в ръка копието си, ездачът препусна по тази пътека. Сега вече той не се озърташе боязливо, той летеше напред, уверен, че скоро ще настигне смъртно ранения Халбергер.

И какво беше учудването на Валдес, когато, излязъл на върха на хълма, вместо един той видя двама конници. Единият, разбира се, беше тежко ранен, но другият беше здрав. И кой беше този друг, пълен със сила конник? Човекът, от когото Руфино Валдес се боеше и когото мразеше от дън душа. Гаучото Гаспар, неговият отдавнашен съперник, отнел от ръцете му парагуайската красавица, в която той бе някога влюбен.

Но страхът надви чувството на омраза. Те бяха двама, а той – сам и при това с превързана ръка. Наистина Халбергер едва се държеше на седлото, но затова пък Гаспар беше силен и здрав. О, той вече познаваше силата му. Веднъж те се бяха борили на живот и смърт – той беше в ръцете на гаучото, но бе пуснат от него, бе му подарен живота. За нищо на света Руфино Валдес не би се решил да влезе отново в двубой с Гаспар. Парагуаецът бързо се обърна и конят му хукна, сякаш беше

настъпил гърмяща змия. Като успокои животното, той се притаи в храстите и загледа след отминаващите. Едва след като те се скриха зад хълмовете, Валдес въздъхна свободно. Старата омраза и ревност се пробудиха у него. Злоба го задушаваше при мисълта, че Гаспар отново застава на пътя му, попречвайки му да доведе до край започнатата работа. Поток проклетия се изтръгнаха от устата на Руфино.

– Вървете си вкъщи, господа! Бъдете щастливи! – извика той. – Няма да бъде много весело в гнездото ви, когато видите, че липсва пилецето. Няма скоро да го забравите. В това време аз ще отида в Асунсион и ще се върна с една дузина верни квартилери. За всичко е виновен този глупак, синът на Нарагуана. Ако не беше неговата страхливост, сега щях да пътувам за Парагуай с двама пленници. Но нищо. Няма да е за дълго. След три дена ще бъда в Асунсион, а след още три – ще се върна тук с малък отряд. Така че след една седмица Гаспар Мендес няма да е между живите. Но трябва да се бърза. Ами ако Халбергер ме е познал? Не вярвам. Беше още съвсем тъмно. А и какво, ако ме е видял? Тогава, то се знае, те ще разберат, че ще се върна и то не сам. В такъв случай навярно ще се опитат да избягат. Къде? Докато Франсиска е в плен у младия тоба, не могат да разчитат на неговото покровителство. Аз си осигурих подкрепа сред тоба. Младежите подкупих със стъклени мъниста, а старците – със злато. А докато тоба са на моя страна, бегълците няма да намерят убежище в Гран Чако. Сега си вървете. Ще се видим след седмица при по-изгодни за мене условия.

Още дълго се развяваха в далечината щраусовите пера върху шапката на Гаспар. Най-после и те изчезнаха от погледа.

Когато мина опасността да се срещне с Гаспар, Валдес започна да мисли по-спокойно. Преди всичко го поразиха фактът, че конниците се движат толкова полека, почти ходом. Никой в саваната не язди ходом, а за гаучосите няма какво да се говори – те винаги яздят галоп.

– Няма нищо чудно в това, че плъзят като охлюви – реши той изведнъж. – Много по-чудно е, че Халбергер изобщо още може да язди. Аз забих копието в ребрата му. Може то да се е плъзнало, да е срещнало твърд предмет, тока или копче. Ама че съм загубен и аз – оставих го, без да проверя дали е убит. Но сега няма защо да съжалявам за това. За в бъдеще ще бъда по-внимателен.

След известно време започна да го занимава друг въпрос: защо те бяха тръгнали по този път? Макар той точно да не знаеше къде е къщата на Халбергер, Агуара му беше казал, че най-близкият път за там е по брега на реката.

– А, сещам се – продължи той, – сеньор Халбергер иска да заобиколи селото на тоба, които го нападаха, за да не попадне повторно в ръцете им. Мисля, че го е учудила измяната на приятелите му. Той не знае, че Нарагуана е мъртъв. Толкова по-добре за мене! Докато те заобиколят, аз ще препусна по правия път по брега. Ние скоро ще се видим. А сега, стига бавене! Има да се радва диктаторът на вестта, която ще му занесе!

С тези думи Валдес обърна коня и потегли обратно-отначало бавно по пътеката, а после, когато излезе на открито, с всички сили, така че щраусовите пера на голямата му черна шапка се замяха на вятъра.

Глава XIV ЗАЩО НЕ СЕ ВРЪЩАТ?

Тревожна нощ преживяха обитателите на къщата на Халбергер. Дори червенокожите слуги, виждайки господарката си така отчаяна, не легнаха да спят.

Колкото повече време минаваше, толкова повече се засилваше предчувствието за нещо лошо. Ако на нещастната жена ѝ кажеха, че мъжът ѝ и дъщеря ѝ са убити, това никак не би я учудило и не би я накарало да страда по-силно, отколкото страдаше сега.

Синът напразно се мъчеше да я успокои, като измисляше най-различни причини, които биха могли да задържат баща му и сестра му – това не успяваше да пропъди черните ѝ мисли. Също тъй безуспешни бяха и старанията на Сиприано – самият той се измъчваше не по-малко от нея, загрижен за участието на братовчедка си, която обичаше.

Младостта винаги е изпълнена с надежди и юношите утешаваха, както можеха, нещастната жена.

– Не се отчайвай, мамо! – казваше Лудвиг, като се мъчеше да изглежда весел. – Те ще се върнат до сутринта, а може би и по-рано. Татко често закъснява, а понякога дори и ношува в степта.

– Само когато Гаспар е с него, никога когато е сам или с Франсиска! – отговори майката.

– Гаспар навярно ги е намерил и сега е с тях. Как мислиш ти, Сиприано?

– Разбира се – машинално каза Сиприано, макар сам да не вярваше това, което говореше. – Гаспар е чудесен следотърсач и никак няма да му е трудно да различи следите от коня на чичо и да намери и него, и братовчедката.

– Ах, къде ли ще го отведат тези следи! Страх ме е!...-въздишаше госпожа Халбергер.

– Не се бой, лелю! – извика племенникът. – Струва ми се, че се сещам какво би могло да ги задържи.

– Какво? – в един глас запитаха Лудвиг и майка му, в очите на която блесна искрица надежда.

– Вие знаете как се увлича чичо, когато види интересно животно или птица? Тогава той е способен да забрави всичко и всички. Може би той е убил в саваната някой рядък звяр и е останал да го пази, ако е

твърде голям, за да го донесе веднага вкъщи.

– Не, не – отговори сеньората и лъчът на надежда угасна в очите ѝ.
– Това не е възможно.

– Много е даже възможно – настояваше младежът. – Не съм казал още всичко.

Очите на Лудвиг и на майката отново се отпавиха към него с въпрос и надежда.

– Мисля, че е уловил шраус.

– Та да не би шраусът да е рядко животно! Той ги вижда всеки ден.

– Да, но не всеки ден може да хване такава птица. Аз вчера чух как чичо казваше на Гаспар, че му трябва мъжки шраус. По пътя за индианското село или пък на връщане той е срещнал шрауса и го е подгонил, като е накарал франсиска да чака. Вие не знаете какво значи лов на шрауси. Хитрата птица ту страхливо ситни, сякаш слага шията си под ласото, ту хуква стремително да тича, увличайки след себе си и ловца. Така могат да изминат няколко километра. А трябва да се върне и при Франсиска. Времето лети незабелязано. Ето ви причината за закъснението. Не бива да се отчайвате.

Но и това не успокои нещастната жена. Душата ѝ страдаше и никакви убеждавания не ѝ действаха.

– Всичко това не е така, не е така! – извика тя. – Ако той се е увлякъл в преследване на шраус, Гаспар вече щеше да ги намери и всички отдавна щяха да са си в къщи. Чувствам, че те няма да се върнат!

– Не говори така, мамо! – казваше Лудвиг, като я целуваше по измокрената ѝ от сълзи страна. – Предположението на Сиприано е твърде правдоподобно, но ако той се лъже, аз знам и друга възможна причина за закъснението на татко. Аз мисля, че са ги задържали в индианското селце. Старият Нарагуана обича да пие. Навярно той е дал угощение и за нищо не иска да пусне татко. Жадни за „гуарапо“¹⁶, индианците са се изпонапили и не пускат гостите.

– Но защо тогава не се върна Гаспар? Вие сами чухте какво му поръчах.

– Гаспар сигурно се сърди, но също няма как да си тръгне. Колкото и да не им е приятно, те – и баща ми, и сестра ми – трябва да изпълнят глупавото хрумване на стария вожд. Ще пренощуват в селото и ще си дойдат утре сутринта за закуска. Не плачи, мамо!

За съжаление, предсказанията на Лудвиг не се оправдаха. Съмна се,

---

16. guaparo – алкохолна напитка от ферментиран сок на захарна тръстика. – Б. ред.

Степта оживя. Започнаха да претичват разни зверове. Над равнината като зловещо предзнаменование прелетя ято черни ястреби. Халбергер и дъщеря му не се върнаха.

Вече беше пладне. Далече в степта, както и преди, не се виждаше никакво човешко същество. Малко по-късно, когато предметите започнаха да хвърлят дълги сенки върху земята, през степта премина конник. Но той препускаше не към къщата, а се отдалечаваше от нея. Това беше Сиприано. Той не беше издържал, беше оставил леля си и братовчед си и беше тръгнал сам да търси чичо си и горещо обичаната братовчедка.

Глава XV

УМОРИТЕЛНО ПЪТЕШЕСТВИЕ

Два часа преди залез пред гаучото и неговия спътник се показа в далечината къщата на Халбергер. Отдалече тя изглеждаше не по-голяма от гълъбово гнездо. Жълтите и бамбукови стени тънеха в зеленина. Конниците се движеха бавно. – Всеки гаучо би взел изминатото от тях разстояние за някакви си два часа, а те яздеха вече цели осем. При това от предпазливост често трябваше да се спират, да заобикалят, за да не се виждат, а да бъдат под прикритието на палмовата горичка.

Странно беше също, че спътникът на гаучото оставаше все така мълчалив и неподвижен. През целия път той не продума нито дума, не промени положението си, не пришпори коня, а юздите висяха, праметнати през седлото. Само шапката му се бе нахлупила още повече и почти бе закрила лицето му.

Гаспар съвсем не бързаше. И сега, когато стигна върха на хълма, той спря коня си, а другият се спря сам. В далечината се виждаше „естансията“¹⁷ на Халбергер, а гаучото все се бавеше. Страх го беше да се върне.

– Под този покрив – мислеше той – в неспокойство и страх бият три сърца. Господи! Дано само едно от тях не се пръсне от мъка! Какво ще каже нещастната сенъора, когато го види? Тя няма да преживее тази скръб. А горкият Сиприано? Как ще скърби той за своята братовчедка! Цялото семейство ще бъде в отчаяние.

Той погледна към небето и продължи:

– След два часа слънцето ще залезе. Ще почакам, докато се стъмни. Не ми се ще да го закарам вкъщи по светло. Трябва да помисля как по-добре да ги подготвя. Какъв плач ще настане! По-добре да не виждам тези сълзи, да не чувам тези стонове!

С тия думи гаучото слезе от коня и го привърза заедно с другия за едно дърво. Неговият спътник, както и по-рано, остана на седлото си, а самият той легна на земята, за да помисли по-добре.

Почти незабавно чу далечен шум, който го накара да скочи и да наостри уши. Беше тропот от копита. Наистина, скоро се показа и ездачът.

– Но това е Сиприано! – възкликна гаучото. – Не е дочакал

---

17. estancia (исп.) – имение, чифлик. – Б. ред.

завръщането ми и е излязъл да ме посрещне.

Гаспар скочи на коня си и препусна към Сиприано, за да го подготви за ужасното зрелище, което го очакваше под дървото, където беше привързан коня с конника.

– Какво, Гаспар? – развълнуван извика Сиприано, като го видя. – Не ги ли откри? Боже! Виждам, че не си ги намерил!

– Успокойте се, намерих ги – отговори гаучото. – Ето единия.

– Само единия ли? Кой?

– Чичо ви, но за жалост...

– Мъртъв ли е? Досещам се по начина, по който го казваш. А къде е братовчедка ми? Жива ли е тя? Казвай, Гаспар, казвай по-бързо!

– Бъдете мъж, сеньорито¹⁸! Сигурно с нея не се е случило нищо страшно. Аз не я намерих, но съм уверен, че е жива. Колкото до чичо ви, пригответе се за най-ужасното. Съберете всичките си сили и ме последвайте.

Гаспар се върна назад към дървото, Сиприано мълчаливо тръгна след него. Когато видя убития Халбергер, юношата избухна в страшни викове на отчаяние и ярост.

---

18. senorito (исп.) – в случая означава „млади господарю“. – Б. ред.

Глава XVI

УБИТ

Слънцето пак залезе над пампасите, а сеньората все още не виждаше тези, които така трескаво очакваше. Не бяха се върнали още и онези, които бяха отишли да ги търсят.

Разстилащата се пред госпожа Халбергер савана ѝ се струваше като страшно чудовище, което поглъща всички, осмелили се да тръгнат из нея. Когато здрачът се сгъсти и стана по-тъмно, на нея и се стори, че нечия невидима ръка спусна над равнината саван, който обви нейните вероятно безвъзвратно загинали близки.

Майката и синът стояха на верандата, докато се стъмни съвсем. Ведно с нощните сенки в душата се промъкваше отчаяние. Само Лудвиг беше с нея. Може би нямаше да се върне и Сиприано. Щом опитният Гаспар, който познаваше степта като петте си пръста, не намери мъжа ѝ и дъщеря ѝ, къде ще може да ги намери Сиприано! Навярно са ги хванали в плен неприятели и, може би, са ги убили. Същата участ навярно е постигнала и Сиприано, който замина по техните следи.

Колкото и ужасно да беше предчувствието, действителността беше още по-ужасна. И сякаш нарочно, само миг преди фаталната среща с връщащите се, като последен слънчев лъч пред буря, надеждата за миг озари бедната жена. Лежащото на верандата куче изведнъж с лай се втурна към потъналата в мрак степ.

Майката и синът изтичаха към перилата. Те се мъчеха да проникнат с поглед тъмата и жадно ловяха всеки звук. Като че ли целият им живот зависеше само от един звук.

Тропотът на приближаващите се коне им се стори по-хубав от всякаква музика. А ето, че се показаха и силуети на конници.

Вик на облекчение се изтръгна от гърдите на изстрадалата жена. В миг изтича тя от верандата на двора. Изтича след нея и Лудвиг. Ето конниците бяха вече близо. Но бяха само трима. Това озадачи посрещачите.

– Навярно са баща ти, Франсиска и Гаспар. Сиприано вероятно е разминал с тях – каза госпожа Халбергер. – И той ще се върне, разбира се.

– Не, майко – прекъсна я Лудвиг. – Сиприано си идва. Виждам белия му кон.

– Е, тогава сигурно Гаспар е останал назад и идва след тях.

– Не се вижда нищо назад – продължи Лудвиг. – Идват двама възрастни, а третият е Сиприано.

Междувременно конниците се приближиха. Луната за минута изплува иззад облаците и освети лицата на Гаспар, Халбергер и пленника.

– А къде е Франсиска? – извика горката майк. – Къде е дъщеря ми?

Отговор не последва. Гаспар печално наведе глава, както и яздещият след него Халбергер.

– Какво значи това? – закрещя бедната жена и се спусна към мъжа си. – Какво направихте с моята Франсиска?

Мъжът не продума нито дума, не направи ни най-малко движение в отговор. Тя обви с ръце коленете му.

– Защо мълчиш, Лудвиг? Мили, защо не ми отговаряш? О, сега зная всичко! Тя не е жива!

– Тя е жива, но той... прошепна на ухото ѝ Гаспар.

– Кой той?

– Вашият мъж, сеньора, и моят господар.

– Господи! Истина ли е?

Тя обгърна студеното тяло, здраво завързано към седлото, и дръпна шапката... Шапката се изплъзна от ръцете ѝ. Пред нея седеше мъртвец. Сеньората извика и падна на земята като покосена. На лунната светлина лицето ѝ изглеждаше мъртвобледно.

Глава XVII ПО ПРЕСНИТЕ СЛЕДИ

На другия ден след като докараха вкъщи трупа на ловеца естественик, слънцето пак залязваше над равнината на Гран Чако, позлатявайки върховете на палмите. Стада стройни елени и красиви петнисти сърни, напасли се до насита със степна трева, спокойно отиваха на водопой. Те не се бояха от ловци. Техния покой нарушават само червената пума и жълтият ягуар, погрешно наричан в Южна Америка тигър.

На брега на Пилкомайо, на трийсет мили от къщата на Халбергер, където оплакваха стопанина, и на двадесет мили от селцето на тоба, пред голям огън седяха трима – синът и племенникът на убития и гаучото Гаспар. Това отлъчване от къщата още на другия ден след връщането на тялото на Халбергер може би изглежда странно. Затова ще кажем, че те бяха тръгнали от къщи, за да преследват убийците на бащата и похитителите.

Кои бяха наглите хищници, те още не знаеха, но се досещаха, че това трябва да са индианци. Тези следи на брега на реката можеха да бъдат само техни и на никой друг.

Между следите от копитата имаше и следи от подкован кон. Туземците никога не подковават конете си. Наистина, можеше някой от индианците да е откраднал кон от бял и да е яздил него; но тогава следите от подковите щяха да се виждат само в две посоки – надолу по реката и обратно. А всъщност отпечатъците от следите бяха оставени на четири пъти, последния път съвсем наскоро по посока към селото.

Като разгледаха внимателно тези следи, приятелите видяха, че те вървят от брода към смрадливата горичка, по пътеката на тапирите, към мястото, където е било извършено убийството, а тревата – опръскана с кръв. Всичко това доказваше, че конникът с подкования кон е взел участие в престъплението и може би дори е играл главната роля в него.

Главно гаучото проследяваше врага. Лудвиг и Сиприано се мъчеха да извадят заключенията от неговите наблюдения.

Те излязоха от къщи рано сутринта. Халбергер го погребяха много бързо, тъй като в горещия климат не бива дълго да се отлага погребение. Нещастната вдовица не само не задържаше сина си и племенника си, но и ги караше да бързат. Скръбта ѝ беше двойна. Беше изчезнала дъщеря ѝ и тя ги изпращаше да търсят изчезналата. Не се страхуваше да

остане сама. При нея бяха верните ѝ слуги. Всички бяха убедени, че Франсиска е жива.

И тримата тръгнаха да гонят похитителите на драго сърце. Нямаше нужда да ги карат да бързат. Всички бяха готови да жертват живота си, само да върнат Франсиска на майка ѝ. Когато излязоха в саваната, още нямаха никакъв определен план. Безпокоеше ги само участието на младата девойка и те помнеха само, че не бива да губят време. Настъпи нощ. Налагаше се да нощуват. Край огъня приятелите започнаха да обмислят плана за действие. Преди всичко трябваше да бъдат много предпазливи, защото злодеите, които така предателски бяха убили Халбергер, нямаше да пощадят и тях. Преди да се захванат с огъня, Гаспар внимателно огледа околността и като се убеди, че не ги заплашва никаква опасност, привърза конете, а на Лудвиг и Сиприано поръча съчките да се сухи. Самият огън запалиха зад една палмова горичка така, че да не се вижда отдалече. На огъня в котле кипеше вода.

Глава XVIII

КОЙ БЕШЕ ЯЗДИЛ ПОДКОВАНИЯ КОН

Докато гаучото се занимаваше с конете, Лудвиг и Сиприано обсъждаха край огъня чие дело е отвличането на сестрата и убийството на Халбергер.

– Това е работа на индианците от племето тоба – каза Сиприано.

– Не може да бъде! – извика Лудвик. – Защо им е да убиват баща ми?

– Е, причина имат, поне един от тях.

– Кой?

– Агуара.

– Агуара! Защо подозираш именно него?

– Той е направил това, за да завладее сестра ти.

– Какво говориш, Сиприано! – възкликна изумен Лудвиг.

– Така е. Аз отдавна съм забелязъл, че синът на вожда се заглежда във Франсиска.

– Негодник! – възмути се Лудвиг. Той настина не беше забелязал това, което не бе останало скрито от очите на ревнивия Сиприано. При това самият факт, че червенокожият дивак се е влюбил в сестра му, му се виждаше невероятен. Синът на пруския естественик със своите предразсъдъци не можеше и да допусне мисълта за подобно нещо.

– Не се ли лъжеш, Сиприано? – попита той.

– Ни най-малко. Агуара често се държеше с Франсиска прекалено свободно. Веднъж дори едва не го набих, но чичо, страхувайки се да не се скара с Нарагуана, го защити.

– А баща ми знаеше ли нещо за това?

– Мисля, че не. Аз дори не исках да му говоря.

Всичко това беше ново за Лудвиг. Неволно подозренията на Сиприано се предадоха и на него. Но каквото и да мислеше за сина на Нарагуана, самия Нарагуана той не можеше да смята за виновник за престъплението – той беше приятел на баща му и техен защитник.

– Не може да бъде – повтаряше той, – не може да бъде!

– И все пак, така е! – настояваше Сиприано. – Когато става въпрос за лична изгода, рядко човек се спира през измяната. Дали е виновен старият вожд или не, не се наемам да съдя, но във виновността на сина не се съмнявам. Помни думите ми, Лудвиг, това е работа на индианците

от племето тоба!

– Но къде са могли да изчезнат? И защо са заминали така неочаквано, без да предупредят татко? Всичко това е ужасно странно!

– Нищо странно не виждам. Синът е уговорил бащата да се съгласи за отвличането на Франсиска. Старият вожд, избягвайки срещата с баща ти, е отишъл напред и е отвел със себе си цялото племе. Сега те са някъде далече из Чако и разчитат, че няма да ги намерим. Франсиска, разбира се, е с тях. Но ние, каквото и да стане, трябва да я намерим, ако ще това да ни струва живота! Нали, Лудвиг?

– Непременно – отговори Лудвиг и в гласа му звучеше решителност. В това време към тях се приближи Гаспар.

– Не е ли време да вечеряме, млади господа? – каза той и започна да приготвя вечерята, като измъкна изпод седлото къс студено овнешно и царевичен хляб. Когато водата в котлето завря, той запари най и извади от чантата чашки от черупки на кокосов орех и „бомбиляс“ вместо лъжички-парагуайците пият чая си не като европейците, а го смучат с тръбички. Пият го без мляко.

Пътниците ядяха овнешко, царевичен хляб, пиеха горещ чай и продължаваха да седят пред угасения от предпазливост огън. Сиприано сподели подозренията си и с Гаспар, на когото отдавна вече му минаваше същата мисъл. Той също беше забелязал, че младият вожд не е равнодушен към Франсиска. Всичките предположения на Сиприано му се струваха правдоподобни. Не вярваше само в измяната на Нарагуана. За това го беше поразило неочакваното заминаване на стареца от заселището.

След вечерята, тримата легнаха да спят, без да стигнат до нещо определено. Увиха се в наметалата си и подложиха седлата под главите. Сиприано дълго не можа да заспи. Мъчеха го тревожни мисли. Но умората взе своето и най-после заспа и той. Не спеше само гаучото.

„Само един човек на света би могъл да иска смъртта на моя добър господар“ мислеше той. „И той е Ел Супремо. Представям си как ни е търсил, когато избягахме от Парагуай! Но това беше преди две години. За толкова време всеки друг би забравил своя пъклен замисъл, но не и Франция. Той никога не прощава. Никак не бих се учудил, ако всичко това се окаже негово дело, а и следите от онези подкови. Четири пъти е минал някакъв бял и последния път наскоро – следите са съвсем пресни. Той е ходил нататък, отвъд индианското селище.“

Известно време Гаспар лежа, загледан в звездите, сякаш се мъчеше да прочете в тях скритата от хората тайна.

– Sangre de Cristo!¹⁹ – извика изведнъж той. – та това е същинската причина за убийството и отвлечането!

– Какво ти е, Гаспар? – попита събуденият от неговия глас Сиприано.

– Нищо особено. Ухапа ме комар, но аз го убих.

На Гаспар му се струваше, че е намерил ключа за разрешаване на загадката, но като всички хитри и тактични хора, той искаше да запази предположението си в тайна. Сиприано пак заспа, а Гаспар се зае да проследи по-нататък нишката на мислите си.

„Франсия навярно отдавна е узнал къде се намираме. Чудно е как не е научил това по-рано. Неведнъж предупреждавах господаря, но той вярваше в приятелството на Нарагуана. Тоба тогава враждуваха с парагуйците; сега изглежда нещо се е променило в техните отношения – иначе защо индианците биха напуснали толдерията?... очевидно при тях е идвал някакъв бял, за това говорят следите от подковите. А този бял не е никой друг, освен пратеник на Ел Супремо. Лесно е да се досети човек кого е изпратил той. Разбира се, Руфино Валдес, и той е убил моя господар! Жалко, че тази мисъл не ми дойде по-рано на ума, поне вчера. Навярно той е минал по този път и то сам. Съжалявам, че не сме се срещнали! Щях да си уредя старите сметки със сеньор Руфино!... Но пътищата ни пак може да се пресекат; тогава един от нас ще остане на мястото си и мисля, че това няма да бъде аз!“

След тези размишления гаучото се зави по-добре в пончото и заспа. Той се събуди, едва когато започна да се зазорява над Чако и птиците зачуруликаха в гората.

---

19. Буквално „кръв Христова“ (исп.) – възкликание. – Б. ред.

Глава XIX НАХОДКА

След като пиха както предишната вечер чай и хапнаха овнешко месо с хляб, приятелите продължиха пътя си по брега на Пилкомайо. Пред тях се низеха следите от понито на Фран-сиска и двойните следи от подкования кон. Над двадесет мили от мястото, където в реката се влива притокът ѝ, хищниците, изглежда, се бяха спрели да нощуват. Виждаха се разхвърляни по тревата остатъци от храна и два загаснали огъня. Индианците трябва да бяха престояли тук преди две нощи.

Конете трябваше да си отпочинат и конниците се разположиха край гората, където два дни преди това бяха спирали техните неприятели. Те искаха по-добре да огледат мястото от лагера на врага им, тъй като се надяваха да намерят някои полезни следи. Отначало не видяха нищо освен полуобгорели съчки и въглени от огъня, оглозгани кости от дивеч и черупки от шраусови яйца. Тревата беше смачкана от паслите привързани коне. Нощувалите тук хора са били индианци, в това нямаше съмнение, но към кое племе принадлежаха, оставаше загадка.

Лудвиг и Сиприано вече бяха скочили на конете и бързаха да продължат пътя си, а гаучото все още оглеждаше съседните храсти, като не губеше надежда, че ще открие някое ценно указание. Скоро той наистина намери в тревата нещо, голямо колкото топка за крокет. Това беше кръгъл камък, обвит в кравешка кожа. Гаспар веднага позна оръжието на юнжоамериканските гаучоси – „бола“.

– Какво е това, Гаспар? – запитаха го младежите.

– Бола.

– Индианците ли са я забравили?

– Да, и от това заключавам, че тези индианци са обитатели на Чако. Това е тяхното местно и твърде страшно оръжие. Другите индианци носят по две или три такива топки, свързани с въженца; жителите на Чако не ги привързват, а просто ги хвърлят като топка. Но тази топка не е детска играчка. Аз сам съм виждал колко точно хвърлят те болатата, като улучват от трийсет ярда²⁰ животни право в главата. Такива топки лесно се губят из тревата. Ето, тази топка без съмнение принадлежи на индианците от племето тоба.

---

20. yard (англ.) – мярка за дължина равна на 91,4 см. – Б. ред.

– Защо мислиш така, Гаспар? – попита Сиприано.

– Затова, защото от всички индианци, които живеят в Чако, само тоба си служат с такива бола без въженца, тази топка е била в ръцете на някой изменник от племето тоба. Не зная кой е убил господаря ми, но вие сте прав, Сиприано – вашата братовчедка е отвлечена от Агуара.

– По-скоро, Лудвиг! – извика Сиприано. – Само си помисли – Франсиска в ръцете на този дивак! О, да побързаме да идем на помощ!

Сърцето на Лудвиг също се късаше от болка и гняв. Двамата юноши и Гаспар отново тръгнаха по пресните следи.

Глава XX ПРЕПЯТСТВИЕ

Скоро обаче на пътя им се появи неочаквано препятствие, което застрашаваше да забави или съвсем да спре преследването на приятеля. Това препятствие беше „вискачера“ или обиталище на „вискачас“²¹. В равнините по бреговете на Ла Плата и Парана човек не може да измине и двайсет мили, без да се натъкне на това странно животно от рода на гризачите, което напомня заека на северните страни. Вискачака е малко по-голяма от заяка и по формата на главата си прилича на голям плъх. Дългата опашка придава на вискачата още по-голяма прилика с плъха. Трите пръста на задните лапи на това зверче са накарали учените да ми дадат видовото име „трипръстно“ (*trichodactylus*). Такива пръсти има и агути²², и така наречената гвинейска свиня.

Вискачата си копае също такива дупки, както и североамериканския мармот (*Arctomys ludoviciava*), наричан полско или степно куче. Колкото и да е странно, в дупките и на едните, и на другите се приютяват понякога птици от рода на кукумявките (*Atheve cunicularia*). Учените дълго не са знаели дали тази птица се радва на гостоприемството на четириногите или се намъква в техните дупки като враг. Последното предположение е по-вярно, тъй като в стомасите на убити птици се намират остатъци от вискачи, които явно им служат за храна.

В дупките на вискачите и на степните кучета се крият и змии, най-често гърмящи. Кукумявките изяждат и тях.

Вискачата има обичай да събира всичко, което попадне – камъни, корени, късове суха глина, кости – и да го мъкне към дупката си, пред която по този начин се образува цял куп от всякакви неща. Дарвин разказва, че един пътешественик, който изгубил часовника си в степта, го намерил пред дупката на една вискача.

Агутите предпочитат неплодните равнини на Патагония, а вискачите изравят дупките си предимно в мазната, глинеста, богата с растителност почва на пампасите. Хранят се с корени от магарешки трън и диви треви, вискачи няма отатък Уругуай, макар там почвените условия да са напълно подходящи за тях. Би могло да се помисли, че преградата за движението на животните на изток е била реката, но всъщност

---

21. Множествено число на „vizcacha“ (*Lagostomus trichodactylus*).

22. Aguti – друг малък южноамерикански гризач – Б ред.

не е така. Парана е много по-широка от река Уругуай, а вискачите въпреки това са я преплували и са се заселили на западния бряг.

Нашите приятели малко мислеха за тези интересни животни – беше им само досадно, че срещнаха по пътя си тяхна колония. Да яздят по изритата от зверчетата равнина означаваше да напредват едва-едва. Конете всяка минута можеха да пропаднат, тъй като гризачите бяха прокарали под земята цели галерии. При все това, след като обгърнаха с поглед равнината и не видяха края на хълмчетата на вискачите, конниците решиха, че ще им трябва твърде много време, за да ги заобикалят и тръгнаха направо.

– Не ти върви – каза Гаспар. – Дявол да го вземе, цялата равнина е изровена! Няма какво да се прави – ще вървим направо!

– И аз мисля, че така ще е най-добре – отговори Сиприано.

– Само бъдете предпазливи, господа – предупреди гаучото.

– Гледайте къде стъпват конете и не се доближавайте до дупките.

Но какво съм се разприказвал, най-добре ще е аз да вървя напред, а вие ме следвайте.

С тези думи той тръгна през равнината, като внимателно се промъкваше между хълмчетата. Младите хора вървяха след него.

Вискачите никак не се уплашиха от неочаквано появилите се хора. Те заставаха на задните си лапи и с любопитство поглеждаха конниците, като бягаха само когато те дойдеха съвсем наблизо. Късите им предни крачка им придаваха още по-голяма прилика с плъховете. Цял час яздиха приятелите по разритата равнина и най-сетне излязоха на равно място. За да наваксат изгубеното време, те пришпориха конете си и препуснаха по-нататък.

Глава XXI

ВАЛДЕС НАВЯХВА РАМОТО СИ

Когато Гаспар се ядосваше на неочакваното препятствие, каквото представляваха дупките на вискачите, той и не подозираше, че същите тези животни са му направили важна услуга, като са задържали по пътя най-злия му враг.

На сто мили на изток от разритата от зверчетата равнина, по пътя за Асунсион, имаше друга също такава равнина. И по същото време по тази равнина към брега на Парагуай препускаше конник. Конят му беше целият в пяна, а той все го пришпорваше и понякога го удряше и с дръжката на копиеото си. Не е трудно да се досети човек, че конникът, който се отнасяше така жестоко с коня си, беше не друг, а Руфино Валдес.

Той бързаше да зарадва по-скоро парагуайския деспот с приятната вест, а след това да вземе със себе си отряд войници, „квартелероси“, и да потегли назад за имението на Халбергер.

Щедра награда очакваше конника и още от лагера на индианците той безжалостно гонеше коня си. Не щадеше животното, както обичат и пазят своите коне гаучосите. На него му беше все едно дали животното щеше да падне на брега на Парагуай, стига да го закараше, където трябва.

Конят остана без сили и започна да се препъва.

– До брега са не повече от двайсет мили – шепнеше си конникът. – Само че дали ще изляза близо до Асунсион? Това е въпросът. Но все едно, на брега има много гранични постове и войниците ще ми покажат пътя към града.

Валдес почти не гледаше пътеката, по която яздеше. Той знаеше, че върви на изток. Слънцето залязваше. Дългата сянка на ездача и коня падаше право пред тях. Валдес сякаш яздеше по стъпките на друг конник-великан.

Но ето, че слънцето залезе и нощният мрак бързо се спусна от всички страни. Затова пък отпред на небето изплува луната. Никога на север луната не свети така силно, както в южните равнини на Чако. Близостта на целта и лунната нощ съблазниха Валдес – той реши да не остава да ношува и като пришпори измъчения, с разранени до кръв хълбоци кон, препусна по-нататък.

През това време пътеката, по която яздеше, свърши. Като погледна под краката на препъващия се кон, Валдес видя, че е навлязъл в една „вискачера“, т.е. покрита с дупки местност. Зает със своите дяволски планове, той не бе забелязал как бе попаднал на тази разровена почва. Наоколо с крясък се разлетяха уплашени кукумявки.

Валдес поиска да обърне и дръпна юздата, но конят изведнъж се препъна. Юздите се изплъзнаха от ръцете на ездача. Чу се сякаш трясък на сух клон. Беше изпращял счупилият се крак на коня. Падайки, конникът навяхна ключицата на болната си ръка и загуби съзнание.

Дълго лежа той на заляната от лунна светлина равнина, без да чува крясъците на нощните птици и без да вижда любопитно поглеждащите го прилични на плъхове животни...

След като дойде на себе си, Валдес полежа още цяло денонощие, после пълзешком, като ранен на бойно поле, се добра до Асунсион. Там той пристигна едва на третия ден и по този начин Гаспар и неговите спътници спечелиха време.

Глава XXII ДЪРВО БАРОМЕТЪР

Когато излязоха от „вискачерата“, Гаспар се зае внимателно да търси следите на неприятеля.

– Какво ново намери? – попита го Сиприано.

– Не намерих, а загубих, сеньорито.

– Какво?

– Следите на подкования кон. Следите на понито се виждат както и преди, а следите от коня на непознатия конник са изчезнали.

И тримата започнаха да ги търсят, като бавно се движеха напред-назад, но напразно.

– Сега е ясно защо видяхме пресни следи от копита в обратна посока на брега на реката – продължи Гаспар. Който и да е бил тайнственият конник, червенокож или бял, пренощувал с индианците в лагера, на сутринта той се е разделил с тях. Знаех си аз, че зад гърба на Агуара и индианците се крие някой. Това е той, разбира се.

Гаспар каза края на фразата за себе си. Той още не беше споделил със Сиприано и Лудвиг подобренията си относно Валдес и Франция.

– Малко ме е грижа сега за изчезналия конник – забеляза Гаспар. – Трябва да бързаме след индианците.

С тези думи той пусна коня си в галоп. Младежите последваха примера му. Така яздиха те без почивка цял час, повечето по брега на Пилкомайо, а понякога – там, където брегът ставаше прекалено стръмен, – се отклоняваха встрани.

Като излязоха на едно такова скалисто възвишение на брега, Гаспар се спря. На известно разстояние от пътеката, по която язדהа, се виждаше дърво с перести листа. Това беше един от многобройните видове мимози, които растат в равнините на Южна Америка и особено често се срещат в Гран Чако. Дървото беше покрито с яркожълти цветове. То именно привлече вниманието на Гаспар.

Той приближи до мимозата, откъсна клонче цветове и с любопитство, като ботаник, го разразглежда. Това растение и неговите странни свойства му бяха добре известни.

– Е, какво, Гаспар? – извика му нетърпеливо Сиприано. – Какво разглеждаш цветчетата? Нали знаеш, че времето ни е е скъпо?

– Зная – загрижено възрази Гаспар. – Но ако дървото предсказва

вярно, ние трябва временно да се откажем от преследването на индианците и да се погрижим за себе си.

– Какво значи това? – в един глас запитаха Лудвиг и Сиприано.

– Погледнете, господа, тези цветове.

– Аз не виждам нищо особено – отбеляза Сиприано.

– А аз виждам – каза Лудвиг, който беше получил от баща си известни познания по ботаника. Венчетата на цветовете почти са се затворили – явление необикновено за това време на деня. Сутринта минахме край няколко цинии – така се нарича това дърво – и не забелязах цветовете им да са затворени.

– Почакайте малко и наблюдавайте – посъветва ги Гаспар.

Цветовете на цинията продължаваха да се затварят пред очите им.

– Цинията никога не лъже – каза Гаспар. – Трябва да ѝ се вярва. Тя ни предсказва страшна буря. Ако бурята ни застигне в равнината, ще ни отнесе вятърът или пороят. Трябва да се скрием. По-скоро, господа, след малко ще бъде късно!

Като скочиха на конете си, тримата препуснаха в, галоп с гаучото начело, оставяйки пътечката, по която бяха минали индианците.

Глава XXIII ПЛЕННИЦА

В същото това време, когато приятелите се отдалечиха от дървото барометър, по равнината, на около четиридесет или петдесет мили от тях, яздеше малка група конници. Това беше Агуара и свитата му от млади индианци, които се връщаха в заселището си.

От момента, в който видяхме тази шайка за последен път, в нея имаше известна промяна. Един от червенокожите, ранен при нападението срещу Халбергер, беше умрял по пътя и трупът му беше преметнат върху седлото и привързан за него.

Валдес, както и предполагаше Гаспар, беше оставил тоба след първата почивка. На неговото място в челото на отряда, редом с Агуара, сега яздеше дъщерята на убития Халбергер.

Пленницата не беше вързана. Никой не се опасяваше, че тя ще направи опит за бягство, а и тя самата не мислеше да бяга, защото знаеше, че с нейното пони това е невъзможно.

Тя беше страшно бледа. Русите ѝ коси бяха пръснати по раменете, погледът ѝ беше безучастен: тя не гледаше къде върви, беше ѝ все едно дали ще падне от понито, дали ще я стъпчат копитата на другите коне. Агуара яздеше редом покорен, с кротък поглед. Той гледаше на нея не като на пленница, а като на негова повелителка.

Тя беше видяла как убиха баща ѝ, но след този ужасен удар никой не ѝ бе нанесъл ни най-малка обида. Агуара я уверяваше, че не е имал намерение да убива баща ѝ и хвърли цялата вина на Валдес. Нима тя не е знаела, че баща ѝ и Руфино са стари врагове? Желаете ли да се оправдае, хитрият дивак твърдеше, че той дори се спречкал с Валдес заради убийството на Халбергер и че парагуаецът избягал поради страха от отмъщение. Червенокожият вожд нито веднъж не нарече Франсиска своя пленница и ѝ обясни, че не са я отвели в имението, само защото тоба са застрашени от война с враждебното племе гуайкуру, което те отивали да проследят, когато станало нещастieto. А не можели да я оставят сама в степта. Той обещаваше по-късно да я отведе при майка ѝ, а сега се налагало да отиде с тях в селото. Така се мъчеше хитрият Агуара да измами пленницата си.

Франсиска обаче не му повярва. Въпреки младостта си, по ум тя не беше дете. Тя знаеше, че младият вожд на тоба не е равнодушен към нея

и разбираше опасността на положението си. Освен това тя беше чула част от разговора на Агуара с Валдес, когато бяха навлезли в смрадливата горичка, преди убийството на баща ѝ. Всичко това само усили чувството на отвращение към червенокожия вожд, което беше изпитвала и преди това. Тя не само не отговаряше на ласкателните му думи, но дори не го и погледна. Неотдавнашното минало изпълваше душата ѝ с такава скръб, че тя и не можеше да мисли за бъдещето. Забравяйки присъствието на Агуара, в ума ѝ беше само баща ѝ. За смъртта на Нарагуана тя още не знаеше.

Спътниците на Агуара не лудуваха така, както в началото на похода. Не се чуваха весели викове и смях. Един от другарите им беше убит и това ги натъжаваше и плашеше. Те се страхуваха какво щяха да кажат старейшините на племето, когато узнаеха при какви обстоятелства беше загинал младият тоба.

Известна представа за това, което мислеха индианците, може да даде следният разговор на двама млади тоба, които говореха за своя вожд и завиздаха на щастието му – отвлечането на красивата пленница.

– Ако беше жив Нарагуана, никога нямаше да допусне това – каза по-възрастният от тях.

– Нарагуана умря. Кой сега ще противоречи на Агуара? Той е наш вожд и може да постъпи с пленницата, както поиска.

– Ти забравяш старейшините. Помниш ли какъв приятел беше предишният ни вожд с бащата на пленницата? Разправяха, че дори преди смъртта си Нарагуана е заповядал да пазим белия чужденец, докато той е в Чако. Добре го защитихме, няма какво да се каже – помогнахме на неговия убиец и караме дъщеря му в плен! Как ще погледнат на това хората! Мнозина старци от нашето племе обичаха Халбергер не по-малко от самия Нарагуана. Няма да им се хареса това, че нарушихме волята на покойния вожд. О! Мисля, че народът ще се възмути, когато ни посрещне.

– Нищо! Народът обича нашия млад вожд и няма да се противи на желанието му. Той иска да се ожени за белоликата девойка и да я направи наша царица. Тя е толкова красива, че желанието му е напълно разбираемо. Но дали няма да възне-годуват от ревност девойките тоба? Какво ще каже Нансена...

Разговорът им бе прекъснат от един от язещите напред конници. Това беше вик, предупреждаващ за опасност и всички го разбраха. В миг индианците се изправиха на седлата си и се вгледаха в далечината. Всички от бандата язеха прави върху гърбовете на конете; остана

седнала само пленницата, а безжизненият труп на убития тоба както преди висеше все така през седлото.

Глава XXIV

ТАЙФУН

Индианците напуснаха брега на Пилкомайо на един от завоите на реката и тръгнаха през провлака на образувания от нейната извивка полуостров. Тази ниска част, която биваше заливана в дъждовно време и изгаряше от горещите слънчеви лъчи по време на суша, беше лишена от всякаква растителност и покрита с тънък пласт селитра.

Бяха изминали половината от тази безрадостна пустиня, когато един от най-опитните войни, който яздеше напред, даде сигнала за тревога. Този вик бе предизвикан от едно природно явление, което се наблюдава в Чако твърде често. Задаваше се буря. Впрочем, колкото и да се мъчеха тоба да видят причината за тревожния вик, не виждаха нито по земята, нито по небето никакви признаци за близка буря. Небето беше безоблачно. Покритата със селитра равнина все така блестеше на слънцето. Започваше да се свечерява и дългите сенки на конниците падаха върху земята.

– Какво има? – попита Агуара индианеца, който бе надал тревожния вик. – Някаква опасност ли ни заплашва?

– Гледай! – посочи запитаният хоризонта. – Виждаш ли?

– Нищо не виждам.

– Не забелязваш ли онази тъмна ивица?

– Виждам сякаш мъгла над реката.

– Това е облак и то буреносен. Той се вдига и скоро ще покрие цялото небе.

– Прилича на дим.

– Никъде наоколо няма нито трева, нито дървета, няма какво да гори и няма откъде да се вземе дим.

– Тогава какво е това? Знаеш ли?

– Това е прах.

– Прах ли? Ами ако е стадо диви коне или конници от племето гуайкуру?

– Нито едното, нито другото. Ще бъде нещо по-страшно!... Ако не ме лъжат очите, това е тайфун.

– А! – извика Агуара. – Мислиш, че това е тайфун?

– Сигурен съм.

Страшната дума тайфун обиколи редиците на конниците. Мнозина,

които познаваха от опит колко опасно е това явление, произнасяха с ужас думата „тайфун“.

Междувременно облакът се издигна по-нависоко, нарасна на ширина и доби жълтеникав оттенък като „лондонската мъгла“. Малко по малко през непрозрачната маса започнаха да просветват огнени мълнии. Там, където зловещият облак не беше успял да покрие небето, все още грееше слънце и въздухът беше прозрачен както преди. Нямаше ни най-малък ветрец.

Това затишие обаче беше неестествено. Стана горещо и задушно. Десет минути след като се появи облакът на хоризонта, задуха силен леденостуден вятър, който насмалко не събаряше конниците от седлата. Гъст мрак обви всичко наоколо. Слънчевият диск потъмня.

Да бягат или да дирят убежище нямаше къде и кога, а да бъдат заситнати от бурята в тази равнина, беше страшно опасно. Викове на ужас се чуваха отвсякъде, но всички бяха заглушени от гласа на този, който пръв бе известил за приближаващата опасност.

– Слезте и се скрийте зад конете! Закрийте лицата си с наметалата, ако не искате да ослепеете!

Всички се подчиниха безпрекословно, слязоха от конете и се мъчеха да ги задържат на мястото им.

През това време Агуара хвана понито за юздите и го отведе зад хората и животните, където можеше да се разчита, че е най-защитено от вятъра. Внимателно, като приятел, като нежен брат, сне Франсиска от седлото и я постави на земята. Той все още не губеше надежда да спечели сърцето на девойката.

– Звезда и живот на Агуара, – говореше той на туземно наречие, което тя малко разбираше – опасността, която ни застрашава, ще премине скоро, но за по-сигурно, ще трябва да легнеш долу.

И като свали украсената си с пера наметка, вождът уви с нея девойката презглава и нежно я помоли да легне на земята. Тя машинално се подчини, макар че тайфунът не я плашеше.

Но ето ураганът връхлетя. Конете зацвилеха от страх и болка. Вихърът носеше със себе си не само прах, но и пясък, съчки, камъни, които причиняваха сериозни наранявания. Като връх на всичко вятърът вдигна покриващия равнината слой от сяр и селитра и това причиняваше остра болка в очите. Ако хората не бяха закрили лицата си с плащовете, мнозина от тях щяха да изгубят зрението си.

Бурята бушува цял час. Вятърът виеше, прах, пясък, камъни шибяха голите тела на индианците. Понякога те с мъка успяваха да удържат

срещу вятъра конете си и сами да устоят. Святкаше се. Непрестанно гърмеше. Най-сетне ливна студен дъжд, сякаш направо от Кордилерите.

Бурята престана така внезапно, както бе започнала. Във въздуха сякаш не беше имало прах. Беше превърнат от дъжда в дебел слой кал, покриващ земята. На чистото безоблачно небе отново засия слънцето.

Тайфунът отмина. Той се пренесе в друга част на безкрайната равнина на Чако.

Умитите от дъжда тела на тоба блестяха като бронз. Само тук-там от драскотините течеше кръв. След като поправиха амуниците и седлата, младите конници се качиха на конете и продължиха пътя си. Вождът им пак тръгна напред заедно с пленницата.

Глава XXV ПЕЩЕРАТА

Дървото барометър беше предупредило Гаспар и спътниците му именно за тази буря, която изненада индианците. Макар преследвачите да бяха на няколко мили от похитителите, бурята връхлетя върху тях около половин час по-късно. Но тя не ги свари на открито. Те успяха да се скрият в една пещера, която им посочи Гаспар. Преди гаучото на два пъти беше идвал по тези места: веднъж на лов заедно с покойния си господар, а друг път – още по-рано – той беше минал през тази равнина като пленник на племето гуайкуру, от което бе имал щастието да избяга. Пещерата той беше открил по време на лова с естественика, който, като геолог, я беше разгледал тогава. Тя се намираше на четири мили от Пилкомайо, на брега на една рекичка.

Приятелите напуснаха дървото циния, препускайки в галоп през равнината. Нямахме съмнение, че идва буря. На хоризонта се появи жълтеникав облак. Стана горещо и задушно като в нажежена пещ. След това подухна леден вятър и слънцето потъмня на небето.

Конниците навреме стигнаха до пещерата и се скриха от студеното дихание на ледения вятър и от ударите на вдиганите във вихрушката камъни и сухи клони.

– Слава Богу, пристигнахме! – каза гаучото. – По-скоро, приятели мои!

С тези думи той хвана за юздата коня си и го въведе в пещерата. Същото направиха и Лудвиг и Сиприано.

Но това още не беше всичко. Гаспар предупреди, че ураганът ще изпълни с прах всички ъгълчета на пещерата. Този прах можел, според думите му, да проникне и в запушена бутилка. За да не се изложат на опасността да бъдат задушени, трябваше да запушат входа на пещерата с плащовете си.

Духна студен вятър и навя в отвора облак прах и сухи листа. Наоколо цареше мрак. Нарядко, прорязвайки тъмнината, блясваха мълнии. Затрещяха чупени от вихъра клони. Малката рекичка застрашаваше да се превърне в буен порой.

Лудвиг и Сиприано познаваха вече ураганите и техните последици. Те помнеха как, когато бяха още в Асунсион, прахът проникваше през дупките на ключалките на вратите, през всички пукнатини на

стените и пода. Затова не стана нужда гаучото да повтаря съвета си – те бързо грабнаха наметките си и като ги съединиха както можаха, закриха с тях отвора на пещерата.

– Сега няма защо да се страхуваме от бурята! – каза гаучото.

Глава XXVI НЕКАНЕН ГОСТ

Те останаха на тъмно. Но Гаспар и тук намери начин да се наредят по-удобно. Той извади парче восъчна свещ и предложи на спътниците си да вечерят с остатъка от овнешкото, на което те на драго сърце се съгласиха, тъй като бяха изгладнели не на шега.

Добре запознат с пещерата, Гаспар свободно се разхождаше нагоре-надолу, измъкна от джоба на седлото свещ и разказа, че на погребението на покойната му майка мошениците католически свещеници му смъкнали по пет песоса за всяка свещ, защото били „свещени“. Тогава Гаспар решил да скрие остатъците от скъпите свещи и ето че сега една от тях свърши работа. Докато разправяше това, той удари огниво о кремъка, за да запали огън.

Изведнъж до слуха на приятелите достигна странен звук. Конете също го чува и тревожно зацвилиха... Този рев е добре познат на жителите на Южна Америка. Където и да го чуят – в заляната от слънцето равнина или в тъмната гора, реват на ягуара хвърля в ужас хора, животни и птици.

– Тигър! – уплашено прошепна Гаспар, вслушвайки се в някакъв нов рев, който този път се чу по-наблизо и по-силен.

– Къде е? – шепнешком се питаха един друг приятелите.

В пещерата неспокойно биеха с крак разтревожените коне. Вън виеше бурята. Мъчно можеше да се види къде реве ягуарът. Ту изглеждаше, че е вън, ту им се струваше, че е в самата пещера. Тежко блъсналото се тяло на животното о разпънатите пред входа плащове, разпръсна съмненията-ягуарът се мъчеше да се скрие в пещерата от бурята.

Там вече очакваха врага. Приятелите бързо измъкнаха от седлата пушките си и се приготвиха да стрелят. Тъй като това животно от рода на котките вижда и на тъмно, Гаспар не искаше противникът да има предимство и запали восъчната си свещ.

Навярно ягуарът живееше в тази пещера и когато срещна на входа неочакваната, пречеща му да се скрие от бурята преграда, сърдито заръмжа.

Наредени пред входа на пещерата, приятелите държаха пушките готови. Сиприано предложи да стрелят през плащовете, но Гаспар се възпротиви. Ако стреляха по този начин, лесно можеше да не улучат, а в

резултат освирепелият ягуар би станал още по-опасен.

Силно раздражено от препятствието по пътя за леговището, животното яростно зарева и стремително се хвърли към входа. Плашовете паднаха. Вятърът угаси свещта и всичко пак утихна в мрака. Сега започна някаква странна блъсканица. Ягуарът някакси глухо ръмжеше, пръхтеше и ревеше, като се тръшкеше в тъмнината по пода на пещерата.

– Свети Яго! – пръв се досети Гаспар. – Звярът се е омотал в нашите пончоси. Стреляйте по-скоро. Целете се там, откъдето се чува шумът. Огън!

И тримата стреляха и, изглежда, улучиха. Не се чу вече ни рев, ни пръхтене, само бурята виеше из равнината и трещеше.

– Убит е – каза Гаспар, когато отново запали восьчната свещ. Наистина, грамадната петниста котка лежеше омотана в плътната тъкан. Надупчена от куршумите, тя още дишаше. Гаспар доуби ягуара с един удар с нож в гърлото.

– Ето ти за твоята дързост! Защо попречи на трима гладни пътешественици да вечерят? – каза той.

Глава XXVII

МЕЖДУ ДВА ОГЪНЯ

Когато извадиха от плаща тялото на убития звяр, приятелите поискаха пак да затулят входа на пещерата, но видяха, че вече няма нужда. Първите силни пориви на вятъра бяха преминали; вятърът духаше надлъж по низината, край пещерата и само нарядко в нея влизаха листа и съчки.

– Сега вече няма опасност да ослепеем от праха – забеляза гаучото, – няма защо да закриваме входа. Само че може да се яви друга опасност, по-страшна от праха и пясъка.

– Каква? – запитаха.

– Другият тигър. Тези животни никога не живеят сами. Обикновено където има женска, там има и мъжки. Ние убихме госпожата и можем да сме сигурни, че след нея ще дойде тук и господинът. Трябва да го посрещнем с всички почести.

Лудвиг и Сиприано погледнаха към входа на пещерата, сякаш очакваха вече да видят там ягуара.

– Трудно можем да разчитаме, че той ще се омотае в плащовете като съпругата си. Това беше просто щастлива случайност. Да оставим пещерата открита, също не бива – размишляваше Гаспар. – Трябва цяла нощ да не мигнем.

– Не може ли да запушим входа с тия камъни? – предложи Сиприано, сочейки големите блокове, откъртили се от тавана на пещерата.

– Идеята не е лоша! – одобри предложението Гаспар, измервайки с очи големината на входа. – Това може да се направи.

Приятелите мълчаливо се заловиха за работа. Те домъкнаха до отвора на пещерата няколко големи сталактитови къса, които трябваше да служат за основа на преградата. Но едва бяха успели да пренесат по този начин около половин дюза камъни, когато се чу добре познатият им вик на ягуара. Този път ягуарът не ревеше, а хъркаше и пръхтеше. Но скоро хъркането премина в продължително ръмжене и завърши с лай, приличен на лай на вързано куче, разбудено в колибата си от някакъв шум.

Този път не можеше да има съмнение – ягуарът беше при тях в пещерата.

– Боже милостиви! – извика Гаспар. – Сам господарят на къщата!

Затова не можем да разберем къде реве звярът! Женската ревеше отвън, а мъжкият ѝ отговаряше от пещерата. Къде е сега това животно?

И тримата се загледаха към дъното на пещерата, но не видяха нищо. Уплашените коне отново започнаха да се дърпат.

– Напълнете пушките! – изкомандва Гаспар. – Ако тигърът ни нападне, а това е повече от вероятно, ножовете няма да ни бъдат от голяма полза.

И тримата грабнаха пушките, но за жалост барутът и куршумите не им бяха под ръка. Те бяха скрити в седлото на Сиприано, а конят му беше избягал от страх в най-отдалечения ъгъл на пещерата.

Сиприано взе свещта и отиде да го търси. Уплашеното животно разтреперано, се беше скрило в една вдлъбнатина между две издатини на скалата.

Сиприано вече искаше да се приближи до коня, когато изведнъж видя върху издатината на скалата жълто тяло с черни петна. Пламъкът се отразяваше в святкащите очи на ягуара.

Приятелите отстъпиха няколко крачки. За да стигне до коня, Сиприано трябваше непременно да мине под каменния навес, на който се беше изтегнал ужасният звяр. Ягуарът се дразнеше от движението на хората и озверявайки все повече и повече, беше готов всеки миг да се хвърли върху тях. Инстинктивно, почти машинално, ловците отстъпваха все по-далеч и по-далеч, отказали се от мисълта да се защищават с пушките и разчитайки вече само на ножовете си. Лудвиг беше на мнение дори да оставят конете и да се махнат съвсем от пещерата. Бурята беше утихнала. Чуваха се само гръмотевиците, шумът на дъжда и шуртенето на пороя. Всичко това не беше така страшно, както ягуара. Но Сиприано и Гаспар не се съгласиха да оставят конете да бъдат разкъсани от звяра. Какво щяха да правят те пеша сред равнините на Чако? Щяха да бъдат безпомощни като претърпели корабкрушение моряци, останали на сал сред необятния океан!

Те не се колебаха дълго. Самата съдба реши вместо тях. Отстъпвайки от опасното животно, те дойдоха до самия вход на пещерата. Тук се убедиха, че отстъплението им е отрязано. Придошлият от пороя поток бе излязъл от бреговете си и водата стигаше до самата пещера. Течението носеше дънери и клони от дървета, дори и късове скали. Нито пешеходец, нито ездач можеше да премине бурния поток. Приятелите се намериха между два огъня.

Глава XXVIII РАКЕТА

Никой не би си пожелал честта да бъде затворен в една пещера с кралския бенгалски тигър или с господаря на тропическите лесове на Америка – ягуара. Ягуарът, макар и по-малък от тигъра, е също толкова опасен и кръвожаден като него. Мъжкият понякога става голям колкото женската на индийския тигър. Той е много силен. Хумболт видял веднъж как ягуар мъкнал убит от него кон от дълбока падина чак до върха на хълм. Пътешествениците Чуди, Дарвин и Д'Орбини също разказват за необикновената сила на ягуара.

Затова нямаше нищо чудно, че нашите приятели, добре запознати с нравите и обичаите на ягуарите, се страхуваха от страшния звяр.

При слабата светлина на свещта се виждаше, че ягуарът продължаваше да лежи на издатината на скалата. Очите му горяха като въглени. Той сърдито удряше опашка, като откъртваше от стената малки сталактити и от време на време ревеше с отворена уста, разкривайки червените си венци и блестящи редове бели зъби. При всеки негов рев конете бясно се мятаха из пещерата. На приятелите предстоеше страшна схватка. Те бяха почти без оръжие, какво бяха ножовете им в сравнение с ноктите и зъбите на ягуара!

За минута се замисли дори и никога не униващият Гаспар. Но той нямаше да е гаучо, ако не излезеше от затруднението. И настина, бързо му дойде наум някаква идея. Предпазливо се промъкна към коня си в дъното на пещерата, започна да тършува из джобовете на седлото и извади около половин дузина прилични на пури предмети, заострени от единия край и с пера от другия.

Лудвиг и Сиприано бяха израснали в населената с испанци част на Америка, където боят с бикове е най-любимото забавление. В донесените от Гаспар предмети те познаха малките ракетки, които както бандериясите²³ се употребяват за раздраждане на биковете, докато пикадориите²⁴ ги гонят към арената преди излизането на матадора²⁵. Самият

---

23. От *banderilla* (мн. ч. – *banderillas*) – подобие на пъстра стрела. При боя с бикове бива забивана с ръка във врата на животното. – Б. ред.

24. От *picador* (исп.) – конник, който дразни бика, като го бодее с копие. – Б. ред.

25. От *matador* (исп.) – главният бикоборец, който трябва да убие бика с един-единствен удар на шпага. – Б. ред.

Гаспар някога беше участвал като пикадор в бой с бикове в Сан Розарио. С останалите у него ракетки той много пъти бе развличал индианските младежи, когато идваха в дома на Халбергер. Диваците винаги много се забавляваха с тези ракетки. Когато тръгваха на път, Гаспар си помисли, че при среща с индианците биха могли да му послужат и бе сложил няколко в седлото.

И тъй, Гаспар взе в едната ръка ракетките, в другата-свещта и тръгна към ягуара, който продължаваше да лежи върху издатината. Животното само лежеше и лаеше от време на време. Като се приближи на около шест крачки, гаучото запали със свещта фитила на една ракетка и я хвърли към ягуара така, че тя се заби сред козината му.

Почувствал убождането, ягуарът сърдито заръмжа. Когато се запали барутът на ракетката и го посипа с дъжд от искри, той зарева от страх, скочи от издатината и се хвърли към изхода на пещерата. Лудвиг и Сиприано едва успяха да се отстранят. По време на бъркотията свещта угасна. Като комета със светеща опашка пролетя ягуарът и освети пещерата. Сталактитите заблестяха като хиляди брилянти.

Но ягуарът изскочи през отвора и в пещерата стана тъмно. Животното тежко бе паднало във водата. Ракетката без съмнение бе угаснала, но с нея бе угаснал навярно и животът на звяра. Царят на горите на Америка, ягуарът, потъна в буйния поток.

Като се убеди, че врагът избяга от бойното поле, Гаспар намери свещта, запали я отново и каза:

– Е, сега котките няма да ни тревожат през нощта с мяуканията си; а ако в пещерата се окажат още котки и тях ще удавим. Сега, млади господа, заповядайте на масата. Никой няма да ни попречи да вечеряме и да прием мате²⁶.

---

26. Парагуайският чай, за който става дума в Гл. XVIII. – Б. ред.

Глава XXIX НОЩУВАНЕ В ПЕЩЕРАТА

Бурята премина, но настъпилата нощ не позволи на приятелите да продължат преследването на врага. Придошлият от пороя и залял цялата котловина поток също беше непреодолимо препятствие пред тях. Потокът се носеше така бързо, че би отнесъл и слон, та какво остава за конник. Да се опитат да го преплуват, би означавало да отидат на сигурна смърт.

Гаспар заяви, че не им остава нищо друго, освен да пренощуват в пещерата. Към полунощ обаче водата започна да спада. Потокът се прибра в коритото си, успокои се и спокойно си ромонеше, огрян от месеца. На юг бурите преминават тъй бързо, както и идват. Като надникна от пещерата и видя това, горящият от желание да гони враговете Сиприано започна да уговаря другарите си да не чакат да съмне, а да продължат пътя си. На светлината на луната те биха могли да достигнат бреговете на реката. Но Гаспар се възпротиви.

– Малко ще спечелим от това, че ще потеглим през нощта – каза той. – Ще трябва да преминаваме десетки малки потоци, които се вливат в реката, докато до сутринта те ще пресъхнат и ще се движим несравнимо по-бързо. „Който бърза, бавно стига“, казва пословицата, сеньор Сиприано. И без това ще трябва да си починем няколко часа. Ако не спим никак, ще умрем от умора. Колкото до мене, страшно ми се спи. Мисля, че и вие, и сеньор Лудвиг също нямате нищо против да подремнете някой и друг час. След дъжда земята навсякъде е влажна и лесно може да се хване ревматизъм. Тук в пещерата е сухо като в дупка на вискача и нищо няма да смути почивката ни.

Сиприано се съгласи с тези доводи и те останаха в пещерата. За щастие вътре се намериха съчки. Навярно тук някога бяха нощували и палили огън индианци. Като кипнаха на огъня вода, приятелите пиха чай и побъбриха още за приключенията през изминалия ден. Те нахраниха и конете с трева от пукнатините на скалите. След това постлаха на земята плащовете си, сложиха под главите седлата и заспаха. Пръв заспа Лудвиг, а след него и Гаспар. Хъркането му, което приличаше на хъркане на тапир, изпълни цялата пещера. Последен потъна в сън Сиприано. Всичко утихна. Само конете от време на време удряха копитата си о камъните и се разнасяше юнашкото хъркане на гаучото.

Глава XXX СВЕЩЕНИЯТ ГРАД

Докато преследвачите отпочиваха в пещерата, преследваните тоба пристигнаха в „Свещения град“. Така се наричаше индианското село, разположено в равнината на брега на красиво езеро с множество обрасли с палмови горички островчета. Палми с ветрилообразни и перести листа ограждаха и целия бряг на езерото.

На четиристотин ярда от брега на езерото се издигаше самотен хълм с форма на пресечен конус. Плоският му връх беше покрит с дървета. Именно тук, на върха на този хълм, се намираха гробовете на умрелите тоба. Стотици трупове почиваха в особени дървени могилки. Вятърът и горещото слънце на Чако ги бяха изсушили като египетски мумии. Това беше гробището на тоба. Индианците го смятаха, също както и града до него, за священо. Градът се простираше по брега на езерото в подножието на самия хълм. Всъщност целият град се състоеше от неколкостотин палмови или бамбукови хижи. Улици нямаше. Къщичките бяха разхвърляни без никакъв план. Няколко по-големи и по-хубави къщи бяха събрани около един площад, сред който се издигаше сградата на местния парламент, наричан от туземците „малока“. Тоба имаха, както вече казахме, по-скоро републикански, отколкото монархически строй.

За съжаление, у червенокожите републиканци съществуват същите противоречия в разбиранията, както и у някои цивилизовани народи. Признавайки себе си за свободни, те не признават правото на свобода на другите. Така например, при тях има много роби. Много бели секат в техния град дърва и носят вода. Това очевидно са европейци, хванати в плен при нападения на колониите Сантяго, Саладо и Тукуман.

Роби пасат и стадата. Те живеят в подвижни шатри, прилични на „вигвамите“ или палатките на североамериканските индианци. Забиват в земята няколко пръта, свързват ги заедно на върха и покриват този скелет с конски кожи. В Северна Америка за тази цел се използват биволски кожи.

Тоба се държат с робите си доста меко и, колкото и да е странно, последните, макар и да живеят на свобода, не бягат. Останали много години в плен, те свикват със съдбата си.

Вечерта на деня, в който бурята застигна тоба в покритата със

селитра равнина, Агуара и неговата свита приближаваха Свещения град. Полунощ наближаваше, когато те минаха покрай Гробищния хълм.

Страшно стана на младия вожд, виждайки хълма, където толкова наскоро бе погребан неговият баща. Ако бащата беше жив, синът нямаше да минава оттук с дъщерята на Лудвиг Халбергер като пленница. И на Агуара му се стори, че сянката на покойния му баща го гледа сурово и с упрек!

Сякаш за да избяга от този укоряващ поглед, младият вожд подкара коня си в галоп напред, като за пръв път остави Франсиска под охраната на един от своите приближени.

Когато стигна в селото, той се отправи не към колибата си, която беше наблизко до постройката на „малока“, а заобиколи, старайки се да не разбуди спящото село. Колибата, пред която спря, опираше с едната си страна о склона на хълма. Тук той слезе от коня и като повдигна слушещата за врата конска кожа, извика:

– Шебота!

От хижата излезе отвратителна старица. Черните, въпреки старостта ѝ коси, висяха над сбръчканото ѝ лице. В дълбоките орбити зловещо блестяха сиви очи. Такава беше магьосницата на тоба, Шебота.

Мълчаливо скръстила на гърди костеливите си ръце, тя се наведе пред вожда, без да отговори на поздрава му, сякаш чакаше неговите заповеди.

– Шебота, – каза той властно – доведох пленница, млада бяла девойка. Вземи я в колибата си и се погрижи за нея. Тя скоро ще дойде. Пригответи се да я посрещнеш!

Шебота сведе глава още по-ниско, в знак, че е готова да изпълни заповедта му.

– Никой не трябва да я види и да разговаря с нея, поне на първо време. Не пускай при нея никого, освен твоя побъркан бял роб. Него не го смятам, но никой друг не пускай. Разбра ме, Шебота, нали?

Тя пак отговори с мълчалив поклон.

– Е, добре! – каза вождът и като се метна на коня, побърза да посрещне свитата си.

От този ден Франсиска Халбергер се засели при старата вещица.

Глава XXXI

ПАК НЕСПОЛУКА

Приятелите се събудиха много преди разсъмване. От овнеш-кото им беше останал само един кокал и те закусиха със сушено месо, взето от предвидливия Гаспар. Тъй като в пампасите често няма сол, туземците нарязват месото на тънки ивици и го сушат на слънце. Този начин за запазване на месо се практикува не само в Чака, където такова месо е познато под името „чарки“, но и в цяла Испанска Америка, т.е. в Мексико и Калифорния, само че там то се нарича „тасахо“ и „сесина“.

Сушеното месо не е особено вкусна храна. Ако не се е напълно изсушило, то има неприятен мирис и цвят. Испанците го варят с чесън, лук и много подправки, благодарение на което то губи неприятната си миризма. Сушеното месо е незаменимо за пътешествениците. В необятната равнина няма гостилници, където биха могли да възстановят изразходваните си запаси, а сушеното месо може да се носи в седлото колкото време искаш.

След като се подкрепиха с тази храна и пиха „мате“, пътниците изкараха конете си от пещерата и потеглиха. Потокът отдавна се беше прибрал в бреговете си и пътеката беше изсъхнала.

Но какво беше учудването им, когато, излезли в степта, вместо зеленеещите се савани, по които бяха яздили снощи, видяха пред себе си тъмнокафява равнина. Изгряващото слънце ѝ придаваше червеникав оттенък.

– Господи? – извика в ужас гаучото. – Така си и мислех, че ще стане.

– Колко странно изглежда!... – каза Лудвиг.

– Това трябваше да се очаква, сеньори.

– Как е станало? – учуди се Лудвиг.

– Много просто – забеляза Сиприано – донесеният от вятъра прах е покрил равнината, а дъждът го е превърнал в рядка кал.

– Това още не е беда... – мърмореше Гаспар.

– Дали не ни заплашва пак някоя нова опасност? – с ужас погледнаха юношите Гаспар.

– Не е опасно, но ще ни забави.

– Какво?

– Ако тази ивица от рядка кал отива до самия бряг на реката, няма

да видим следите на неприятеля. Земята е покрита с дебел слой тиня.

Тези думи много разстроиха юношите. Щом следите на похитителите на Франсиска бяха унищожени, щеше да бъде много трудно да се намерят хищниците в безкрайната равнина на Чако.

– Няма защо да се бавим – каза Гаспар, когато достатъчно се нагледаха на безрадостното зрелище. – Да вървим към реката! Да става каквото ще!

Конниците пришпориха конете си и се понесоха в галоп. Конете шляпаха из калта, като отхвърляха цели парчета с копитата си. След половин час те достигнаха бреговете на Пилкомайо. За голямо свое огорчение видяха, че слоят кал покриваше и брега. Горещото тропическо слънце вече го беше превърнало в сух пласт. За никакви следи не можеше и дума да става.

– Дявол да я вземе тая буря! – извика с досада гаучото. – Стана това, от което се страхувах!

Глава XXXII ПРЕГРАДА

Конниците се спряха за минута, като не знаеха накъде да вървят. Но не мислиха дълго. Индианците навярно бяха продължили нататък по брега. Те решиха да тръгнат в същата посока. Скоро стигнаха мястото, където потокът се вливаше в реката. Дали по стръмните брегове на потока се бе наслоил по-малко прах или бързото течение го бе измило, но и по двата бряга ясно се виждаха отпечатъци от копита. Очевидно индианците бяха преминали потока на това място.

Потокът се беше успокоил след бурята и конниците лесно го прегазиха. Понататъшните следи на индианците пак изчезнаха под плътния слой разтворен от дъжда и засъхнал от слънцето прах. Можеше да се предполага, че бяха продължили и по-нататък по брега, но беше възможно и да са съкратили пътя си по някоя само на тях известна пътека през степта.

Отделил се на няколко крачки настрана, Гаспар пак се върна на брега.

– Според мене, най-добре е да държим брега на реката. На триста мили оттук тя прави остър завои и аз си спомням, че там започва една прокарана от индианците пътека. Навярно червенокожите са тръгнали по нея. Тя води през покритата със селитра равнина, по която може би ще имаме щастие да намерим следите на неприятеля!

Лудвиг и Сиприано безропотно последваха гаучото. Сега нямаше нужда да гледат земята, тъй като следи никъде не се виждаха, и затова те язدهа бързо. Само безбройните малки рекички, които се вливаха в реката и които трябваше да прегазват, спъваха придвижването. Един от тези потоци се оказа толкова дълбок и широк, а бреговете му толкова стръмни, че конниците се спряха и не се решаваха да го минат. Трябваше да го преплуват и това не би спряло нито конниците, нито техните коне – степните коне плуват като видри – но отсрещният бряг беше страшно стръмен. Конете по никакъв начин не биха могли да се изкатерят по такава стръмнина.

– Е, този поток няма да можем да го преминем! – каза гаучото.

– Защо? – запита Сиприано.

– Много е дълбок.

– Може да се преплува.

– Да се преплува може, но как ще излезем? Погледнете отсрещния бряг: гладък е като стена. Котка не би могла да се покатери по него, а не кон. Ако се впуснем да плуваме на това място и не можем да излезем от водата, непременно ще отидем на дъното.

– Какво да правим тогава? – запита Сиприано, разтревожен от новото препятствие.

– Спомням си, че наблизо има брод – каза Гаспар. – Не зная само нагоре ли е или надолу по течението. Проклетата буря всичко развали, покри цялата равнина с кал. Помня, там имаше голямо дърво с изпочупени клони, А, ето го!

На две мили разстояние наистина се виждаше самотно дърво.

– Да отидем там, сеньори – предложи Гаспар. – С плаване или с газене, ще минем потока.

Глава XXXIII НЕОЧАКВАН ЛОВ

Меката блатиста почва не позволяваше да се язди бързо. Конниците предпазливо и бавно се движеха към дървото. Най-сетне те попаднаха на твърда почва, по която можеха да се движат по-смело, без да се страхуват, че ще затънат.

– Преди шест месеца – разказваше Гаспар – двамата с покойния господар преминахме на това място реката. Водата не достигаше до стрemenата. След вчерашния порой нивото на водата може да се е покачило, но все пак не дотолкова, че да не можем да преплуваме потока. Това е обичайното място за преминаване и затова от двете страни на реката има път за него. Бреговете са полегати; ние няма да потънем и няма да бъдем отнесени от течението.

– Чудесно – каза Сиприано.

Известно време конниците яздиха мълчаливо.

– Боже мой! – извика изведнъж Гаспар. – Щях да забравя!

– Какво има? – попитаха спътниците му.

– Тук ни очаква приятна изненада.

– Каква?

– Досега вървахме напосоки. Сега ще разберем, оттук ли е минал преследваният от нас неприятел. Ако индианците са вървели по брега на реката, те е трябвало да я преминат на това място и навярно ще видим по брега следите им.

През това време те стигнаха до дървото, което им служеше за ориентир. Гаспар пръв приближи до него и повика и другарите си. Той им показа нещо много интересно: из водата газеха цяло ято дългоноги, прилични на жерави птици. Те се разхождаха като на кокили. Испанците наричат тези бели като сняг птици, с черни клюнове, голи шии и ясночервени като войнишки яки гуши, „млади войници“.

– Чудесно! – извика гаучото. – Щом тези благовъзпитани господа шляпкат из водата с дългите си крака, значи водата не е дълбока. Но нека погледаме птиците.

Без да забелязват, че ги наблюдават, жеравите продължаваха заниманието си. Те ловяха риба и се виждаше начесто да измъкват от водата плячката си. Рибката се биеше насам-на-там и след кратка борба изчезваше в обемистото гърло на жерава.

– Закусват – каза гаучото. – Време е и ние да помислим за обяд. Слънцето е високо, пък и червата ми започнаха да свирят тревога. Жалко е само, че нямаме нищо освен това сухо „чарки“... Света Богородице! Какво става с мене! Нима мозъкът ми се е покрил със също такъв слой кал, както всичко наоколо? Нищо освен „чарки“ ли? Излъгах ви – ние ще обядваме нещо по-вкусно! Ще видите, млади господа! Само по-скоро отведете конете към онези храсти там!

С тези думи Гаспар бързо изчезна в гъстите храсти. Младите хора последваха примера му и зачакаха да видят какво ще стане по-нататък. Като накара спътниците си да останат по местата си и да държат конете, за да не подплашат птиците, гаучото слезе от коня, взе ласото, предпазливо се промъкна напред и скоро се изгуби от погледа. За последен път приятелите го видяха на самия бряг. Той се движеше снишен като котка или ягуар, когато дебне плячката си. Цели десет минути не се чуваше нищо. Лудвиг и Сиприано мислеха, че Гаспар крои нещо срещу жеравите и се повдигнаха на стрemenата, за да видят птиците. Жеравите продължаваха да ловят риба, без да се смущават от близостта на неприятеля.

Скоро обаче спокойствието им бе нарушено. Птиците започнаха да протягат шии и да се озъртат. Чуха се тревожни крясъци. Някои от уплаха изтърваха уловената риба; други побързаха да глътнат плячката си. Най-последно цялото ято zakряка, запляска с приличните си на платна криле и отлетя.

Но не отлетяха всички. Един жерав остана във водата. Дърпан от нещо към брега, той биеше о водната повърхност белите си криле. Движенията на птицата бяха конвулсивни и около шията и се бе увила някаква връв – това беше ласото на Гаспар.

Скоро гаучото се появи с птицата под мишница.

– Поздравете ме, господа! – извика той. – Нося ви добър обяд. Днес ще ядем риба и дивеч. Това е то!

С тези думи той разряза с ножа си гушата на птицата и от нея паднаха няколко съвсем пресни и доста големи риби. В реките на Южна Америка се въдят най-различни видове риба. Двама естественици, американецът Агасис и известният Ал-фред Уолъс, твърдят, че само в Амазонка и нейните притоци има около две хиляди вида различни риби. Не по-малко богати с риба са Ла Плата и притоците ѝ.

Гаспар запали огън и започна да пече рибата. След двайсет минути рибата, извадена от гушата на жерава, премина в стомасите на нашите приятели.

Глава XXXIV ЕЛЕКТРИЧЕСКИ ЗМИОРКИ

– Мога да ви зарадвам с добри вести – каза гаучото по време на обяда.

– Какво има? – полюбопитстваха спътниците му.

– Както и предполагам, червенокожите са минали по този път.

– Намери ли следите им?

– Да, там, където конете са преминали потока. Видях ги, когато дебнех жерава. Засега всичко е добре. Но трябва да преминем на отсрещния бряг – може би ще видим в каква посока са продължили индианците.

Като завършиха набързо непретенциозния си обяд, приятелите се качиха на конете и тръгнаха към брода.

Потокът се оказа съвсем не така плитък, както си бяха мислили, гледайки разхождащите се из водата птици. Работата беше там, че в коритото на реката имаше слой тиня, която издържаше леките тела на птиците, но тежките коне с ездачите затънаха в този пласт и трябваше да вървят до корем във водата.

Не беше много приятно да се промъкват през лепкавата тиня. Но конниците биха се справили с тази задача, ако не бяха срещнали друго неочаквано препятствие. Едва бяха достигнали средата на потока, когато изведнъж конят на язедия напред Гаспар се спря, затрепери и започна да пръхти. След него спряха и другите. По лицето на Лудвиг се изписа учудване. Сиприано беше в ужас. Не по-малко загрижен беше и гаучото, защото знаеше истинската причина за спирането на конете.

– Какво е това, Гаспар? – запита Лудвиг.

– Змиорки! – отговори гаучото.

– Змиорки! Шегуваш ли се, Гаспар? – попита недоверчиво юношата.

– Ни най-малко. Хубаво щеше да е да беше шегга. Всъщност ни застрашава сериозна опасност. Света Богородице! – извика той, почувствал разтърсване като от електрически ток. – Това са електрически змиорки. Те са десетки, стотици, хиляди около нас. Подкарайте конете! Помъчете се да излезем от водата, иначе сме загинали!

И тримата започнаха да прищпорват конете. Изплашените животни се подчиняваха с мъка. Наистина ги бяха нападнали химноти или

електрически змиорки. Те се увиваха около краката им, удряха животните по коремите, пускайки от време на време в ход оръжието, с което ги беше надарила природата. Изплашените четириноги, вместо да бягат от опасността, продължаваха да се гмуркат и мятат във водата или замираха като парализирани, дишайки тежко и покривайки водата с пяна.

Електрическите удари се предаваха и на ездачите. Виждайки страшната опасност, те подкарваха конете, биеха ги, пришпорваха ги, за да ги накарат да излязат от водата. Борбата между ездачите и техните коне беше ужасна. Най-после гаучото и Сиприано успяха да се доберат до брега.

– Слава Богу, спасени сме! – извика Гаспар, чувствайки под себе си твърда почва.

Но кръвта се смъкна от лицето му и той пак потрепера, сякаш под действието на електрическия ток, когато се огледа и видя Лудвиг-все още на няколко ярда от брега. Той не можеше да се справи с коня си. Животното сякаш беше загубило способността си да се движи, а младежът седеше на седлото в някаква полузабравя. Гаспар схвана опасността на положението.

Изведнъж щастлива мисъл озари гаучото. Той взе ласото и като замахна във въздуха, обхвана раменете на младежа. Лудвиг падна от коня към водата и Гаспар го измъкна с ласото на брега.

С това работата не се свърши. Трябваше да се спаси и конят. Тази задача беше, разбира се, по-трудна. Като свали ласото от тялото на младежа и оправил примката, Гаспар го хвърли повторно и ловко закачи високото седло на коня. Гаспар умееше да мятя ласо, но и конят му беше обучен за такива случаи. Щом конникът хвърли ласото, конят препусна напред и повлече след себе си тежкото тяло на вцепенения си, паднал във водата събрат.

Така бяха спасени и конят, и ездачът. Невидимите опасни същества бяха пуснали плячката си.

– Спасени сме, слава Богу! – каза още веднъж Гаспар.

Глава XXXV

ПОД РОЖКОВОТО ДЪРВО

Мнозина, заслужаващи доверие, пътешественици говорят за опасната сила на електрическите змиорки.

Нашите пътешественици я изпитаха върху себе си. Нападението на змиорките не остана без последствия. Конете продължаваха да треперят и да приклякват и не беше възможно да ги яздят по-нататък. Самите конници също чувстваха слабост, особено Лудвиг. Ефектът от въздействието на електрическия ток върху организма им все още не беше преминал. Щат не щат, трябваше да спрат, колкото и нежелателно да беше това спиране.

– В края на краищата няма да изгубим особено много време – утешаваше се винаги жизнерадостният гаучо. – Нашите коне и без това се умориха от шляпането по лепкавия кален път. Така и така трябваше да отпочинем. Между другото, никъде няма да намерим по-добро място за почивка. След три-четири часа слънцето ще залезе. Като потеглим утре по-раничко, ще наваксаме загубеното време. Само дано не срещнем по пътя ново препятствие.

Никой не възрази на Гаспар. Спирането беше най-неприятно за Сиприано, но и той видя, че няма какво да се прави-конете трябваше да си отпочинат.

Близо до брега, на склона на малък хълм, имаше горичка. Навярно прашният вихър не беше минал тук или пък дъждът беше измил всичкия прах, защото листата на дърветата бяха чисти и блестящи.

– Чудесно местенце за ношуване – каза Гаспар.

Когато приятелите започнаха да свалят от конете седлата и амунициите, се оказа, че денкът с разните припаси за из път, привързан за седлото на Лудвиг, беше изчезнал – навярно паднал във водата. Заедно с него бяха изчезнали „чарки“, „мате“, хлябът, лукът, котлето, всичките припаси и прибори. Приятелите нямаха какво да ядат, нямаше и в какво да си сварят вода. Да отидат да търсят изгубения вързоп не можеше и да се мисли. Дори храбрият Гаспар не се решаваше да се подложи втори път нападението на химнотите. При това потокът беше широк. Не се знаеше къде беше паднал товарът. Тежките предмети, разбира се, бяха отишли на дъното. Блъскащият се във водата кон може би ги беше затъпкал а речната гиня. Трябваше да се примирят с мисълта да легнат да

спят без вечеря, макар че Гаспар не губеше надежда да намери нещо за ядене. Може би жеравите пак щяха да дойдат за риба и тогава той щеше да хване с ласото някоя наловила риба птица.

Пътешествениците накладоха огън да се изсушат и легнаха, уморени от пътя, все още чувствайки въздействието на електрическия ток.

Малко по малко силите им се върнаха. Дори Лудвиг дойде на себе си. Оживиха се малко и конете. Те си пощипваха листа и ядяха шушулки от алгаробо, или рожково дърво, – любимата храна на степните коне и рогатия добитък. В Аржентина узрелите плодове на това полезно дърво се употребяват и от хората.

– По липса на нещо по-хубаво, можем да вечеряме шушулки от алгаробо и ние – каза Гаспар, като гледаше как конете гълтаха дългите шушулки. – Неведнъж ми се е случвало да ги ям по време на странстванията си. На някои места от тези шушулки правят брашно и пекат много вкусен хляб.

– Човек ще рече, че си ходил в Палестина – каза Лудвиг. – Йоан Кръстител се е хранил с плодове от това дърво и други като него. Помниш ли, в Евангелието се казва, че той се е хранил с акриди²⁷ и мед от диви пчели? Мнозина смятат, че той наистина е ял насекоми, акриди, и това е напълно възможно, тъй като арабите и другите азиатски и африкански племена ги употребяват за храна. Но аз мисля, че под „акриди“ се разбират плодовете на рожковото дърво, от семейството на акациите, което арабите наричат „кароб“, а ние – „алгаробо“.

Гаспар с удоволствие изслуша тази учена дисертация. Той се радваше, че Лудвиг малко по малко се отвлича от тъжните си мисли и започва да се интересува от това, което става наоколо му. Внимателно слушаше и Сиприано.

– Аз малко познавам далечните страни, за които говорите, сеньор Лудвиг, – каза гаучото, като се мъчеше да поддържа разговора. – Аз не съм човек учен. Но знам, че в областите на Сантяго и Тукуман, където съм ходил, жителите се хранят почти изключително с плодовете на това дърво. Ядат ги и богати, и бедни; с тях хранят и животните. Ако небето не ни изпрати нещо по-добро, чудесно ще вечеряме с шушулки и ние. Но не мислете, че чакам манна небесна²⁸, както във времената на Мойсей. Малко ли неща за ядене има в равнината на Чако! Само човек трябва да умее да ги намери. Дългокраките рибари обаче не се връщат.

---

27. Вид скакалци. – Б. ред.

28. Храна, която, според Светото писание, Бог давал на евреите по време на странстването им в пустинята. – Б. ред.

Навярно много ги е изплатял крясъкът на другарят им, който хванах. Е, днес ще минем без дивеч. Може би до утре жеравите ще огладнеят не по-малко от нас и пак ще се осмелят да дойдат за риба.

Гаучото млъкна, млъкнаха и младежите. Всички ги налегна дрямка. Скоро всичко се смълча, чуваше се само как хрущят късаните от конете шушулки.

Глава XXXVI БЕСЕДА ЗА ХИМНОТИТЕ

Пръв наруши мълчанието Гаспар. Той решително беше прегладнял.

– Няма да е зле да уловим някоя змиорка. Чудесна вечеря ще стане!

– Да не би да говориш за електрическите змиорки, Гаспар? – учуди се Лудвиг.

– Да, млади господине.

– И ти би ял от тях?

– И още как!

– Нима се ядат?

– Ако опитате сами, няма да се съмнявате. Електрическите змиорки, макар и да живеят в тинята и, както казват, се хранят с нея, са вкусна храна. Само че преди да се сготви такава змиорка, трябва да се изреже месото около ноздрите, откъдето излизат искрите.

– Как изглеждат тези змиорки, Гаспар? Никога не съм виждал.

– Наистина ли никога? – учуди се Сиприано.

– Никога. Баща ми ми е разказвал за химнотите – това е научното им име, зная, че реките в Парагуай гъмжат от тях, но не ми се е случвало да ги видя.

– А аз много пъти съм виждал – каза Сиприано. – Спомням си особено един случай, който досега не съм ви разправял, но днес ще го разкажа, ако искаш.

– Добре, разкажи го.

– Слушай тогава. Близко до селото, където съм се родил и живял, докато чичо ме взе при себе си, имаше езеро. В него имаше много змиорки. Ние, децата, често се забавлявахме, като хвърляхме в езерото кучета и прасета. Интересно ни беше да гледаме как животните, озовали се в неприятното общество, бягаха от водата на брега. Веднъж вкарахме в езерото една стара крава и я завързахме с въже за две дървета и на двата бряга така, че не можеше да избяга. Тя дълго скача под ударите на електрическите змиорки, докато най-сетне, загубила сили, залитна във водата и потъна. Никога няма да забравя нейния жален, пълен с укор поглед преди да потъне. А ние само се смеехме. Горкото животно! Сега разбирам какви мъки е преживяло.

– Това ли наричаш неприятен случай?

– Не. Аз и моите приятели бяхме наказани за нашата зла лудория.

– Кой ви наказа?

– Учителят. Кравата беше единственото му животно! Добре ни на-тупа той! Ще помня, докато съм жив. Настина онова наказание беше на-пълно достатъчно без сегашното допълнение.

Когато Сиприано завърши разказа си, Лудвиг помоли Гаспар да му опише змиорките.

– Електрическата змиорка прилича на обикновената – каза гаучото, – само че, при същата дължина, тя е много по-дебела. Гърбът ѝ е тъмно-зелен, а отдолу е по-светла, с тук-таме червеникави петънца като на гущер. Електрическите змиорки си менят цвета в зависимост от възрастта, а още повече от водата, в която живеят – според това дали тя е течаша или кално езеро, като онова, за което току-що разказа сенър Сиприано. Има няколко вида такива змиорки. Най-опасни са тези, които ни напад-наха – с широка глава, голяма уста с остри зъби, плоска опашка и чифт перки до главата. Да не дава бог никому да срещне тия безобразни чер-веи във водата. Всъщност те не винаги са така зли. Когато минахме с господаря същата тази река, не видяхме никакви змиорки. Навярно са изплували от тинята след бурята. Може би има някаква връзка между мълнията и електрическите искри на змиорките. Днес сякаш бяха побес-нели. И все пак ми се ще да опека една от тези бесни змиорки! – неочак-вано завърши Гаспар.

– Слушай, Гаспар, те наистина ли се ядат? – недоверчиво попита пак Лудвиг. – Никога не съм чувал да се ядат или да се продават на па-зара като другата риба.

– Стотици хиляди хора ги ядат. Не са малко местата, където много ги търсят. Ядат ги и бели, и червенокожи. Някои индиански племена ги предпочитат пред всяко друго месо, дивеч и риба и специално се зани-мават с улова им.

– И как ги ловят?

– Най-често с копие. Когато змиорките изплуват от тинята на по-върхността на водата, дебнещите ги рибари забиват в тях копие, при-лично на китоловен харпун. С ръце змиорките не могат да се ловят. Ко-пието е вързано с връв, за да не се измъкне змиорката. Но ловецът тряб-ва да внимава да не се намокри въжето: щом се намокри то, електричес-кият ток минава по него и удря рибаря. Чудно нещо – сухото въже не прежда тока, а мокрото е добър проводник.

– Това и баща ми ми го е казал.

– Чудно настина – рече Сиприано.

– Ще ви кажа още нещо, което ще ви учуди още повече-продължи

Гаспар. – Ще повярвате ли, че от такава змиорка могат да се получат искри като от прахан и огниво и да се запали огън! Казват, че някои риби съдържат фосфор. Но не всеки знае, че с помощта на електрическата змиорка може да се запали огън.

– Истина ли е това, Гаспар? – усъмни се Лудвиг.

– Истина е, сеньор Лудвиг, покойният ви баща направи този опит пред очите ми. Веднъж, когато бяхме с него на лов, намерихме в тинята на пресъхнало езеро една змиорка. Баща ви взе жица, с единия ѝ край погъделичка змиорката, а другия пъхна в купчинка барут. Барутът пламна и запали сухите листа и съчки, приготвени за огън, на който след това опекохме и самата змиорка. Де да можехме и ние да опечем някоя змиорка на нашия огън!

Като свършиха беседата си за електрическата змиорка, приятелите се увиха в изсъхналите плащове. Беше се вече мръкнало. Жеравите не се върнаха. Пътниците си легнаха да спят с празен стомах.

Глава XXXVII БЕЗ ЗАКУСКА

Приятелите спокойно спяха под рожковото дърво. Само Лудвиг сънува химнотите. Стори му се, че те го заграждат и го теглят към лепкавата тиня, където той се задушшава. Събуди се с вик.

Другарите му спяха и не го чува. Като се убеди, че това е сън, Лудвиг пак затвори очи и спа този път без кошмари, на сутринта и тримата се събудиха свежи и бодри.

Слънцето още не беше изгряло. В тропическите страни нощите са хладни и пътешествениците накладоха огън, за да се сгреят. За готвене нямаха нищо. Като се понагряха около огъня, те започнаха да мислят за закуска. По дървото имаше плодове, но нямаше в какво да ги сварят – котлето бяха загубили при преминаването на реката. Можеха да си опекаат плодове в горещата пепел, но Гаспар все още не губеше надежда да намери нещо по-хранително. Сутрин най-лесно се бие дивеч и той очакваше, че все някоя птица ще попадне на прицела на пушката му или в примката на ласото му.

Той не се бе излъгал. Още щом първите лъчи на изгряващото слънце осветиха върховете на дърветата, Гаспар забеляза в далечината големи птици. Това не бяха жерави, а птици с още по-дълги крака и шии – щрауси.

– Чифт щрауси! – радостно прошепна Гаспар.

Лудвиг и Сиприано отидоха при него и започнаха да наблюдават приближаването на птиците към потока и дървото, под което се скрива ловците. Щраусите вървяха бавно и важно, като от време на време се спираха да пощипнат по някое стръкче трева или да глътнат някое камъче. Приятелите взеха пушките. За щастие те бяха пълни. Гаспар вече се готвеше да стреля, тъй като птиците се бяха приближили на разстояние един изстрел, когато изведнъж мъжкият щраус изопна шия, засъска, издаде звук приличен на фалшива нота от духов инструмент, врътна опашка и дим да го няма. След него хукна и женската. Гаучото не можеше да дойде на себе си от учудване: щраусите не можеха да видят нито него, нито добре прикритите му зад дървото спътници.

– Какво може да ги е уплашило? – помисли си Гаспар, но изведнъж разбра, че щраусите се бяха изплашили от високо издигащия се над дървото дим от огъня. Птиците бяха видяли, че наблизко се е разположил

най-злият им враг – човекът.

– Проклятие! – извика гаучото. – Не трябваше да палим огън; заради него останахме без закуска. Всъщност ще видим!

Той забеляза, че щраусите забавиха крачките си и дори съвсем спряха. Ето, те започнаха да наблюдават издигащия се спирално към небето дим, повече с любопитство, отколкото със страх. Най-сетне те започнаха наново да пощипват трева, също като гъсок и гъска. От време на време обаче те вдигаха глави и се озъртаха: все пак им се струваше, че не са в безопасност.

– От пушките нямаме нужда – каза Гаспар. – Щраусите са наплашени и вече няма да се приближат, да ги гоним с коне това значи без особена полза да загубим целия ден. Най-добре е да закусим с плодове.

Гаспар погледна висящите в изобилие по дървото рожкови.

– А! Измислих как да уловим тия двама важно разхождащи се господата! – изведнъж извика той.

– Как? – попита Сиприано.

– Като се престорим на жерави.

– На жерави? – учуди се Лудвиг. – Какво значи това, Гаспар?

– Ей сега ще видите. Самият аз съм много дебел, за да подражавам на такава стройна птица като жерава, но сеньор Сиприано тъкмо подхожда за тази роля.

Младежите съвсем не можеха да разберат какво замисля гаучото, но те така бяха свикнали да вярват в неговата изобретателност, нетърпеливо зачакаха и този път резултата от неговото ново хрумване.

Глава XXXVIII В РОЛЯТА НА ЖЕРАВ

Без да губи време, Гаспар се зае да осъществи плана си и младите хора скоро разбраха в какво се състои той.

Като порови в чантата на седлото, Гаспар измъкна една бяла като сняг, тънка платнена риза с бродерии на гърдите и маншетите, каквито носят гаучосите в празник.

– Жал ми е за хубавата риза, но няма какво да се прави-каза той. – Всъщност, какво ще и стане? Като се изпере и колоса, пак ще я бива за пред хората. А сега, сеньор, – обърна се той към Сиприано – моля, съблечете се и облечете тази риза.

Младият парагуаец свали куртката и панталоните и покорно облече празничната риза.

В това време Гаспар извади от бездънната си чанта ясно-червен копринен шарф и го завърза на врата на младежа. След това измъкна от огъня угаснала обгорена главня, заостри я, почерни края ѝ със сив барут и я привърза като клон към шията на Сиприано.

По такъв начин Сиприано се преобрази и отдалече можеше да мине за жерав. Индианците често прибягват до тази хитрост, за да примамят страхливите птици.

– Отлично – любуваше се на своето произведение Гаспар. – Вие сте същински жерав и ще съумеете добре да подражавате на птицата, днес ще закусим не рожкови, а дивеч.

Сиприано беше вече разбрал какво се иска от него и бързаше да изпита военната хитрост. Той не знаеше само какво оръжие да вземе: пушка, „бола“ или ласо, които той владееше не по-зле от самия гаучо.

– С пушка ще бъде по-сигурно – каза Гаспар, – но ако има наблизко червенокожи, ще чуят изстрела и ще дойдат тук, а това съвсем не е желателно за нас. Затова по-добре си послужете с болата или ласото.

– Кое от двете ще бъде по-добре? – попита Сиприано. – На мене ми е все едно.

– Примката на ласото понякога се изплъзва от шията на щрауса. Болата, омотавайки се около краката на птицата, А пречи да бяга. По-добре вземете болата.

С тези думи той подаде на Сиприано дълго въженце с две топки, е което Сиприано умееше да си служи прекасно.

Скрил под ризата болатата и пушката си, Сиприано започна лова. Трябваше да се приближи до щрауса, колкото беше възможно повече, за да може да го хване. Ако не успееше да хвърли въжето, щеше да се наложи да убие птицата с куршум.

Лудвиг и Гаспар гледаха след отдалечаващия се другар. Щраусите се бяха вече успокоили и мирно се разхождаха из саваната. Те бяха приближили до брега. Възползвайки се от това мнимият жерав се промъкваше край брега като се криеше зад храстите. За минута той съвсем изчезна. Щраусите още отпреди го бяха забелязали, но не се уплашиха, вземайки го за също такава дългокрака птица като тях. Те често виждаха жерави и не ги смятаха за врагове. Те не се уплашиха и тогава, когато самозваният жерав се показва само на двайсет крачки от тях. Само се зачудиха, че жеравът се разхожда така самотен.

Но ето че той направи странно, съвсем не жеравско движение. Щраусите подозрително вдигнаха глави и учудено протегнаха дългите си шици. Птиците понечиха да избягат, но беше късно.

Около краката на мъжкия се обви въже, нещо го удари и той тежко падна на земята.

– Ура! – закрещяха Гаспар и Лудвиг и изтичаха към щрауса, докато лъжливият жерав излезе насреща им от храстите.

– Можех да застрелям и женската, но не исках да вдигам шум – каза той.

– За какво ни е женската? – отвърна гаучото. – Този красавец ще ни осигури закуска, обяд и вечеря за два дни.

С тия думи той закла птицата. След това приятелите махнаха връвта, която се бе оплела около краката на щрауса, и тържествено помъкнаха грамадната плячка към огъня. Щраусът тежеше колкото охранено теленце.

Глава XXXIX ЩРАУСЪТ

Гаспар отрязва няколко къса от бута и филето на птицата. Скоро огънят весело запраща и в утринния въздух вкусно замириса на печено.

За закуската Сиприано се преоблече в своите дрехи.

Докато закусуваха, стана дума за южноамериканските щрауси.

Сиприано често беше ходил на лов за щрауси. Лудвиг много беше слушал за тази птица от баща си. Но Гаспар знаеше за птиците такива неща, за които двамата юноши не бяха чували. И ето гаучото започна да разказва.

– Има няколко вида щрауси. Аз лично съм виждал три вида. Едните са не по-големи от пуйка. Краката им са много дълги, а перата им са потъмни от тези. Те снасят малко яйца, но яйцата им са също толкова големи, колкото яйцата на големите щрауси. По черупката има сини петънца. Виждал съм щраусово гнездо на път за Буенос Айрес и в Патагония. Там климатът е по-студен и този вид щрауси не се срещат в по-горещите части на Америка. Нашият щраус е от най-едрия вид, който се въди в Чако и избягва студените страни. Третият вид щрауси са по-големи от патагонските и по-малки от щраусите на Гран Чако. Той не е познат на учените естественици. Нали, сеньор Лудвиг?

– Баща ми ми е разправял за малките щрауси, които живеят по на юг от Рио Негро и бреговете на Магелановия пролив, но никога не е говорил за трети вид птица от това семейство.

– Е, а според мене има три вида щрауси – продължаваше Гаспар. – За двата други знам малко, но тези тук са ми добре познати. Аз съм ходил на лов за тях толкова пъти, колкото дни има в годината. Много се е спорило, дали няколко женски снасят яйцата си в едно и също гнездо. Аз съм убеден, че е така. Виждал съм с очите си как няколко женски отиват през деня в едно гнездо, разбира се, за да снесат яйцата си. Наистина, женските много безгрижно пръскат яйцата си из саваната. Гаучосите смятат, че женските разхвърлят яйцата си, за да могат пиленцата, когато се излюпят, да си намерят храна. Впрочем, тези пръснати яйца никога не се намират разчупени, а винаги цели. Аз мисля, че птиците пилеят яйцата, просто защото наблизко няма гнездо или защото то вече е пълно. При това в гнездото обикновено седи мъжкият, който не допуска никого наблизко.

– Истина ли е, че мъжкият мъти яйцата? – попита Лудвиг.

– Истина е. Яйцата в гнездото достигат до петдесет. Това доказва, че една женска не може да ги снесе. Докато тя снесе последните, първите вече ще са развалени. Когато мъжкият седи в гнездото, той е зъл също като стара патица, която мъти, но е много по-опасен. Един гаучо поиска да изгони един щраус от гнездото, но бе отхвърлен с такава сила, сякаш го беше ритнало муле. А как свирепо съска щраусът, който мъти!

– Вярно ли е, че щраусите можели да плуват? – попита пак Лудвиг.

– Като лебеди. Какво говоря? Плуващият щраус съвсем не прилича на лебед. Той плува под водата, само шията и гърбът му се подават над нея. Ужасно смешно е, когато ято щрауси преплуват река. Изобщо, щраусът е интересна и същевременно много полезна птица; ние знаем това по-добре от всеки друг и трябва да благодарим на небето, че ни изпрати този щраус.

Ловът на щрауса, закуската и беседата край огъня отнеха твърде много време. Слънцето беше вече високо на небето. Когато свършиха угощението, приятелите започнаха да оседлават конете и да се готвят да продължат пътя.

Те помнеха, че целта на пътуването им не беше да се забавляват, а печална необходимост и затова бързаха. Остатъците от щрауса те привързаха вместо изгубения товар към седлото на Лудвиг; черния дроб и сърцето сложиха в листа от живовляк и също ги взеха със себе си... Гаспар уверяваше, че тези провизии ще им стигнат за два дни.

Уморени от борбата с химнотите, предишната вечер измокрените до кости пътници не бяха успели да разгледат местността и да открият следите на преследваните индианци. Даже Гаспар не бе направил това и то не защото беше забравил, а защото възнамеряваше да го направи на сутринта след нощната почивка. Сутринта те се бяха увлекли в лова на щрауса и едва сега, готови да продължат пътя си, отиваха да издирят следите на индианците отвлекли Франсиска.

Те изведоха конете от гората и се спуснаха към брега. Не стана нужда да търсят дълго. Освен следите на собствените си коне, веднага видяха познатите следи на индианския отряд. Но тези следи се виждаха само по склона на брега; по-нататък в равнината те изчезваха все под същия слой кал. Гаспар обаче не се отчайваше. Той радостно извика.

– Намерих пътя, по който са тръгнали червенокожите! – отговори той на въпроса на Сиприано за причината на радостта му. – Сега аз зная пътя им също тъй добре, както ако сам бях вървял с тях.

– Как го узна? – попита Сиприано.

– Елате тук! – повика гаучото младите хора. – Виждате, че копитата на конете са насочени надолу по течението на потока. Това доказва, че като са преминали потока, индианците са тръгнали по десния му бряг към реката, в която той се влива. Какво искаме повече? Ние можем да преследваме врага по-нататък.

Сиприано и Лудвиг бяха на друго мнение. Искаше им се поне да открият следите от понито на Франсиска и като оставиха гаучото при конете, отидоха да ги търсят. Скоро те наистина намериха няколко следи от копитата на кончето. Лудвиг ги следеше опечален, а от устата на Сиприано се изтръгна проклетие по адрес на похитителите.

Тримата яхнаха конете и тръгнаха надолу по течението на притока. Тук по брега следите пак бяха заличени от бурята. Но гаучото беше сигурен, че индианците са минали тъкмо оттук и покани приятелите си да го последват през равнината, покрита със селитра.

Слънцето вече се скриваше зад хоризонта, когато конниците достигнаха равнината. Очакваше ги нерадостна гледка. Вместо обичайната белоснежна покривка, сега и равнината беше покрита с пласт глина. От прокараната от керваните пътека нямаше и следа. Гаспар предполагаше, че тази пътека води от острия завой на реката на запад, но това беше само предположение. Надалече се простираше едно еднообразно, сиво, печално пространство. Никъде не се виждаше нито камък, нито дръвце, които да нарушават това еднообразие. Дори по брега на реката вече липсваха зелените храсти, върху които би могло да си почине окото, защото тук започваше блатото. На пътешествениците оставаше само едно – да вървят напосоки в безкрайната пустиня, накъдето им видят очите. Да тръгнат на път през нощта не ги блазнеше особено и те решиха да спрат да нощуват.

Нощта обаче не беше весела. Неизвестността ги тревожеше. А на Сиприано тази нощ се видя безкрайна. Не сънуваха нашите приятели, че занаят пред ги очаква сполука, че скоро ще намерят следите на индианците и няма вече да ги изгубят.

Глава XL РАВНИНАТА

Станали на разсъмване, пътниците закусиха от месото на шрауса и тръгнаха на път.

При светлината на изгряващото слънце равнината изглеждаше все така безрадостна, както и при лъчите на залеза.

– За да излезем от това тресавище, трябва да вървим на запад – каза Гаспар. – Слънцето ще ни покаже пътя. Но трябва да бързаме. Ако останем три-четири дни в тази местност, ще умрем от жажда. В цялото това пространство няма прясна вода.

С тези думи гаучото подгони коня си, след него препуснаха и спътниците му. Те язدهа един до друг. В безкрайната пустиня, без път, без пътеки, хиляди конници биха могли да яздят безпрепятствено в редица. Те язدهа, като оставяха след себе си бели следи: копитата пробиваха горния тъмен слой на глината и откриваха скрития под него бял пласт селитра.

От време на време гаучото поглеждаше слънцето, за да се убеди, че върви в западна посока.

Така изминаха около десет мили. Гаспар започна да се вглежда, не се ли вижда напред дръвче, хълмче или скала. Но като си спомни изведнъж, че вървят по слънцето, вдигна очи към небето и се ужаси. Тъмен облак беше скрил светилото.

– Боже мой! – извика той. – Щастието ни измени!

– Какво има? – попита Сиприано. – Толкова ли много те изплаши това облаче?

– Ако слънцето не излезе иззад облаците, ние сме загинали. А аз съм почти сигурен, че облаците няма да се разнесат днес. Погледнете, те покриха цялото небе!... Ще объркаме пътя.

– Защо? – попита Лудвиг, който по-малко познаваше живота на пампасите.

– В пустинята няма пътища, млади господине. Е, кажете ми сега, къде е запад, север или юг?... Ето това е! Без слънце ние сме загубени като червеи, като слепи котета.

– Стига, Гаспар, – спря го Сиприано. – Съвсем не сме загубени. Може би ще се наложи да напредваме малко по-бавно и това е всичко.

Лудвиг и гаучото с учудване погледнаха спокойното, дори весело

лице на Сиприано. Какво ли е намислил той?

– Погледнете оставените от нас следи по равнината! – каза Сиприано. – Нали образуват права линия?

– Да – отговори Гаспар, – и то благодарение само на слънцето. Ех, ако продължаваше да свети!... Но аз ви прекъснах, млади господине. Моля, говорете!

– Не виждам защо да не продължим да вървим по същата права линия – продължи Сиприано.

– Браво, сеньор Сиприано! – сети се изведнъж гаучото. – Виждам, вие излязохте по-прав от мене. Но аз съвсем не се сърдя. Напротив, гордея се с такъв способен ученик като вас.

Лудвиг гледаше двамата озадачен. Какво беше намислил Сиприано? Защо така се зарадва Гаспар? Най-после Сиприано му обясни идеята си.

– Ние можем да яздим един зад друг – каза той на Лудвиг. Последният ще насочва предните, като се води по старите следи. Благодарение на селитрата, тези следи се виждат на далечно разстояние и можем да държим предишната посока.

– Сиприано, ти си цял гений! – възторжено извика Лудвиг.

Без да губят време, тримата продължиха пътя си. Лудвиг мина най-отпред, след него Гаспар, а на опашката остана Сиприано, който се зае този път с ролята на водача.

Глава ХLI ЕДИН ЗАД ДРУГ

Странна гледка представляваха за непосветените тримата конника, които се движеха из равнината един след друг на разстояние сто ярда. Тъй като всички язدهа в галоп, можеше да се помисли, че първият се спасява от другите двама, при което конят на последния безнадеждно изостава назад. Третият конник вика нещо на втория, а той повтаря вика му като ехо; първият ездач мълчи – това още повече потвърждава предположението, че той бяга от преследващите го.

Но ако някой би могъл да се приближи дотолкова, че да чува думите, които се произнасят, той би се учудил, че между конниците съществуват най-приятелски отношения. А виковете са съвсем еднообразни. Чуват се главно думите „вдясно“ и „вляво“. Съобразно с това указание, язdecият отпред изменя посоката.

Така преминаха те няколко мили, когато изведнъж Лудвиг, неочаквано и рязко, сви вляво.

– Вдясно! – извика му Сиприано.

– Вдясно! Вдясно! – повтори след него Гаспар.

Но Лудвиг, без да слуша, продължаваше да препуска в противоположна посока.

Дали конят му не се беше подплашил? Или се беше случило нещо на самия Лудвиг? Дали не е някакво последствие от електрическите змиорки? Поведението на младежа беше най-малкото странно, да не кажем нещо по-лошо.

Подозренията на Гаспар и Сиприано се потвърждаваха все повече и повече, като премина двеста-триста ярда, Лудвиг се обърна към тях, сне шапката си и започна да маха с нея като побъркан.

– Горкият! – каза Гаспар – той стоя много в реката със змиорките и сега е изгубил разсъдка си! Нещастно семейство! Погубен е още един негов член! Лудостта е по-страшна от смъртта.

Същото мислеше и дълбоко покрусеният Сиприано.

Те се канеха вече да тръгнат да го гонят, когато Лудвиг се спря, сложи си шапката и започна да разглежда земята. Нещо бе скимнало на болния му мозък!

Но от това, което видяха, когато се приближиха до него, самите те насмалко не полудяха от радост, невярвайки на очите си: върху кафявия

фон на глината се виждаха множество бели следи от преминали оттук коне.

– По-скоро елате насам! – викаше ги Лудвиг. – Вижете какво ще ви покажа!

И той посочи широка ивица, изрита от копитата селитра. Явно, преследваните от тях индианци бяха минали оттук.

Нито Сиприано, нито Гаспар каза на Лудвиг какви подозрения се бяха мярнали в главите им за него.

– Отлично, Лудвиг – каза Гаспар. – И вие ме надминахте. Вие открихте следите на неприятеля. Сега можем да вървим и без помощта на слънцето.

– Тези следи ще ни отведат в лагера или в града на тоба, в шатрата на негодника Агуара – забеляза Сиприано. – О, защо не сме вече там!

– Потърпете малко! – посъветва Гаспар. – Скоро ще стигнем. А сега, преди да продължим по-нататък, да се поогледаме и да си отпочинем.

Пътниците слязоха от конете си и започнаха внимателно да оглеждат следите на индианците.

Следите се бяха разбъркали. Бяха много. Освен следи от копита, имаше и следи от човешки крака, а на места рохкавата почва беше отъпкана, сякаш някой бе лежал на нея. Странното беше, че ясно се виждаше, че хората и конете бяха отишли на запад от тук, но откъде бяха дошли – не се виждаше. Как се бяха озовали тук – не се знаеше.

Това би могло да се види странно на хора, незапознати с особеностите на тайфуна. Гаспар прекрасно разбра всичко.

– Червенокожите са дошли до това място, когато ги е настигнал тайфунът – каза той. – Те са легнали на земята и останали така, докато е траел. Ето защо земята е отъпкана на места. Сега знаем кога са били тук индианците. Било е приблизително тогава, когато ние се бяхме скрили в пещерата и се сражавахме с тигъра. Навярно те са изчакали тук пороя и са продължили при по-слабия дъжд. Показва го едва-едва намокрената земя. Сега остава само да тръгнем подир тях, колкото може по-скоро.

Тримата се качиха на конете си и препуснаха по следите на индианците. Сега вече нямаше нужда да се точат един зад друг, затова пътуваха заедно.

Глава XLII БИСЕРНАТА ОГЪРЛИЦА

Сега вече не беше възможно да объркат пътя. Следите на индианците ясно се виждаха в една двайсет ярда широка ивица. Когато индианците отиват срещу врага, те вървят в определен ред. А тук следите им доказваха, че те бяха вървели както се е случило. Тук-там се срещаха копита на отделни коне. Очевидно някои от конниците бяха яздили понастрана. Бурята навярно беше развалила строя. При това те са били спокойни, смятайки, че наблизо няма неприятел.

Между другото, нашите приятели не разсъждаваха много върху всичко това, а бързаха напред.

Сиприано през цялото време внимателно се вираше в земята, без да губи от очите си малките следи от понито. Изведнъж той извика. Бе видял на пътя добре познато бисерно украшение.

– Това е огърлицата на сестра ми! – извика и Лудвиг, като видя блестящите бисери.

Гаспар също помнеше, че Франсиска беше носила огърлица. Гаучосите твърде ценят бисерите и понякога носят бисерни гривни.

Сиприано вдигна огърлицата. Тя беше цяла. Връвта не се беше скъсала. Бисерите не се бяха пръснали. Навярно само се беше разтворила закопчалката. Наоколо не се виждаха никакви следи от борба. Сигурно девойката беше изгубила украшението си в суматоката по време на бурята.

Находката ободри приятелите. Тя им се видя като щастливо предзнаменование, че скоро ще намерят и освободят от плен и собственицата на тази огърлица.

Окрилени от надежда, конниците продължиха пътя си. Най-после в далечината се показаха върховете на планини, видът на които още повече ги зарадва и ги накара да подкарат още по-бързо конете. Един час преди залеза слънцето се показа иззад облаците. Конниците излязоха от селитрената равнина и отново видяха зелената степ. Прах като че не бе имало. Циклонът беше минал встрани и не беше засегнал тази местност.

Сиприано си спомни казаното от Гаспар, че няма да пътуват още дълго и че скоро ще достигнат целта, и поиска от гаучото да обясни тези си думи.

– Старият вожд Нарагуана ми е разказвал, че племето си има град,

където погребва своите мъртви. Аз съвсем бях забравил за това. Нищо чудно – ние толкова бързахме. Та той разправяше, че понякога те се преселват в този град и живеят там. Най-често впрочем те се преселват там преди смъртта си! Мисля, че сега индианците са именно там. А този град, доколкото разбрах, е разположен от тази страна на селитрената равнина. Нарагуана ми разказваше за някакъв хълм, който се издигал над града. Да можем да намерим този хълм...

Докато казваше това, Гаспар се огледа и радостно извика:

– А, ето го и него!

Приятелите наистина видяха хълм, с плосък като дъно на обърната чаша връх. Хълмът беше на няколко мили от тях.

– Не трябва да се приближаваме повече! – предпазливо каза Гаспар. – Може би и без това сме се приближили много.

Слънцето пак се показа иззад облаците. Беше ниско. Наближаваше залезът.

– Напразно благоволихте да се покажете – иронично се обърна към слънцето Гаспар. – Сега вече не ни трябва. По-добре би било дори пак да скриете лицето си. Това би било много по-изгодно за нас.

– Защо? – попитаха Лудвиг и Сиприано, учудени от това странно обръщение.

– Затова, защото не му е сега времето и мястото. Могат да ни видят. Представете си, че сега на хълма има някой индианец, че там има наблюдателен пост?... Всъщност, глупости! Без бинокъл те не могат да ни видят, а едва ли са толкова цивилизовани, че да имат такъв инструмент. Но все пак не е безопасно да останем тук. Колкото по-скоро се махнем, толкова по-добре. Да потърсим някъде прикритие. Ето, сам Бог ни праща подслон под онези дървета.

Дърветата бяха гъсто обрасли с храсти и представляваха сигурно място за нощуване.

След като навлязоха в горичката, конниците бързо започнаха да обсъждат по-нататъшния план на действие. Видът на хълма и споменът за онова, което беше разказвал старият вожд Нарагуана, ги убедиха, че се намират близо до града на тоба. Неволен страх ги обзе при влизането в града. Най-самоуверен от всички беше Лудвиг. Като не знаеше, че Нарагуана е умрял, той твърдо вярваше в неговото приятелство и не се съмняваше, че като узнае за предателското убийство на своя бял приятел и за отвличането на неговата дъщеря, вождът ще накаже злодеите, макар да са от неговото племе, и ще освободи Франсиска.

Лудвиг настояваше да отидат направо в града и да молят за помощ

Нарагуана. Сиприано не гледаше така доверчиво на нещата. В неговите очи всички индианци бяха предатели и изменници, особено тоба. Образът на коварния Агуара стоеше пред него като жив.

Доверието към Нарагуана се беше разклатило и у гаучото. Той съветваше да не излизат от гъсталака, докато не се стъмни съвсем. Неговото мнение надделя. Пътниците не запалиха огън и се спотаиха в шубраците. Само ято бърбиви папагали ара цвърчаха в листата на палмите.

Глава XLIII В СВЕЩЕНИЯ ГРАД

Слънцето залезе над равнината на Чако. Странно очертаният хълм хвърля дълга черна сянка. Върху спокойната и гладка като огледало повърхност на езерото се отразяват красивите палмови листа. Само големи мускусни патици, лебеди с черни шии и други водни птици нарушават покоя на сънното езеро. В по-плитките места, по островчетата, се разхождат като на кокили дългокраки фламинго и жерави.

Чудно живописни са околностите на Свещения град на тоба.

Ако някой влезеше в този вечерен час в града, би заварил и там картина на мирно спокойствие: децата играят пред колибите, девойките работят – едни плетат кошници, други рогозки от палмови влакна и люлки.

Мъжете на групи стоят на площада около „малоката“. Те обаче са съвсем малко. Повечето още не са се върнали вкъщи: препускат из равнината и прибират стадата си от овце, кози и крави. Тоба се занимават със скотовъдство. Ловът, както и набезите срещу врага и европейските колонии, са второстепенно занятие за тях. Те не могат да бъдат наречени диваци в същинския смисъл на думата. Когато Писаро покорил „децата на слънцето“ – така се наричали сами жителите на Перу, – перуанците избягали от жестокостта на испанците в Чако, където се заселили сред тоба и последните в известна степен се цивилизовали под тяхно влияние. Научили се да предат, да тъчат и да боядисват тъканите в разни цветове, да ги шият и бродират с различни фигури. Особено красиви са бродериите с пера. Грубите войници на Кортес и Писаро не могли да се начудят на красотата на тези оригинални индиански бродерии. От всички племена на Южна Америка тоба са най-изкусните майстори в тази туземна индустрия.

Не напразно толкова се безпокоеше Агуара, когато се връщаше в Свещения град заедно с Франсиска Халбергер. Оттогава бяха изминали три дни, а той все още не се беше успокоил. Макар че бе скрил от народа подробностите около смъртта на бащата на Франсиска, индианците все пак бяха узнали, че ловецът естественик е убит. Агуара им каза, както и на своята пленница, че убиецът е Валдес и че, защитавайки се от него, Халбергер е застрелял младия войн тоба. Дъщерята на Халбергер е доведена не като пленница. Нея ще я върнат у дома ѝ при първа

възможност.

Така се оправдаваше синът на Нарагуана пред тези, които го гледаха с укор.

Агуара не смееше да вземе Франсиска у дома си и никому не говореше за своите намерения. Той остави девойката у племенната гадателка Шебота с надеждата, че времето и старата магьосница ще му помогнат да постигне своето.

Агуара не бързаше да завладее пленницата си отчасти от страх да не бъде осъден от народа, отчасти, защото беше уверен, че няма никой да му я отнеме. Баща ѝ беше убит, майка ѝ и братята ѝ – взети в плен от Валдес и откарани в Асунсион.

Агуара се ползваше с популярност сред младежите тоба и неговите спътници, които бяха видели убийството на Халбергер, мълчаха, също страхувайки се от гнева на старейшините.

При все това убийството на Халбергер възбуди слухове и подозрения, особено сред старците, приближени на стария вожд. Намериха се дори желаещи да разучат всичко по-подробно в Парагуай – нещо съвсем лесно, щом като беше сключен мир с парагуайците. Колкото и да е странно, някои смятаха да поискат от парагуайския диктатор предаването на сключилия мира пратеник.

Всичко това плашеше младия вожд. Буря надвисваше над главата му и гой, не без основание, се страхуваше да не заплати низката си постъпка със загубване на властта си.

Глава XLIV

ИНДИАНСКАТА КРАСАВИЦА

В същото време, когато народният гняв заплашваше вожда, неговата пленница бе застрашена от друга беда – ревността на една съперница, която замисляше да я погуби.

Нансена беше дъщеря на стар войн, който се ползваше с уважението на народа и беше приятел на покойния Нарагуана. Нейният баща беше умрял и беше погребан на хълма, там, където почиваше и прахът на вожда.

Въпреки бронзовия цвят на лицето си, Нансена беше красавица. Не една андалуска девойка би завидяла на хубостта на тялото ѝ. Тази тиха вечер Нансена седеше на брега на езерото върху ствола на една отсечена палма. Тя беше облечена в живописната носия на индианските девойки.

Нансена се харесваше на Агуара още много преди той да стане вожд. Тогава той още не беше видял русата Франсиска и обичаше Нансена. Сега Нансена знаеше, че той вече не я обича и че ще вземе друга за жена.

Нансена седеше и мислеше за своята мъка. Внезапно тя скочи и от устата ѝ се изтръгна вик, сякаш сърцето ѝ се късаше.

Лицето ѝ всъщност изразяваше по-скоро гняв, отколкото страдание. Тя изкреща като млад женски ягуар, ранен от стрелата на ловеца. Нансена заговори. Странното е, че беше сама, а сякаш говореше с някого съвсем наблизо. Тя се обръщаше към божеството на езерото.

– Чуй ме, о дух! – викаше тя с вдигната глава и протегнала ръце над водата. – Кажи ми, истина ли е, че той ще вземе нея за жена?

Тя млъкна и се влуша, но отговор не последва. Отговорът прозвуча в собственото ѝ сърце.

– Разбира се, че е истина. Защо иначе ще я довежда тука? Той излъга старейшините. И мене ме е лъгал, когато ми се кле, че ме обича. Клетвопрестъпник! Друга ще направи той най-първата сред жените, а аз ще трябва да ѝ се кланям и да ѝ служа! Никога! По-добре да се удавя в това езеро!

Така мислеше и говореше индианската девойка, която едва бе навършила петнайсет години. Но любовта навсякъде си иска своето, без разлика на възраст, раса, съсловие; ревността – също. Страстта еднакво измъчва сърцето на дивачката и на знатната дама.

– Защо да не умра още сега? – продължаваше мрачно Нансена. – Какво да чакам още? Узнах всичко. Ще се хвърля от тази скала и всичко ще свърши. Няма повече да страдам.

На това място водата беше дълбока. Неведнъж се беше хвърляла Нансена оттук и беше плувала като наяда²⁹. Но сега тя щеше да се хвърли, не за да изплува...

– Не! – каза тя решително и лицето ѝ отново доби изражение на женската на ягуара. – Още не е време. Дъщерята на един воин тоба не бива да умира така. Тя трябва да отмъсти на този, който я е измамил. Нека умре най-напред изменникът, а след това ще умре и Нансена. За какво ѝ е животът?

Но гневът ѝ отново отстъпи място на болката. Нансена отпусна глава. Ръцете ѝ безпомощно увиснаха. Цялата ѝ фигура беше олицетворение на отчаянието.

Тя се готвеше да си тръгне, когато се чуха стъпки и към нея се приближи един младеж – брат ѝ.

– Сестро, – каза той, като изпитателно се вираше в лицето ѝ – някакви черни мисли ли те преследват?

– Не – отговори тя, мъчейки се да изглежда спокойна. – Гледах езерото, птиците, които си играят в лъчите на залязващото слънце.

– Ти самата нещо не си весела, Нансена. Отдавна го забелязах и, струва ми се, зная причината.

Нансена побледня, след това се изчерви и не отговори нищо.

– Не скривай нищо от мене и ми кажи истината.

– Какво искаш, Каолин? – някак смутено и уплашено го погледна тя.

– Изменил ли ти е той?

– Изменил! – извика тя и силно се изчерви. Ако не ти, братко, а някой друг ми беше казал тези думи, щях... Нима на мене, твоята сестра, могат да изменят! Виждам, ти знаеш всичко и няма да крия от тебе. Аз обичах Агуара, обичам го и сега. Той се кле, че ме обича, но сега разбирам, че ме е лггал.

– Той само се е забавлявал с тебе! – възнегодува младежът. – Моята сестра, дъщеря на предводител на тоба, от такова коляно като него! О, той ще плати за това! Потърпи, Нансена! Не разправяй на никой за днешния ни разговор. За тебе ще бъде отмъстено.

Каолин си отиде и остави сестра си сама на брега на езерото, а тя се

---

29. Митологично речно полубожество, нимфа – Б. ред.

облегна на ствола на една палма и даде воля на сълзите си.

Стана ѝ сякаш по-леко, когато се наплака. В очите ѝ блесна лъч надежда.

– Ами ако се лъжа? – каза си тя. – Ами ако Агуара ми е верен както преди, а Коалин го убие? О, да можем да узнаем истината! Шебота я знае и ще ми я каже. Тя ми каза да ида на хълма тази нощ.

Но надеждата пламна в сърцето на девойката като последна искра на угасващ огън, пламна и угасна. Лицето на Нансена отново се помрачи – тя беше вече сигурна, че от Шебота ще чуе само лоши новини.

Глава XLV ВЪЗДУШНОТО ГРОБИЩЕ

Когато мракът обгърна земята и бързивите ара замлъкнаха в листата на палмите, конниците излязоха от скривалището си.

След два часа те бяха в подножието на хълма. Изплувалата иззад облаците луна отново ги накара да търсят прикритие. Те оставиха конете си в сянката на една скала. Впрочем, те не смятаха да спират за дълго. Всичко беше обмислено предварително, сега оставаше да действат.

Не знаейки, че Нарагуана е мъртъв, Лудвиг все настояваше да отидат направо в града. Сиприано се колебаеше. Гаспар беше решително против.

– Вие бързате, сеньор Лудвиг, – каза той – а аз ви повтарям, че който бърза, не стига далече. Сега е полунощ. Какво ще направим, ако стигнем там по това време? Червенокожите стават и лягат рано. В този момент всички спят. Ще ни посрещнат само кучетата. Приятна среща, няма какво да се каже! Гладните песове ще ни изядат. Сутринта хората ще ни защитят от тях. При това, независимо дали през деня или през нощта, най-добре е, мисля, да влезем в града незабелязано. Най-напред един от нас трябва добре да огледа всичко. Градът лежи на отвъдната страна на хълма. Изкачим ли се на върха, ще видим като на длан и улиците, и всичко, което става там. След като огледаме обстановката, ще можем вече смело да влезем в града.

Сиприано и Лудвиг се съгласиха с гаучото и решиха да пренощуват на върха на хълма.

Стръмните склонове на хълма бяха гъсто обрасли с дървета и храсталаци. Трябваше да се намери пътека.

– Ако тоба погребват именно на този хълм – а друг хълм наблизо няма – навярно направо от града насам трябва да има път, по който да се движат погребалните процесии. Но малка пътечка трябва да има и от тази страна – каза Гаспар.

Той излезе прав. Скоро те откриха твърдо отъпкана тясна пътечка, която започваше между един разклонен памучен храст и огромна агава³⁰.

– Насам – посочи Гаспар, побутвайки коня си. – Само бъдете

---

30. Многогодишно растение, от листата на което се получават влакна за въжета, върви и др – Б. ред.

предпазливи, пазете се от острите бодливи листа на агавата, които могат жестоко да ви издраскат.

При тези думи той сам се наведе и мина под агавата. Сиприано и Лудвиг го последваха.

Те язدهа мълчаливо един зад друг по тясната пътечка.

Чуваше се само тропотът на конските копита.

След четвърт час те достигнаха върха. Тук пред очите им се разкри необикновено зрелище.

Такива хълмове с отсечени върхове не са рядкост в Гран Чако, но върху широката площадка на този хълм имаше странни съоръжения, прилични на скели на строяща се къща. Наредени в редици, това бяха въздушните гробници на племето тоба. Така то погребва особено видните хора.

Месецът заливаше със светлината си тези оригинални гробници; техните сенки лежаха върху меката рохкава почва. Мавзолеите бяха построени от палмови стволлове, а покривите им – от палмови клони.

– Това е гробището, за което ми е разправял Нарагуана-каза Гаспар. – Е да, мястото не е лошо. Не бих имал нищо против моите тленни останки да бъдат погребани така. Само че бих искал да имам приятели, които да ми направят гробницата, иначе крехката постройка лесно ще се разсипе, а заедно с нея и костите.

Гаспар тръгна по алеята между два реда въздушни гробове.

– Трябва да излезем от другата страна – забеляза той. – Помня, вождът ми разказваше, че градът е разположен на запад от хълма.

Една от гробниците беше малко по-голяма от другите. Тя явно беше наскоро построена и по земята се валяха трески. Гаспар се спря, решил, че тук прекрасно могат да привържат конете, които няма защо да вземат със себе си от другата страна.

Като завързаха конете за стълбовете, приятелите се отпавиха към противоположната страна на площада. Пред тях наистина лежеше индианското градче, или толдерия, разположено на брега на езеро, което блестеше като огледало. Но те виждаха само града и жадно ловяха и най-малкия градски шум.

Не се виждаше нито дим, нито светлина. Градът спеше. Чуваше се само кучешки лай, цвилене на коне и блеене на овце.

Гаспар беше прав, като казваше, че в полунощ всички червенокожи спят в колибите си.

Като видяха, че през нощта не могат да направят нищо, и тримата се върнаха при конете. Отначало те искаха да пренощуват под скалите,

но се отказаха. Привързаните о стълбовете коне можеха да съборят през нощта съоръжението и върху спящите да се посипят отгоре костите на някой мъртъв вожд. Под въздушните мавзолеи нямаше трева, а земята беше съвсем разкопана. На Гаспар повече му харесваше меката поляна, от която току-що бяха наблюдавали спящия град. Привличаше го с гостоприемния си заслон една голяма смокиня, дърво с много въздушни корени, които образуваха около дънера нещо като беседка. Там можеха да се скрият от нощната роса и от любопитните погледи.

И тъй, пътешествениците се преместиха под смокинята. Те легнаха да спят без вечеря, защото се страхуваха да запалят огън. За щастие, бяха се наобядвали добре и не чувстваха глад. Завързаха конете за дървото и легнаха на меката трева.

Понеже знаеха, че местността не е безопасна, те решиха да спят поред, така че един да остава на стража. Пръв пое това задължение Гаспар, а Лудвиг и Сиприано, завити в пончосите си и със седлата под главите, си пожелаха един другиму лека нощ и, макар и да не заспаха, поне млъкнаха.

Глава XLVI

ГАСПАР ПОЗНАВА МЪРТВЕЦА

За да убие някак времето, гаучото се измъкна изпод дървото и отиде да разгледа гробището. Подобни гробници Гаспар беше виждал неведнъж в Гран Чако и преди и тяхната архитектура не го интересуваше. Движеше го някакво предчувствие, че ще открие нещо ново, което ще хвърли светлина върху много загадки. Не беше зле и да се запознае с местността. Познаването на местността можеше да послужи по-нататък. Казахме вече, че една от гробниците беше строена наскоро. По нейните стълбове имаше дълбоки нарези за по-лесно изкачване. Навярно роднините на погребания често идваха да украсяват гроба с цветя, понякога, може би, и да принесат жертва на духа на това свещено място. Гаучото реши да се изкачи горе.

Неволен страх се прокрадна в душата му, когато той замисли да наруши покоя на светилището. При това трябваше да бъде предпазлив. Индианците ревниво пазят своите гробища и ако хванат някого да нарушава покоя на техните прадеди, биха могли да убият виновника.

Но гаучото не се колеба дълго, а се заизкачва нагоре по първобитната стълба.

Луната вече клонеше към залез и покривът не пречеше на полегатите ѝ лъчи да проникват на площадката. На тяхната светлина гаучото видя увита в разни тъкани човешка фигура. Наредените наоколо войнски принадлежности и отличителни знаци свидетелстваха, че покойникът е бил знатен тоба, може би и вожд. Тук имаше копия, щитове, ласа, боли. Някои предмети бяха на пода, а други висяха по гредите на покрива. Имаше също и седло, покривало за подлагане под седлото, стремена, юзди – всичко за коня на един гаучо. Само знатните индианци от пампасите и главно вождовете, имат такава богата амуниция и я заграбват от гаучосите по време на разбойническите си нападения.

Като гледаше тези трофеи, оръжието и ловните принадлежности, Гаспар се убеди, че това е гробница на вожд. Завършваха наредбата богати одежди, златни гривни, бисерни пояси, огърлици, украшения от пера. Освен това тялото на мъртвеца беше покрито от нозете до главата с богато обшита материя.

Всичко това ни най-малко не учуди Гаспар Мендес, който добре познаваше обичаите на индианците араукани, които имаха много общо с

племената на Чако. Видя му се само глупав обичаят такива скъпи и разкошни предмети да се излагат на дъжда и лошото време. Гаучото се канеше да слезе на земята, но все го измъчваше някакво предчувствие. Той се спря. В това време луната надникна иззад облака и особено силно освети един предмет, който Гаспар веднага позна. Това беше една плъстена тиролска шапка, която някога бе носил Халбергер и която в знак на приятелство бе подарил на вожда Нарагуана. Ето го предчувствието! Гаспар дръпна покривалото от лицето на мъртвеца и видя Нарагуана!

Глава XLVII

ГАСПАР ЗАПОЧВА ДА ГУБИ НАДЕЖДА

– Нарагуана е мъртъв! – извика гаучото, като продължаваше да гледа безжизнения труп. – Това било значи! Нима е истина?

И Гаспар пак повдигана покривалото от лицето на мъртвеца. Луна-та силно освети набръчканото, изсъхнало от вятъра лице на Нарагуана. Кожата, изопната върху широките скули, беше хлътнала на страните. Лукавите някога, черни като въглен очи на дивака бяха затворени. Страшен като самата смърт беше мъртвият вожд на тоба, но без съмнение беше той.

– Да, той е! Изсъхнал като мумия. Много стар беше. Но, така или иначе, за нас неговата смърт е голямо нещастие.

Гаспар погледна към дървото, под което спяха неговите млади приятели и лицето му доби скръбен израз. Такова страдание, такъв ужас бе изразявало то само в момента, когато гаучото беше намерил в смрадливковата горичка трупа на своя убит господар. Този път Гаспар не изпитваше гняв и мъка, а имаше особено предчувствие. Завесата падна от очите му и той видя, че занаяпред юношите и него ги заплашва страшна опасност. Всичките им надежди бяха в Нарагуанаа но Нарагуана беше мъртъв и не можеше да направи нищо за тях.

„От него сега не можем да очакваме помощ!“ мислеше гаучото. „Освен него, няма кой да се погрижи за нас. Хиляди дяволи! Невесела перспектива за бъдещето! Сега разбирам всичко“ продължаваше той, като втренчено гледаше лицето на мъртвеца. „Той е умрял преди двестри седмици. С това се обяснява бързото бягство на тоба от единия град в другия. Пред смъртта болният вожд не е могъл да ни съобщи са своето преселване. Не можем да го обвиняваме за това. От сина му, безсърдечен и налудничав младеж, не може да се очаква нищо хубаво. Той обича Франсиска като същински дивак, до безумие. Толкова по-зле за нея, горкичката! Толкова по-малки за нас са шансовете да я освободим. Да, работата е лоша! Бащата е мъртъв и никой не е могъл да попречи на Агуара да докара тук пленницата си. Странно е само, че той е срещнал Халбергер тъй далече от къщи. Може би той е дебнел кога ученият ще излезе от фермата си. Но тогава наоколо из степта щеше да има следи, а аз не видях пресни дири дори към индианското село, освен отпечатъците от подкования кон. Никой не е приближавал към къщата. Освен ако

някой е пресрещнал от другата страна на реката индианците? Трябва добре да проследим това, когато се върнем пак на брега. Но дали ще се върнем?... Сега това е повече от съмнително... Няма време за бавене“ каза си той на слизане от скелето. „Старият вожд няма да ни помогне. Прощавай, Нарагуана! Мир на праха ти! Лека нощ!“

Дори пред лицето на смъртта Гаспар не можеше да надмогне природната си склонност да се шегува; като се държеше здраво за стълба, той внимателно се спусна на земята. Стъпил на твърда почва, гаучото не бързаше да отиде под смокинята, където спяха Лудвиг и Сиприано.

– Жал ми е да ги тревожа – каза той. – Не ми се ще дори да им разпавя това, което току-що узнах. Но няма как, налага се. Обстоятелствата се промениха, трябва и ние да променим плана си. Сега вече не можем да отидем в града, както смятахме. Не ни върви!

С тия думи той тръгна към клонестата смокиня, под която спяха юношите.

Глава XLVIII ЛОШИ ВЕСТИ

Спеше всъщност само Лудвиг. Не може да се каже, че той по-малко от Сиприано съзнаваше опасността на положението; просто по-малко беше свикнал с пътуванията из пампасите, повече се уморяваше, пък и електрическият ток на химнотите беше подействал силно върху нервната му система. Сънят го беше надвил. Имаше и още една причина, която позволяваше на Лудвиг да спи. Той все така твърдо вярваше в приятелството на Нарагуана и се надяваше на успешен изход. Може би и сега сънуваше стария вожд, чиято близост и не подозираше.

Затова пък Сиприано не мигна. Той не лежа дълго, завит с наметалото си. Отсъствието на гаучото го учуди. Той се страхуваше да го повика. Можеха да чуят индианците, затова търпеливо зачака завръщането му. Когато Гаспар приближи до смокинята, видя очакващия го Сиприано.

- Къде беше, Гаспар? – попита го юношата.
- Ходих из гробниците.
- И какво, нещо неприятно ли видя?
- Защо мислите така, сеньорито?
- Защото имаш такъв вид.

На лунната светлина Сиприано беше видял тревожния израз на лицето на гаучото.

– Сигурно си открил, че ни застрашава опасност? Не крий от мене, моля те! – каза той, като видя, че Гаспар се колебае.

– Ще ви кажа всичко. Само че исках да го направя когато бъдем и тримата. Сега ще трябва да разбудим Лудвиг. Вие познахте – аз съм разстроен, защото узнах нещо неприятно. Всъщност, може би преувеличавам и работата съвсем не е толкова лоша.

Въпреки утешението на Гаспар, Сиприано очакваше най-лошото. Дося му се по-скоро да узнае всичко и той започна да буди спящия Лудвиг.

Лудвиг не разбираше защо го будят. Тогава Гаспар дойде съвсем близо до тях, за да може да говори, без да повишава глас, и им разказа всичко.

Лудвиг и Сиприано в миг разбраха цялата трагичност на положението. Със смъртта на Нарагуана угасна и последната надежда. Сега тях

самите може би ги застрашаваше смърт.

Въпреки това те не се предадоха на отчаянието. Трябваше да се обсъди по-нататъшният план за действие. Но нищо не им идваше наум. Гаспар пръв наруши мълчанието. Той обърна внимание на приятелите, че не са в безопасност. Един от конете се подплаши от прелетялата над него кукумявка, заудря с копита и тропотът му се разнесе високо из цялото гробище. Какво ли щеше да стане, ако той отговореше на чуващото се откъм града цвилене. Последствията можеха да бъдат най-плачевни. Индианците, разбира се, щяха да се учудят, като чуят конско цвилене от гробищния хълм.

– Трябва да завържем главите на конете и да ги отведем на противоположната страна на хълма – каза Гаспар. – В случай, чу ни подгонят, ще бъдем по-близо до пътеката, по която дойдохме. Завийте, господа, главите на конете с наметалата и ги заведете в храстите.

И тримата завиха главите на конете си.

– Така – продължаваше Гаспар. – Никой няма да ги закача в тези храсти. Нека стоят до утре. Но ако стане нужда да се спасяваме, помнете – ще бъде надпрепускание на живот и смърт. Няма го вече Нарагуана, който би могъл да ни защити от вълка, похитил нашето скъпо агънце... Но ние ще го изтръгнем от ноктите му. Жив или мъртъв Нарагуана, ние ще я спасим и без него. Аз знам начин! – добави Гаспар, виждайки какво впечатление направиха на слушателите му думите за вълка и агнето.

Гаспар не каза истината, като заяви, че знае начин как да спаси Франсиска. Той просто искаше да утеши Сиприано и Лудвиг. А когато те започнаха да го разпитват, той мълчеше. Както и Лудвиг, той също беше вярвал в приятелството на Нарагуана към Халбергер, не беше могъл да си представи стария вожд като изменник и беше разчитал на неговата помощ. Сега узна, че старият вожд е мъртъв, и че не е участвал в убийството на Халбергер и отвлечането на дъщеря му. Сигурно всички тези събития бяха станали, когато Нарагуана, загърнат в бродираната си мантия, вече е спял вечния си сън в своята въздушна гробница. Който и да беше убиецът и похитителят, отговорността за това двойно престъпление лежеше върху сина и наследника на Нарагуана.

Да молят Агуара да върне пленницата, щеше да бъде смешно и безполезно. Нима може да се накара тигъра да пусне от ноктите си грабнатата плячка? Как тогава да освободят Франсиска? На настоящите въпроси на Сиприано гаучото отговаряше уклончиво:

– Трябва да имаме търпение, сеньор Сиприано, – казваше той. – Преди всичко не бива да оставаме тук. Да отидем от другата страна на

гrobiщето. Оттам ще се вижда всичко, което става в града и в случай на тревога ще бъде по-лесно да избягаме навреме. Само да не вдигаме много шум. Не трябва да тревожим съня на стария Нарагуана!

С тази шега Гаспар искаше да поободри спътниците си. Тримата тръгнаха към противоположната страна на гробището.

Глава XLIX МАСКАРАД

На западния склон на хълма лъкатушеше пътят за града. Той беше много по-широк от източната пътека. Векове наред по него се бяха движили погребални процесии. На върха, като два стража от двете страни на пътя, стояха две скали.

Приятелите взеха оставените под смокинята пушки и пончоси, тръгнаха към пътя и се притаиха до една от скалите, която хвърляше дълга сянка.

– „Седенето не струва по-скъпо от стоенето прав“ – напомни Гаспар старата испанска пословица и седна на една издатина на скалата.

Лудвиг и Сиприано последваха примера му. Да слезнат по-надолу не беше безопасно. Можеха да бъдат забелязани. А тук те седяха под прикритието на нисък храсталак и в сянката на скалата. Зелените от лунната светлина улици се виждаха като на длан.

Сиприано пак замоли Гаспар да му каже плана си, но самият гаучо имаше само неясна представа за това, което можеше да се предприеме.

– Според мен, преди всичко трябва да действаме бързо-каза той и се замисли.

– Един от нас трябва да се преоблече като индианец-продължи най-сетне Гаспар – и така да влезе в града.

– Разбирам – отговори Сиприано. – Но това е много опасно. Ако заловят мнимия индианец...

– Опасно е, разбира се. Ако маскираният бъде заловен, ще му смачкат черепа или ще го изгорят жив. Но все пак трябва да се рискува. Аз достатъчно добре познавам индианските обичаи и затова мисля аз да се преоблека като индианец. Веднъж бях пленен от гауайкуру и успях да избягам от тях, преоблечен като червенокож.

– И как го направи?

– Убих заспалия си пазач със собственото му оръжие и се преоблякох в дрехите му. В джобовете на дивака намерих някаква боя, с която се намазах и минах за червенокож. Цяла седмица вървах до Парагуай, връх се из колибите на гуайкуру, между диваците и никой не заподозря фалшификацията. По същия начин смятам да проникна в града на тоба и да спася Франсиска.

– Всичко, което имам, ще бъде твое, Гаспар, само я спаси! – замоли

се Сиприано.

– И двамата ще ти дадем всичко, което имаме! Сигурен съм, че мама ще се съгласи да ти даде цялата къща, ако спасиш сестра ми.

– Какво говорите, какво говорите, млади господа! – упрекна ги гаучото. – Гаспар Мендес не иска нищо за това, че ще изпълни дълга си към близките на своя господар. Той е готов да даде живота си за тях. Ние всички плуваме в една лодка, която или ще ни спаси, или ще ни прати на дъното. Но няма да потънем. Ние ще изплуваме от това гибелно море. Не трябва да се отчайваме. Нарагуана е мъртъв, но на небето има Господ, който няма да ни изостави в бедата. Да му се помолим!

И тримата коленичиха, а Лудвиг, по молба на Гаспар, прочете Господнята молитва.

Глава L СРЕДНОЩНА РАЗХОДКА

Когато станаха, Гаспар пак им повтори намерението си да се преоблече като индианец и да се промъкне в града. Опасността не го плашеше.

Откъде само да вземат дрехи? Сиприано си спомни колко просто ловкият Гаспар го беше превърнал в жерав и не се съмняваше, че той и сега лесно ще се справи с мъчнотиите.

– Само да ми падне тук някой тоба! Веднага бих си сменил костюма с неговия, както тогава у гуайкуру – каза Гаспар. – Между другото дрехата на тоба е проста, не е кой знае какво да се ушие. Панталоните могат да се ушият от моята риза, а отгоре ще си метна пончото. И готово!

– А цветът на лицето няма ли да те издаде? – попита Лудвиг.

– Ще ме издаде, но аз ще се преобоядисам – отговори Гаспар. – Всъщност и без това съм достатъчно загорял. Краката и ръцете си ще намаже с кафява боя, каквата имам в седлото. Моето пончо ще ми свърши работа. Червенокожите често носят такива наметала, смъкнати без съмнение от гърба на някой гаучо, непредпазливо отдалечил се от заселническата колония.

– Все пак, Гаспар, могат да те познаят, ако отидеш посред бял ден – каза Лудвиг.

– Затова ще отида в града по тъмно – отговори гаучото. – Смятам да проникна там утре вечер след залез слънце. Индианците ще прибират добитъка и няма да забележат пришълеца.

– Да речем, че се промъкнеш незабелязан от никого – разпитваше Лудвиг. – А после какво?

– После зависи от обстоятелствата. Както потръгне. Само знайте, че Гаспар не е такъв, че да завре ръка в гнездо с оси, без да е сигурен, че ще намери мед.

– А сигурен ли си в това? – попита Сиприано, в чиито очи блесна надежда.

– Разбира се, че съм сигурен. Иначе щяхме да си вървим право въщи. Но аз се надявам, че ще се върнем въщи само със сенборитата.

– По-скоро бил предпочел аз самият да отида в града и да умра там, отколкото да се върнем без Франциска! – извика Сиприано.

– Успокойте се, млади господине! – спря го Гаспар. – Ако моят план сполучи, няма защо да отивате в града, нито да умираете. Само дано успее да намеря един познат индианец, когото веднъж спасих от смърт. Той беше болен и аз му дадох лекарство, което взех от Халбергер. Болният оздравя и се закле, че ще ми бъде вечно благодарен и че ако някога стане нужда, той на драго сърце ще ми помогне. След това много се сприятелихме. На него може да му се вярва. Той не е прост индианец, а от главатарите и се ползва с известно влияние сред червенокожите.

– Аз също имам познат тоба, който навярно ще ни помогне, ако успеем да влезем във връзка с него. Това е братът на Нансена, Каолин – спомни си Лудвиг.

Сиприано учудено го погледна. Той също познаваше младата индианка и нейния брат, но го учуди това, че Лудвиг произнесе името ѝ, сякаш беше мислил за нея. Наистина младият естественик мечтаеше за девойката, макар че никога на никой не беше издавал тайната си.

– Помниш ли колко неразделни бяхме с Каолин? – продължи той, без да забелязва любопитния поглед на братоачед си. – Заедно ходехме на риболов. Мисля, че той би взел сега моята страна против Агуара.

– Толкова по-добре – каза Гаспар. – Ако не намеря моя приятел, ще се обърнем към вашия. Ще останем тук до утре вечер. През това време ще се преоблека. Щом се стъмни, ще отида да поскитам около колибите като другите червенокожи и ще намеря моя пациент. И тъй като не е кой да е, това няма да ми бъде трудно. Ще го помоля да ми помогне да изтръгнем Франсиска от ноктите на Агуара.

Планът на Гаспар се видя на приятелите напълно приемлив и осъществим.

Изведнъж те чува шум от приближаващи се стъпки. Сянката на скалата падаше върху пътеката и пречеше да се види кой идва. Малко по малко в полумрака се обрисова фигура, загърната в нещо бяло и въздушно. Беше жена, или по-точно девойка. Когато излезе от сянката и лунната светлина освети прекрасното ѝ лице, Гаспар и Сиприано веднага я познаха, но не казаха нищо. Лудвиг обаче не можа да се сдържи.

– Нансена! – възкликна той.

Глава LI МАГИЯ

Уплашен, че Лудвиг ще заговори високо, Гаспар го хвана за рамото. И тримата, замряха, неподвижни като сфинксове.

Младата индианка вървеше като че ли очакваше да срещне някого. Така младата сърна плахо излиза от гората, чула зова на елена.

Когато тя се отдалечи, Гаспар прошепна:

– Навярно отива на среща.

От тези думи на Лудвиг му стана неприятно.

– Нека да отиде на уговореното място. По-добре да я спрем на вършане. А къде е той? Как може да кара да го чакат! Аз не съм правил така... Шшт! Спря се.

Девојката спря между гробовете, като изпитателно се вглеждаше в тъмнината и се ослушваше. След като не видя никой и не чу стъпки, повика отначало тихо, а след това по-високо:

– Шебота!

– Това не е името на нейния приятел – измърмори Гаспар, докато Лудвиг облекчено въздъхна.

И двамата бяха чували по-рано името на гадателката.

– Тя вика старата вещица! – продължи Гаспар. Защо ли ѝ е притрбявала на такова място и в такъв час? Навярно се е скарала с любимия си.

Чу се някакъв шум, въздишки, кашлица. Тези звуци идеха някъде отдолу. По пътеката се изкачваше някакво човешко същество. То сякаш пълзеше на четири крака. Девојката го видя и позна в него Шебота. Мълчаливо тя я очакваше на площадката.

Като продължаваше да охка и стене и като се спираше от време на време, за да си поеме дъх, старата врачка мина край нашите приятели и приближи към девојката. Луната ги освети и двете. Контрастът беше необичаен. Шебота имаше костелива фигура. Нансена беше възхитителна със своята младост и красота: стройна като палма, с правилни черти на лицето, с чудни очи. Ние знаем вече какво я водеше тук.

След кратко мълчание вещицата пое дъх и попита:

– Защо и е на Нансена Шебота?

– Нима не знаеш сама, Шебота?

– Зная, че сестрата на Каолин обича нашия млад вожд. Това не е

тайна за никого.

– О, не говори така! Аз мислех, че никой не знае.

– Какво от това? – възрази вещицата. – Нансена е прекрасна, няма друга равна на нея по красота в нашето племе, тя няма съперница, не може да се сравни с нея дори и девойката със сините очи и златистите коси, която живее под покрива на Шебота. Напразно Нансена ревнува от бялата девойка.

– Ти сигурна ли си в това, Шебота, мила! – извика девойката и в гласа ѝ прозвуча надежда. Ако е така, ще ти дам всичките си гривни, огърлици и наметки. Не бой се, няма да останеш невъзнаградена.

– Нансена е много щедра – каза вещицата и очите ѝ алчно заблестяха при споменаването на такива подаръци. – Шебота е сигурна и ще ти докаже това. Виж!

С тези думи Шебота извади от пазвата си кравешки рог, превърнат в бутилка и запушен с тапа.

– Ето ти лекарство – продължи тя. – Една капка от него е достатъчна, за да привърже към тебе сърцето на Агуара.

– Колко си добра, Шебота! Как да ти се отблагодаря, с какво да те наградя?

– Не си струва да благодариш – усмихна се Шебота. – По-добре ме награди така, както обеща. Обещанията, сама знаеш, не всякога се изпълняват. Затова, кажи ми, какво можеш да ми дадеш сега?

Девойката погледна масивната златна верижка, която висеше на шията ѝ, а след това и украсените с бисери и скъпоценни камъни гривни, красили някога ръцете на бели жени в Сантяго или Салта, и като сне гривните, ги подаде на Шебота.

Алчната старица не се задоволи с това, а просто поглъщаше с поглед огърлицата. Тя поиска и нея. Девойката се раздели и с това украшение. Вещицата погледна и бродирания пояс и превръзката на косата. Тези красиви предмети не представляваха особена ценност и Шебота ги остави на красавицата.

Засега това ѝ стигаше. Тя дълго с наслаждение гледа скъпоценните вещи, след това ги скри в пазвата си.

– Шебота знае и други магии – каза тя. – Тя има и капки за сън, от които никой не се събужда. Ако лекарството, което ти дадох, не помогне, и Агуара...

– Но нали каза, че е сигурно средство? – възрази девойката и лицето ѝ се помрачи. – Имаш ли някакви съмнения, Шебота?

– Любовта е най-силната страст. Тя най-трудно се надвива, затова

винаги има съмнения в силата на вълшебните напитки.

Шебота прекрасно знаеше, че нейните магии няма да върнат на Нансена сърцето на Агуара и тъй като не искаше да се лиши занапред от доход, прошепна на ухото ѝ:

– Ако Нансена желае да приспи бялата девойка с друго вълшебно питие, Шебота ще го направи.

Приятелите не чуха какво прошепна тя, но по израза на лицето на Нансена можеха да се досетят, че магьосницата ѝ беше предложила нещо ужасно.

– Не! – възрази девойката и в очите ѝ пламна отвращение. – Никога! Никога! Тя не е виновна, че Агуара ми е изменил. Аз няма да ѝ отмъщавам. Ако той ме е измамил, той трябва да бъде наказан. Моят брат ще му отмъсти.

– Твоят брат! – засмя се старата, обидена от отказа. – Нека тогава Каолин оправи работата. Тогава сигурно не са ти нужни повече моите услуги.

Шебота си даде вид, че се готви да си тръгне.

– Ако услугите ти не са ѝ нужни повече на нея, то на мене са ми нужни! – извика Гаспар, като изскочи от засадата и хвана вещицата.

Сиприано в същото време хвана Нансена.

– Сега, Шебота, ще си поговорим двамата.

Вещицата се дърпаше, но не можеше да се изтръгне от железните прегръдки на гаучото.

– Недей се опъва! – каза ѝ той и я стисна така, че старите ѝ кости изпращяха. – Само посмей да викнеш! Ще ти затъкна гърлото завинаги! След мене, господо – на другата страна на хълма. Нека един от вас заведе там девойката.

Габвайки старата вещица както му дойде, Гаспар я повлече като уловен вълк. По някакво безмълвно съглашение Сиприано предаде Нансена на Лудвиг и той внимателно я понесе на ръце. Нансена мълчеше. Тя знаеше, че този, в чиито ръце се намираще, е приятел на брат ѝ и не се страхуваше от него.

– Не се бой, Нансена – чу се нежният му шепот. – Аз съм приятел на твоя брат. Няма да бъда изменник.

Дали разбра значението на последните му думи или не, тя не отговори и мълчаливо позволи да я пренесат на другата страна на гробището.

Глава LII

НЕОЧАКВАНА СЪЮЗНИЦА

Гаспар довлече вещицата по пътеката и я хвърли на земята като връзка съчки. Но той не я пусна от ръцете си и като ѝ заповяда още веднъж да мълчи, накара Сиприано да донесе ласото. Ръцете ѝ завърза с връв, а главата ѝ омота с пончото си. Сега тя не можеше да вика. След това гаучото я привърза с края на ласото през кръста о стълба на една от гробниците. Лудвиг и Сиприано не можеха да разберат защо прави това. Нансена стоеше свободна до Лудвиг и не проявяваше ни най-малък страх.

Говорещият доста сносно езика на тоба Гаспар на своя ред се доближи до Нансена.

– Ти ни познаваш и тримата – каза ѝ той. – Ние също знаем всичко, дори и най-съкровената ти тайна. Чухме твоя разговор с Шебота, чухме как тя те лъжеше. Тя можеше да удържи само едно от обещанията си – да умъртви тази, която ти смяташ за своя съперница.

Младата девойка потрепери при тези думи.

– Ти с негодуване отхвърли нейното подло предложение-продължи Гаспар. – Поне видяхме и чухме всичко. Аз ще ти предложа нещо друго, Нансена, което ти, надявам се, няма да отхвърлиш.

Нансена слушаше мълчаливо.

– Ти можеш да се избавиш от съперницата си другояче, като действаш по право и справедливост. Помогни ни да я отведем, така че Агуара да не може да я намери.

– Да, помогни ни! – умолително каза Сиприано. – Не ни отказвай, Нансена, – помоли и Лудвиг. – Тя ми е сестра! Спомни си, че ти самата имаш брат!

Още щом Гаспар заговори, девойката, със свойствения на нейната раса инстинкт, разбра какво искат от нея. Тя сама с радост би им помогнала, но все пак се престори, че не разбира.

– Как може да ви помогне Нансена? – попита тя.

– Помогни ни да я освободим от плен. Тя е затворница, нали? – каза Гаспар.

– Да.

– Къде? – продължаваше да разпитва гаучото.

Сиприано с ужас очакваше отговора. Той се страхуваше, че тя ще

отговори: „В шатрата на вожда“.

– При нея – посочи Нансена вързаната Шебота. – На нея ѝ е поръчано да пази бялата пленница.

– Чудесно! – извика Гаспар. – А докато Шебота е тук, никой ли не пази пленницата?

– Пазят я, за жалост! – отвърна младата индианка.

– Кой? – попита Гаспар.

– Белият роб. Той отдавна живее при нашето племе. Доведоха го някъде от юг. Той прислужва на Шебота и пази в нейно отсъствие бялата пленница.

– Добре – зарадва се гаучото. – Върви ни! – каза той полугласно на другарите си. – Надявам се, че този бял не е станал още съвсем индианец. Щом той е роб, ние ще го пуснем на свобода или ще го вземем със себе си. Нали, Нансена?

– Да.

– Ти съгласна ли си да ни помогнеш?

– Съгласи се! – помоли я и Сиприано.

– Сестро моя, Нансена! – каза Лудвиг.

– Страх ме е, че тя ще ми отмъсти – посочи Нансена старата магьосница.

– От нейното отмъщение няма какво да се страхуваш. Ако искаш, Шебота...

– И косъм няма да падне от главата ти – намеси се Гаспар – тя ще бъде далече. Тази достойна жена ще направи дълго пътешествие с нас, ако ти само се съ согласиш да освободиш бялата девойка от плен. Съгласна ли си?

Като узна, че ще отведат вещицата, Нансена се съгласи. Техните интереси съвпаднаха с нейните. Те щяха да вземат със себе си съперницата и тогава Агуара може би щеше да се върне при нея.

Нансена разказа подробно какво ставаше в селището и къде беше скрита пленницата.

На изпращане Гаспар ѝ каза:

– Кажи на белия роб, който пази пленницата, че и двамата са свободни. Той вече не е роб на Шебота. Също такива бели като него ще дойдат, ще го вземат и ще го отведат в родината му, където и да се намира тя. аз съм сигурен, че с това ще го подкупим.

– Не зная – усъмни се Нансена.

– Защо мислиш, че няма?

– Белият роб не е с всичкия си ум. Освен това той се страхува от

Шебота. Всички се страхуваме от нея. Шебота на излизане му е заповядала да пази пленницата и той за нищо на света няма да бъде непослушен. Не зная дали ще ми позволи да говоря с нея.

– Виж ти! – учуди се Гаспар. Робът е безумен. Тогава кажи му, че си дошла по поръчка на Шебота.

– Все едно, няма да ме пусне.

– Какво да правим тогава? Всичките ни планове рухват.

Гаспар се удари по челото. Хрумна му щастлива идея.

– Зная какво ще направим! – каза той и преди Лудвиг и Сиприано да успеят да го попитат, изчезна между гробниците.

Като отиде при завързаната за стълба Шебота, той бързо сне омотаното около главата ѝ пончо и напипа на шията ѝ нещо като броница – това беше огърлица, направена от човешки зъби. Вещицата я носеше, за да внушава повече страх. Гаспар се сети, че тази огърлица може да му свърши работа против самата вещица.

След като взе огърлицата, гаучото пак уви главата на старицата с пончото и каза на Нансена:

– Вземи това и го покажи на малоумния роб. Ако не е съвсем лишен от разсъдък, той ще повярва, че идваш от името на Шебота и ще те пусне при пленницата. Как ще действаш по-нататък, ти сама знаеш.

Нансена взе страшните мъниста. Тя беше сигурна, че тази принадлежност на вещицата ще подейства на роба.

Без да каже нито дума, девойката се обърна и тръгна с бърза плавна походка по пътеката.

Приятелите гледаха след нея, докато изчезна в тъмнината. Те нито за минута не се съмняваха, че тя ще изпълни обещанието си. Личните ѝ интереси я караха да действа заедно с тях.

Глава LIII ИЗМАМЕНИЯТ ТЪМНИЧАР

Дълбока нощ. Луната се беше скрила. В града цареше безмълвие. Всички спяха. Огньовете в колибите бяха угаснали. Улиците пустееха.

Само в колибата-пещера на Шебота мъждукаше свещ от восък от диви пчели с фитил от палмово влакно. Колибата беше прислонила едната си страна към склона на хълма. Тя почти не се виждаше от гъстите дървета. Свещта димеше. Червеникавият ѝ пламък осветяваше страшните предмети на демонологията: кости от черепи на маймуни, препарирани змии, гущери и други влечуги, зъби от алигатор и ягуар, зурла от тапир и мравояд, множество различни птици, насекоми и риби.

Всички тези атрибути бяха наредени край срещуположната страна на вратата, така че не само влизащите в колибата, но и минаващите край нея да могат да ги видят. За да внуши още по-голям страх у суеверните диваци, Шебота беше поставила сред тази колекция човешки череп.

Червеникавата светлина на свещта, която осветяваше цялата тая дяволия, осветяваше и прелестното личице на Франсиска Халбергер.

Шебота беше излязла и девойката остана сама. Тя седеше на ниския бамбуков креват, отпуснала глава на ръцете си. Златисти коси се спускаха между белите ѝ пръсти и се смесваха с кожата на голям пампаски вълк, постлана вместо дюшек.

Свещта догаряше и от време на време припламваше с пращене. Франсиска беше все така печална, както тогава, когато я взеха в плен. Тя беше станала още по-бледа и изразът на лицето ѝ беше още по-безнадежден. Почти не беше спала от деня, когато излезе с баща си в степта, до деня, в който я доведоха в колибата на Шебота. Черните мисли и сега я измъчваха и не ѝ даваха да се забрави за дълго в съня. И сънищата ѝ бяха тежки. Тя често сънуваше баща си, на земята, в предсмъртна агония. Над него, сякаш самият сатана, стоеше с окървавено копие Валдес.

Бъдещето също я плашеше. Тя се страхуваше и за себе си, и за останалите вкъщи майка и брат. Мислеше и за милия Сиприано, когото обичаше също тъй нежно, както и той нея.

Тежко беше на душата на Франсиска, когато мислеше за тях. Тя видя как приятелски беше говорил Валдес с индианците и беше уверена, че всичките ѝ близки ги заплашва опасност. Често си задаваше въпроса, къде беше отишъл Руфино: дали обратно в Парагуай или в тяхната

къщичка в саваната, за да довърши дяволското си злодеяние, започнало с убийство и което сигурно щеше да завърши с друго престъпление? Във всеки случай той нямаше да остави на мира семейството на Халбергер – в това девойката беше сигурна.

Ето и сега всички спяха, а черните мисли не даваха на Франсиска да мигне. Безпокоеше я отсъствието на Шебота. Вещицата никога не беше излизала през нощта от дома си. Защо тази нощ я нямаше толкова дълго?

Въпреки това девойката не се опитваше да бяга. Тя добре знаеше че няма да успее. Стопанката я нямаше вкъщи, но пред вратата, свит, седи човек. Той е също като нея – бял роб. Може би, било е време, когато той също така се е измъчвал, като нея. Робството го беше превърнало в безумен идиот. Сега той беше покорен на съдбата си. Беше верен роб на Шебота. Никое куче не пазеше така, както него.

Франсиска никога не се беше опитвала да подкупи пазача си, не се опитваше даже да прекрачи прага на колибата. Защо? Тя не би могла да намери пътя за къщи през пампасите. Тя дори и не помисляше за бягство.

И сега тя мислеше не за бягство, а за това, кой щеше да се покаже всеки момент през отворената врата на колибата. Ами ако това не бъдеше нито Шебота, нито нейният роб, а господарят на двамата – Агуара?

Досега младият вожд не я беше обиждал. Той винаги беше вежлив с нея и я уверяваше в приятелството си. Но нещо и подсказваше, че това е маска, която той един прекрасен ден ще захвърли. Въпреки протестите на Агуара, тя беше сигурна, че той има пръст в убийството на баща ѝ.

Чуха се някакви стъпки. Франсиска скочи от мястото си и започна с ужас да се вслушва. Тя познаваше походката на Шебота и разбра, че не е тя. Кой можеше да идва в колибата по това време на нощта? Жилището на магьосницата се смяташе от тоба за свещено. Без да е повикан от нея, никой, освен Агуара, не смееше да престъпи прага на дома ѝ.

Това изключение в отношението на Шебота към вожда плашеше Франсиска. Стъпките отвън сигурно бяха неговите. Неясен страх обзе девойката.

Стръцето ѝ заби в гърдите. Стъпките все повече приближаваха, но това не бяха мъжки стъпки. Походката беше много лека. Това не беше Агуара.

Стъпките затихнаха и през отворената врата се чу мек женски глас. Непознатата разговаряше с пазача. Най-напред те си размениха обичайните поздравя, след това пазачът попита жената, какво иска.

– Трябва да поговоря с бялата девойка.

– Не може. Шебота не позволява на никой да идва тук.

– На мене Шебота ми позволи и дори ми заповяда. Тя ме изпрати с поръчка при пленницата. Самата тя е заета и не може да дойде сега.

– Може да казваш истината, но как да разбере? – недоверчиво се ухили пазачът. – Не казвам, че лъжеш, но нещо не ми се вярва. Шебота няма да взема да възлага поръчки на такава красавица.

– Но не ме ли познаваш?

– Ти си сестрата на Каолин, красавицата Нансена.

– Тогава защо не ми вярваш? Сестрата на Каолин няма да лъже. Защо мислиш, че те лъжа?

– Понякога именно красавиците лъжат! – въздъхна пленникът, сякаш си спомни нещо отдавна преживяно. – Не ти вярвам, макар че си красива, макар че си сестра на Каолин.

– Погледни това и ще повярваш.

Тя му показа страшната огърлица на магьосницата.

– Шебота ми даде това в знак, че е позволила, дори ми е заповядала да поговоря с пленницата.

При вида на отвратителната огърлица на магьосницата, недоверие-то на пазача изчезна, той знаеше, как Шебота ценеше тази огърлица и как ревниво я пазеше, като я даваше само в крайни случаи, за лични изгоди. Пленникът не запита защо я е дала на Нансена, а само кимна с глава към вратата и каза:

– Върви.

Глава LIV СПАСИТЕЛКАТА

Франсиска достатъчно разбираше езика на тоба, за да се досети по разговора на Нансена с пазача, че девойката иска да говори с нея. Чудно ѝ беше, че Нансена е дошла толкова късно през нощта и не можеше да се сети защо. Тя няколко пъти беше виждала Нансена, но никога не беше говорила с нея. Сестрата на Каолин сякаш я избягваше и никога не беше ходила в дома на Халбергер. Когато се срещаха, на Франсиска ѝ се струваше, че Нансена я гледа недружелюбно. Между другото на девойката никога и на ум не ѝ беше идвало да обиди с нещо сестрата на Каолин, който беше такъв добър приятел с нейния брат. Като си спомни сега сърдития поглед, с който я беше удостоявала Нансена, Франсиска не очакваше нищо добро от нейното посещение.

Ето защо много се учуди, когато не видя на лицето на влязлата никакъв Враждебен израз. Напротив, Нансена мило и покровителствено се усмихна на пленницата. Наистина, ревността на индианката сякаш се изпари пред жалкия и безпомощен вид на съперницата ѝ. Мисълта, че ще се отърве от нея завинаги също я вълнуваше.

– Искаш ли да бъдеш свободна? – попита тя и в гласа ѝ прозвуча желание и власт да освободи пленницата.

– Защо питаш? – недоверчиво я погледна Франсиска.

– Затова, защото Нансена може да ти даде свободата, ако поискаш.

– Дали искам! – извика девойката. – Ти подиграваш ли се с мене? Разбира се, че искам. Но как ще ме освободиш?

– Нансена ще те върне на твоите бели хора.

– Те са далече от тук. Да не би да ме заведеш чак при тях?

– Не. Но ти се лъжеш. Твоите приятели са близо. Те те чакат.

За миг в очите на пленницата заблестя отдавна угасналият пламък на надеждата. Но недоверието отново я завладя.

– За кого говори Нансена? – попита тя.

– За твоя брат, белия юноша, за твоя братовчед и гаучото, който ги е довел тук. И тримата те чакат близо до града, на отвъдната страна на хълма. Нансена говори с тях и обеща да те заведе.

– Бяла сестро! – каза младата индианка с тон, който не позволяваше да се усъмни някой в нейната искреност. – Не бъди толкова недоверчива. Нансена ще удържи на думата си. Тя ще те предаде на твоя брат и на

приятеля ти, който те очаква с такова нетърпение.

Пленницата учудено погледна своята освободителка. Наистина ли Нансена е отгатнала тайната ѝ? Как? Дали не ѝ я е доверил Сиприано, с когото тя се е видяла и говорила? Франсиска беше забравила, че индианката няколко години беше живяла близо до тях. И ето, макар да не беше ходила у дома им, със свойствената ѝ прозорливост беше разбрала, че между нея и братовчеда ѝ съществува чувство по-нежно от роднинското.

Междувременно Нансена започна да я подканва да бяга по-скоро, напомняйки ѝ отново за скъпия човек, който я чака.

Франсиска не чака да я уговорят дълго.

– Аз ти вярвам, Нансена – каза тя. – Ти ме нарече твоя бяла сестра. Не би говорила така, ако ми желаше злото. Готова съм да те следвам навсякъде.

Франсиска протегна ръка на Нансена. Индианката я хвана и вече се канеше да излезе през вратата, когато изведнъж си спомни за пазача. Лицето ѝ се помрачи. Мина ѝ мисълта, че той ще им попречи да избягат.

Франсиска разбра колебанието ѝ. Тъй като знаеха, че пазачът може да ги подслушва, те започнаха да се съвещават шепнешком.

Нансена, като по-опитна, реши да излязат без да се крият, уж със съгласието на Шебота. Ако ги спреше, щяха да се опитат да избягат. Зад вратата се чуваше тежкото дишане на роба – той страдаше от астма – и стъпките му. Невъзможно беше да се бавят повече.

Уловени за ръце, девойките прекрачиха прага.

– Забравих да ти кажа – каза Нансена на пазача, – че ще я взема със себе си. Шебота заповяда да ѝ заведе бялата пленница.

– Да не си посмяла да направиш това! – сърдито се обади робът. – Шебота ще ме убие, ако узнае, че съм пуснал пленницата.

– Но самата Шебота заповяда!

– Аз не зная нищо.

– Забрави ли какво ти дадох?

Нансена посочи странната броеница, която той беше взел от нея като залог.

– Не съм забравил – каза той, като размаха броеницата така, че зъбите затракаха. – Но не мога да пусна с тебе бялата девойка. Това може да ми струва живота.

– Защо ти е живот в робство? – попита го Франсиска на неговия роден език.

Робът трепна, учудено погледна младата девойка и потри очите си,

сякаш се събуди от дълъг сън.

– Какво говориш? – извика той. – Свобода! Свобода! Аз отдавна я нямам. Аз съм роб на Шебота. Никога няма да бъда свободен.

– Можеш, ако искаш, веднага да бъдеш свободен.

– Дали искам? Ти се шегуваш! Само ми покажи пътя и нека Шебота...

– Шебота няма да ти направи нищо. Слушай ме. Ние с тебе сме от едно племе, една раса. Моите приятели са дошли за мене. Те са близо. Ти сигурно също имаш приятели там, в родината. Защо не се върнеш при тях?

– Защо не се върна? – повтори той. – Ако ме вземеш със себе си, ще дойда.

– На драго сърце ще те взема. Да бягаме час по-скоро!

С тези думи Франсиска хвана за ръка своя доскорошен пазач. Учудена от тъй неочакваната проява на ум у човека, когото всички отдавна смятаха за луд, Нансена мълчаливо тръгна напред. Пленниците я последваха, като я помолиха да им показва пътя.

Глава LV ЗЛОПОЛУЧНО ПАДАНЕ

Когато Нансена тръгна за града, гаучото и неговите приятели започнаха да се приготвят за връщането. Те решиха да слязат от хълма на пътеката. На тръгване Нансена обеща да доведе пленницата в подножието на хълма. С това свършваше нейната мисия, останалото те трябваше да уредят сами.

За място на среща беше определено началото на пътеката при памуковия храст. Нансена добре знаеше този храст. В детството си тя беше играла под него, а по-късно беше почивала в сянката му. Тази пътека беше най-краткият път за хълма. Приятелите се страхуваха само от едно – да не би Нансена да не доведе Франсиска. Само Лудвиг не се съмняваше.

Чудна работа, радостта му от освобождаването на неговата сестра беше примесена с нотка горчивина. Той знаеше, че Нансена им помага не от приятелско чувство. Правеше го, водена от ревността. Тя освобождаваше пленницата, за да причини мъка на Агуара. Но Лудвиг не каза на никой за подозренията си. Всъщност за разговори нямаше и време. След като Нансена се запъти за града, Гаспар даде знак за тръгване и тримата се засуетиха около конете.

– Няма защо да оставаме на това скръбно място каза Гаспар, оседлайки коня си. – Ако червенокожата красавица ни измами, ще се озовем тук като в капан. Ще ни обкръжат и ще ни отрежат пътя за отстъпление. Колкото по-рано се измъкнем оттук, толкова по-добре. В равнината поне ще можем да избягаме от преследвачите. По-бързо да се махаме! Неприятното е само, че ще трябва да мъкнем със себе си и Шебота, макар тя, разбира се, да не е тежка. Просто торба кокали.

– Ама ти сериозно ли искаш да я вземеш със себе си, Гаспар? – попита Сиприано.

– А как иначе? Ако я пуснем, веднага след нас ще изпратят потеря. Ако я оставим вързана за стълба, утре сутринта ще я потърсят в града и като не я намерят, ще дойдат тук. Защото това място е най-подходящо за старата вещица.

– Не е ли по-добре да я отведем в гората и там да я вържем за някое дърво? – попита Сиприано. – В гъстите храсти никой няма да я види. Ако ѝ омотаем главата като сега, няма да може и да крещи.

– Всичко това няма да послужи за нищо! – отговори Гаспар. – Както и да я скрием, ще я намерят. Тези червено-кожи като змиите ще пропълзят през всякакви трънаци. Освен това, както сами знаете много добре, те имат кучета с великолепно обоняние, като ловджийските. Те от половин миля ще подушат старата и ще заведат господарите си там, където е скрита.

– Да, при такива условия, разбира се, ще я намерят – каза Сиприано.

– А ако не я намерят, помислете си колко ужасно ще бъде – забеляза Лудвиг.

– Защо ужасно? – учуди се Сиприано. – Толкова по-добре за нас, ако не я намерят.

– Но какво ще е за нея! Завързана за дървото, Шебота ще трябва да умре от глад и жажда. Колкото и да е отвратителна вещицата, ние самите няма да бъдем по-добри от нея, ако постъпим така жестоко.

– Чудесно, сеньор Лудвиг, – съгласи се с него на пръв поглед гаучото – може би имате право. Но няма за какво да спорим. Ние не можем да завържем за дървото Шебота и да я оставим и затова, защото в такъв случай и нас самите ни заплашва подобна участ: ще ни вържат за някое дърво като сноп съчки и ще ни опекаат на бавен огън. Има още един начин да се избавим от Шебота, без да я вземаме със себе си.

– Какъв? – попита Сиприано, като видя, че гаучото не се решава да продължи.

– Да я пречукаме или клъцнем. Няма да е лошо и да обесим тази негодница. Тогава индианците ще намерят трупа, но тя няма да им разкаже в каква посока сме избягали. Виждам, че на сеньор Лудвиг не се харесва моят начин.

– Всичко друго, само не това! – с ужас извика младежът.

– Тогава не остава друг изход, освен да я вземем със себе си. Аз съм съгласен да бъда галантен и ще я кача на седлото си. Ако искате, сеньор Лудвиг, мога да отстъпя на вас тази чест. При това вашият кон е натоварен по-малко от другите. Ако ви омръзне да я влачите със себе си, можете да я хвърлите на електрическите змиорки, когато минаваме през реката. Нека се позабавляват с кокалите ѝ.

В друго време шегите на Гаспар може би щяха да предизвикат смях, но сега младежите нямаха настроение. Лудвиг само се усмихна, а Сиприано слушаше гаучото с неудоволствие, тъй като мислеше за Франсиска и не му беше до плоски шегии.

– Домъкни я по-скоро тук, Гаспар! – каза той нетърпеливо. –

Трябва да бързаме.

Шегите обаче не пречеха на Гаспар да си гледа работата. След като оседла конете, той отиде за Шебота и доведе старата магьосница, фигурата на която приличаше на вързоп парцали.

Гаучото я сложи на седлото, заповяда ѝ да седи мирно и сам седна зад нея. Тъй като не смяташе да я носи през целия път, Гаспар не я върза за седлото. Това беше крайно непредпазливо. Когато конниците започнаха да се спускат по стръмната пътека от хълма, тракането на подковите разбуди спящите в гъстите клони маймуни и те жално завикаха. Конете се подплашиха от необикновения крясък и препуснаха. Най-много се изплаши конят на Гаспар. Той се изправи на задните си крака, загуби равновесие и падна.

Когато малко замаяният от падането Гаспар стана, той се убеди, че ще продължи пътя си сам. Магьосницата беше изчезнала.

Глава LVI ЖЕНСКИ ГНЯВ

Нямаше нищо чудно в изчезването на Шебота. Щом усети земята под краката си и почувства, че Гаспар не я държи, тя тутакси пропълзя на четири крака в храстите. Като подгонен от кучета язовец, тя се скри в трънаците, където не би се решило да влезе дори куче.

Всяка пътека по хълма ѝ беше добре позната. Добрала се до най-близката, тя се изправи. Огледа се и бързо, като млада, закрачи назад към гробището. Този, който беше видял преди прегърбената ѝ фигура, не би я познал. Две силни човешки инстинкта я ръководеха – отмъщение и алчност. Заедно със страшната огърлица от зъби Гаспар беше свалил от шията на Шебота и скъпоценните украшения на Нансена, които искаше да върне на девойката, когато им доведе Франсиска.

Гняв задушаваше Шебота при мисълта, че адските ѝ замисли не успяха. Макар че се запъхтя, магьосницата бързо се заизкачва по хълма и не спря, докато не стигна върха. Там тя, като свой човек, на когото е позната всяка гробница, се запромъква през гробищата.

Тя не се страхуваше, че ще я преследват, защото знаеше, че те за нищо на света няма да се върнат. Разговора им с Нансена не беше чула, но се досещаше за техните планове. Тя позна гаучото и неговите спътници и разбра, че те бяха дошли тук не за друго, а за да освободят пленницата, която ѝ беше наредено да пази. От това, че пришълците бяха освободили Нансена и я бяха изпратили в града, Шебота заключи, че девойката се беше съгласила да помогне за отвличането на пленницата. Но това нямаше да ѝ се удаде. Шебота щеше да попречи. И вещицата с всички сили бързаше към селището.

Вик на учудване се изтръгна от гърдите ѝ, когато влезе в колибата и не намери роба си. Тя го повика – отговор не последва. Восъчната свещ догаряше, като слабо осветяваше магьосническите атрибути, но в стаята нямаше никого.

Шебота излезе от колибата и се взря в околния мрак. Ако някой я видеше, щеше да забележи, че очите ѝ горяха като въглени. Тя цялата пламтеше от жажда за мъст. Като повика още веднъж роба си и не получи отговор, тя разбра, че той също я е измамил, освен ако не бяха измамили самия него. Тогава Шабота се отправи към шатрата на Агуара.

Нощта беше топла. Вратата беше съвсем отворена. Шебота се

вслуша. Някой спокойно дишаше. Агуара спеше.

– Събуди се, сине на Нарагуана, – каза тя.

– Какво има, Шебота? – попита той, като се събуди.

– Ставай веднага! Твоите врагове са близо. В самото ти племе има измяна. Ние с тебе сме измамени.

– Кой ни е измамил? – учуди се той. – За какви врагове говориш? Кои са тези изменници?

– Ще узнаеш всичко. Засега достатъчно е да ти кажа, че твоята бяла пленница е избягала.

– Избягала! – извика той, скачайки от леглото. – Наистина ли?

– Иди в моята колиба и сам ще видиш.

– Не е нужно. Вярвам ти. Но кажи как, кога и къде е могла да избяга? Говори по-бързо!

Шебота разказа как се бяха срещнали с Нансена на хълма и как, според нея, се бяха развили събитията след това. Тя изказа и предположението, че сестрата на Каолин е помогнала на пленницата да избяга, и добави, че робът и също е избягал. С две думи – клетката беше празна. Птичката беше изхвъркнала.

Шебота знаеше накъде се бяха отправили бегълците. Докато яздеше с Гаспар, гаучото, без да се пази, беше говорил с приятелите си за мястото на срещата. Въпреки омотаното около главата й пончо, Шебота беше чула думите „памуково дърво“.

Агуара познаваше това дърво не по-зле от Нансена. Като малък той беше играл под него и се беше катерил по клоните му.

Сега беше забравил невинните детски игри. Извън себе си от гняв, полуоблечен, той изтича от шатрата и поиска да му доведат коня.

В това време вещицата събуди и другите индианци. По заповед на вожда те се втурнаха към конете си и се приготвиха за гонитба.

Агуара пръв скочи на коня си и без да чака другите, препусна по пътеката към подножието на хълма, към памуковото дърво.

Глава LVII

ОТНОВО В ПЛЕН

Отчаянието на Гаспар, когато забеляза изчезването на Шебота, не може да се опише. Нито той самият, нито конят му се бяха ударили при падането. Но това малко го радваше. От устата му се изсипа цял поток проклетия.

Проклетията, които изрече по адрес на вещицата, не помогнаха особено – Шебота беше изчезнала безследно в гъстия храсталак. Гаспар обаче бързо се опомни и от думи премина към дела. Трябваше да помислят как да се спасят от потерята, която навярно щеше да прати подире им Шебота.

– Хиляди дяволи! – изруга той още веднъж, като се качи на коня. – Кой можеше да помисли, че бабичката е толкова пъргава! Но това съвсем не е смешно. Уж всичко се нареди и изведнъж този лош късмет! Няма обаче защо да зяпаме! Може би, още не всичко е пропаднало. Трябва по-скоро да вървим при памуковото дърво.

С тези думи той продължи пътя си. Лудвиг и Сиприано го последваха.

Обстоятелствата се бяха променили твърде много, откакто приятелите бяха уговорили с Нансена мястото на срещата и Гаспар реши да не чакат девойката при дървото, а да отидат да я посрещнат в подножието на хълма на пътя към града. Нямаше как да се разминат. Добре отпъканият от рогатия добитък и от конете път се виждаше и през нощта. Колкото по-скоро срещнеха бегълката, толкова по-лесно щяха да избягат от преследвачите.

Ако нощта беше лунна, от върха на хълма щеше да може да се види как по обикалящата подножието пътека една срещу друга се движеха две групи. В едната можеха да се познаят Гаспар и двамата му приятели, а в другата – Нансена, Франсиска и робът на Шебота. Девойките вървяха отпред. Робът беше изостанал на около трийсет крачки зад тях. Нансена знаеше пътя и затова водеше Франсиска за ръка. Оставаше им не повече от половин миля и щяха да срещнат спасителите си, ако не им попречи едно неочаквано обстоятелство. Те бяха съвсем близко, можеха да чуват гласовете си, но не се виждаха в тъмнината. Конниците препускаха мълчаливо, страхувайки се да не би тропотът на конете да ги издаде.

В това време в нощната тишина се чу далечен тропот на други коне. Нансена първа го долови. Тя се спря и се вслуша. Звукът ставаше все по-ясен. Това беше потеря. Разбира се, преследваше ги Агуара. Когато избягаха от колибата на Шебота, навсякъде беше тъмно, всички спяха. Кой беше събудил вожда, за да му каже за бягството на пленницата? Нансена недоумяваше.

Сестрата на Каолин беше сигурна, че Шебота е в плен на суровия гаучо. Ето защо тя още се съмняваше, че след тях беше изпратена потеря и че ги преследваше Агуара.

В действителност обаче това наистина беше той. Другите конници бяха останали назад. Той препускаше без да ги чака. Искаше му се да догони бегълката, преди тя да отиде до определеното за среща място, където я очакваха приятели и защитници.

Той не се беше излъгал в пресмятанията си. Ето че настигна роба на Шебота.

– Къде е пленницата ти? – попита той.

Познал вожда, робът се изплаши и не отговори. Агуара не чака отговор. Той чу изплашени женски гласове. Удари побъркания и препусна напред.

Сега Нансена беше сигурна, че след тях идва хайка и знаеше кой ги преследва. Тя позна гласа на Агуара, който говореше с роба. Чу и глухия удар, разтрошил черепа на нещастника. Тропотът на копитата все повече приближаваше. Нансена продължаваше да държи спътницата си за ръка и не знаеше как да постъпи. Не беше ли по-добре да пусне Франсиска да бяга сама, а тя да задържи Агуара?

Но вече беше късно, Агуара ги настигна. Той скочи от коня и улови двете девойки за ръцете. С проклетие сви юмрук и удари Нансена така, че тя със стон падна на земята. Преди да успее да стане, Агуара пак скочи на коня си и стискайки в прегръдките си пленницата, полетя обратно към града.

Глава LVIII С БОГА НАПРЕД!

Приятелите чуха виковете на двете девойки. Агуара също вече чуваше мъжки гласове и тропот на конски копита. Когато ги чу и Франсиска, започна да вика:

– Лудвиг, Сиприано, Гаспар, спасете ме!

Нейният вик беше чут. Конниците летяха като безумни. Но тъмнината и това, че не познаваха местността, им пречеше и беше в полза на Агуара. Ако Франсиска не продължаваше да крещи, те отдавна щяха да се откажат от преследването.

Никога нямаше да могат да настигнат Агуара, ако самата Немезида³¹ не им помогна, като посочи Агуара. Когато той наближи мястото, където беше нанесъл жестокия удар на роба на Шебота, конят му уплашено зацвила и се метна настрана в хрсталака. Преди да успее Агуара да се измъкне оттам, нечия силна ръка улови коня за главата и запуши ноздрите му. Друга могъща длан стисна гърлото на самия Агуара. Гаспар беше спрял коня, а Сиприано беше стиснал гърлото на конника.

Вождът на тоба беше застрашен от смърт или плен. Вместо да срещне смъртта храбро, лице в лице, ловкият тоба пусна плячката си, а самият той се плъзна на земята и като змия се скри в хрстите, зарязвайки коня си.

Франсиска най-напред падна в прегръдките на брат си, а след това нежно и здраво я прегърна Сиприано. Но Гаспар им напомни, че няма време и че още е много рано да се поздравяват. Трябваше да бягат колкото може по-скоро.

– Изглежда щастието пак ни се усмихна – каза той. – Съдбата ни изпрати славно конче, така че няма да яздим по двама на кон, а да не говорим, че старата вещица няма да бъде с нас. Да тръгваме по-бързо! Времето не чака!

Франсиска сложиха на коня на вожда. Всички останали се качиха на собствените си коне. Не се върнаха при памуковото дърво, а оставиха пътеката и препуснаха направо през равнината. Много искаха да отидат при убития или ранен от Агуара роб, но Гаспар каза, че е опасно да се застояват тук толкова дълго. Полупобърканият и при това опасно ранен

---

31. В древногръцката митология богиня на справедливото възмездие. – Б. ред.

човек само можеше да им попречи да избягат от преследвачите.

На Лудвиг и на сестра му се искаше да видят още веднъж и Нансена, но гаучото ги разубеди. Сякаш за да ги успокои, Нансена сама се обади:

– На добър час! – сбогува се девойката на чисто кастилско наречие. Гаучото се надигна на стремената и отговори на поздрава ѝ. След това пришпори коня си и мина напред. Тримата го последваха.

Глава LIX ВРАГОВЕ ИЛИ ПРИЯТЕЛИ?

Проблясък на радост още веднъж огря някога щастливия дом на Халбергер, който вече отдавна беше посетен от скръбта. Пътуването на Лудвиг, Сиприано и Гаспар завърши благополучно. Те доведоха вкъщи Франсиска цяла и невредима. Радостна от срещата с любимите си деца, които смяташе за безвъзвратно изчезнали, нещастната вдовица сякаш за миг забрави своята ужасна загуба. Разбира се, такава загуба не можеше да бъде заличена от паметта. Цялата предишна мъка скоро отново завладя мислите ѝ.

Подробният разказ на Франсиска за убийството на баща ѝ и предположенията на Гаспар относно по-нататъшните планове на злодеите, разтревожи вдовицата. Драмата не беше свършила в миналото. Опасността застрашаваше бедната жена и нейните близки и за в бъдеще.

Сега тя знаеше чия ръка ѝ бе нанесла тежкия удар, кой беше извършил убийството и кой го беше замислил. Предположенията на гаучото се оправдаха. Франсиска беше познала Валдес. Не беше такъв човек диктаторът на Парагуай, да остави злите си планове nedovършени. Той или сам щеше да побърза да дойде в дома на Халбергер, или щеше да изпрати наемни убийци. Всеки час, всяка минута можеха да очакват тяхното нападение от изток, докато от запад можеше да се яви Агуара със своите индианци.

Всичко това отрови радостта от срещата. Бегълците бяха пристигнали вкъщи, но и тук не се чувстваха в безопасност. Напротив, да останат тук беше по-опасно от всяко друго място. Те не знаеха къде да бягат по-нататък. В цялото Чако нямаше кътче, където биха могли да се скрият от преследване.

Откакто бегълците бяха напуснали Свещения град на тоба бяха минали три дни. През всичкото това време те без почивка ни денем, ни нощем бяха препускали с всички сили. Но колкото и бързо да пътуваха, те знаеха, че Агуара е близо. И ето, прекарали вкъщи не повече от час, започнаха да се стягат пак за път. Верните слуги, индианци от племето чане, им оседлаха други коне и мулета. Но къде да вървят? Това беше въпросът. Никога още пред гаучото не беше възниквала такава неразрешима задача.

За да обмисли добре положението, Гаспар се отдалечи от

домашната бъркотия в саваната. Тук, наблизо до дома, се издигаше малък хълм. От неговия връх той се загледа на юг. Дали от изток щяха да дойдат враговете или от юг, нямаше значение – и в двата случая те трябваше да се зададат откъм Пилкомайо. Не за пръв път стоеше Гаспар на тази височина и наблюдаваше. Откакто се бяха върнали вкъщи, той на всеки десетина минути изтичваше дотук. Но досега не беше видял нищо застрашително. В зелената равнина нямаше нито едно човешко същество. Беше пладне. Лъчите на горещото тропическо слънце падаха отвесно. Птиците и четириногите животни се бяха скрили в своите гнезда и бърлоги. Над знойната степ се виеха само няколко ястреба – символ поскоро на смъртта, отколкото на живота. Те сякаш предвещаваха нещастие. Ако Гаспар можеше да види онова, което виждаха птиците от висотата на своя полет, той щеше да се изплаши още повече. По равнината, по посока към имението препускаха на разстояние една миля една от друга три групи конници. Те идваха по различни пътища и от различни страни. Едната се изкачваше нагоре срещу течението на Пилкомайо, а другата отиваше надолу по течението на същата река, третата се отдалечаваше от брега към равнината. Първата група се състоеше от яздещи по двойки конници. Дрехите, оръжието, стойката, всичко издаваше, че са войници. Това бяха парагуайски кауартелероси, с Руфино Валдес начело. Той беше още много блед, ръката му беше още превързана, но по нареждане на парагуайския диктатор отиваше в дома на Халбергер, за да го разори докрай. Ако с Валдес не се беше случило нещастieto при вискачите и конят му не си беше счупил крака, приятелите щяха да намерят къщата вече празна. Върналата се от плен дъщеря нямаше да заваря майка си.

Движещата се срещу първата група втора група конници беше шайка тоба, под предводителството на Агуара – все млади хора, приятели и привърженици на младия вожд. Около стотина войни, въоръжени с дълги копия и „бола“. Събрали се набързо, те се бяха втурнали след бегълците, но все пак пленницата и нейните приятели бяха успели да стигнат в имението малко по-рано. Агуара ги караше да бързат. Разяреният дивак беше решил не само да завладее пленницата, но и да убие брат й, Сиприано и всички които й бяха помогнали да избяга.

И третата група се състоеше от конници от същото племе, само че този път индианците бяха възрастни. Предвождаше ги обаче младеж – братът на Нансена, Каолин. С тях яздеше и самата Нансена. Този отряд отиваше да защити бялата пленница от Агуара. Веднага щом вождът, въпреки общото мнение и съвета на старейшините, замина със своите

привърженици, народът възнегодува. Веднага бе свикано племенното събрание, което свали Агуара и избра за вожд Каолин. Излишно е да се казва, че всичко това стана благодарение на Нансена. Тя уговори брат си да вдигне бунт. От момента, когато Агуара я удари, любовта към него умря в сърцето ѝ и се превърна в омраза и жажда за мъст. През това време Агуара и не подозираше, че го преследват и че на негово място са избрали друг вожд. Каолин със своите хора беше по-близо до дома на Халбергер, отколкото Агуара. Те бяха минали по най-краткия път в саваната, бяха изпреварили доскорощния вожд и смятаха да го пресрещнат пред самото имение.

Гаспар ги забеляза пръв. Той най-малко очакваше нападение от тази страна, откъдето се показаха те.

– Боже мой, загинали сме! – извика той, като ги видя. – Късно е да бягаме.

На вика му дотичаха Лудвиг и Сиприано. И тримата с ужас гледаха приближаващия се отряд индианци. За отстъпление не можеше и да се мисли. Всеки опит за бягство беше обречен на неуспех. Да се съпротивляват също беше безполезно – това би означавало да ускорят гибелта си. И ето, те стояха и мълчаливо очакваха врага – защото какво друго можеха да бъдат тези индианци, ако не отмъстителите за неотдашното поражение на своя вожд?

Но каква беше радостта им, когато видяха, че начело на отряда язди не Агуара, а Каолин и редом с него – сестра му Нансена! Тази девойка им беше пожелала щастливо завръщане, когато те се спасяваха с бягство. Сега тя не можеше да бъде на страната на техните неприятели!

Скоро се убедиха, че двамата бяха довели на помощ съюзници и защитници.

Глава LX ВЪЗМЕЗДИЕТО

Каолин не остана дълго в дома на Халбергер. Младият вожд се отличаваше с решителност и енергия. След като каза защо е дошъл, той бързо се отправи със своите войни през степта по посока на старото селище на тоба, откъдето щеше да дойде неговият съперник, а също и другият враг, за когото му разказа Гаспар.

Гаучото отиде с индианците. Лудвиг и Сиприано също искаха да отидат, но Гаспар настоя да останат въщи, като защитници на господарката и дъщеря ѝ. Те го послушаха.

Каолин полетя с доблестната си дружина през степта. Сестра му го придружаваше. Нея също я съветваха да остане, но тя отказа. Нямаше да намери спокойствие, докато не отмъсти на изменника Агуара, който я беше оскърбил.

Брат ѝ и неговите войни също зажадуваха да се срещнат с врага. Тяхната ярост не беше толкова голяма когато пристигнаха в имението, но тук те узнаха за възможното нападение на другия, още по-омразен враг, и в сърцата на диваците закипя гняв. При това Каолин имаше лични сметки за уреждане с Валдес. Той и неговите привърженици не признаваха натрапения им от Агаура мир с парагуайците и искаха да се бият с парагуайските кuartелероси.

Макар че гаучото яздеше пред отряда индианци, той не им беше водач. Те познаваха местността по-добре от него. Неведнъж бяха ходили на лов за шрауси в тази равнина и я бяха обходили надлъж и нашир.

Въпреки че тръгнаха по пътя за старото заселище, Каолин нямаше намерение да идат до него. В долината на Пилкомайо имаше една крайбрежна скала, от върха на която се виждаше далече нагоре и надолу по течението на реката. Дълбока клисура прорязваше скалата.

Когато дойдоха до скалата, Каолин и Гаспар слязоха от конете и започнаха да се катерят към върха. Оттук те видяха това, което очакваха. От двете страни по брега се приближаваха шайки въоръжени хора: отрядът на Агуара и отрядът войници. Последните лесно се разпознаваха по блясъка на копията и щиковете им. Двата отряда бяха на еднакво разстояние от изоставеното селище на тоба. Ето те влязоха в него, срещнаха се. Каолин видя как се спряха и започнаха, изглежда, преговори. Но недоверието им бързо изчезна. Начело на двете шайки стояха

мошеници, които веднага се познаха, излязоха един срещу друг и си стиснаха ръцете. Започнаха да се побратимяват и техните спътници.

След тези прояви на приятелство конниците слязоха от конете си, като че ли се готвеха да се разположат на лагер. Каолин, който искаше да отиде да устрои засада в долината, остана на хълма, за да наблюдава по-нататък.

В това време слънцето залезе. Цялата долина на Пилкомайо потъна в червеникав здрач. Вдигналата се над реката мъгла закри селото. Но преди да настъпи нощта Гаспар и Каолин успяха да видят как кварталеросите, с високо вдигнати копия и развяващи се върху шлемовете пера, започнаха двама по двама да го напускат. Беше още толкова светло, че можеха да се различат и двамата конника, които яздеха най-отзад. – За това спомагаха дрехите им: единият, с обшитата с пера наметка, беше Агуара – позна го Каолин; в другия гаучото разпозна своя най-зъл враг – Руфино Валдес.

Гаспар Мендес изгаряше от нетърпение да се отърве завинаги от своя враг, а Каолин жадуваше смъртта на човека, който беше оскърбил сестра му. Затова те не останаха нито минута повече на върха на скалата, а побързаха да се присъединят към придружаващите ги храбреци. Каолин заповяда на хората си да направят засада в най-тесната част на долината, а самият той застана на издатината, така че можеше с дългото си копие да достига и двете страни на клисурата.

Скоро дойде часът на възмездие за обидата, нанесена на сестра му. Самата Нансена беше свидетелка на това. Със стиснати устни и суров израз на лицето, тя стоеше там сякаш очакваше печално и мъчително зрелище. Не ѝ беше жал за Агуара. Ударът, който ѝ беше нанесъл той, бе превърнал любовта ѝ в омраза. Тя не само не спираше брат си, но и с мълчанието си го насърчаваше за мъст.

Едва успяха да устроят засадата и конниците се показаха иззад издатината на скалата. Първи вървяха младият вожд Агуара и Валдес. При вида на последния, Гаспар си спомни всичкото зло, което му беше причинил той, спомни си убийството на обичания от него Халбергер и с мъка се съдържа да не скочи и да започне боя; но Каолин го възпря. Той сам замахна с копието си – Агуара с вик падна сразен. С друг удар Каолин повали на място и Валдес.

Идващите след тях войници се спряха. Изведнъж над главите им прозвуча дивият боен вик на племето тоба и от скалата се изсипа дъжд от „бола“, това ужасно оръжие, което троши черепи.

Кварталеросите не издържаха, обърнаха конете си и удариха на бяг.

Бяха сигурни, че тоба предателски ги бяха тикнали в засадата, затова оставяйки в тъмната клисура дванайсетина души убити и ранени, минаха през индианското селище и препуснаха по течението на реката по посока на Парагуай.

Колкото до войните от дружината на убития Агуара, като видяха че вождът е убит, те и не помислиха да отмъщават за него и да се бият с хората от собственото си племе. – Когато узнаха за всички тайни замисли на Агуара и за неговото съглашение с Валдес, индианците решиха, че двамата негодници са получили заслуженото си наказание.

Глава LXI ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След два дни, прекарани в старото им заселище, двата отряда индианци се върнаха в Свещения град на тоба. Заедно с тях отиде и сеньора Халбергер с децата си и верните си слуги. От само себе си се разбира, че с тях беше и Гаспар Мендес. Те отидоха не като пленници, а като почетни гости. Тоба ги взеха под свое покровителство. Защита им трябваше, разбира се, повече от всякога, тъй като едва ли можеше да се очаква, че парагуайският диктатор ще ги остави на спокойствие и те не можеха да се смятат в безопасност в малката си къщица сред пампасите.

Затова пък в Свещения град нищо не ги заплашваше. Приеха ги така радушно, както би направил това самият Нарагуана. Спасилият ги от гибел Каолин сега беше вожд на тоба.

Всъщност, те не се ползваха дълго от неговото гостоприемство. Скоро след пристигането си в Свещения град узнаха, че този, който им беше причинил толкова страдания, е умрял. Хосе Франция, който всяваше ужас не само у жителите на Парагуай, но и извън неговите граници, се беше явил пред Съдника на лошите и добрите. Неговите забравени и напласнени поданиците още дълго говореха за него със страх, само че вече го наричаха не Ел Супремо, а Ел Дифунто, т.е. „Покойния“.

Сега госпожа Халбергер можеше спокойно да се върне в родината си, но Гаспар я разубеди, опасявайки се да не би да ѝ припишат съучастничество в убийството на Валдес – нещо, за което тя нямаше вина. Той я посъветва да се засели в Аржентинската република, страната на свободата, където хората бяха католици и където живееха гаучосите. Тя послуша съвета му и те отидоха през степта, през големи реки в Аржентина – Самият Каолин ги придружи с отряд храбри войни. Нансена също тръгна с него.

Когато ги изпратиха до границата на Сан Росарио през Рио Саладо, индианците се сбогуваха със своите гости. Но сестрата на Каолин не се върна с брат си в Свещения град. Тя остана с този, който ѝ беше станал по-скъп от брат – с приятеля на Каолин от детството, Лудвиг, спечелил дивото сърце на индианската девойка и заел в него мястото на отминалата страст.

Бихме могли да продължим повестта си и по-нататък и вместо – както досега – страдания и бедствия, да опишем спокойното щастие на

нашите приятели. Може би за читателя няма да бъде безинтересно да узнае, какво правят неговите стари познайници десет години след тяхното преселване в Аржентина. По пътя от Сан Росарио към наскоро основаните немски колонии на река Саладо, близо да старинната мисия Санта Фе, се издигат постройките на голяма ферма – красива къща и обори за добитък. Това е домът на вдовицата Халбергер. С нея живеят синът ѝ и племенникът ѝ, сеньор Сиприано. Той е женен за нейната дъщеря. Синът на вдовицата, Лудвиг, е женен за красавицата индианка.

Животът им е охолен и по всичко се вижда, че са спечелили богатството си с честен труд. Семейството живее в разбирателство и в също такава разбирателство растат и децата на Лудвиг и Сиприано.

Цялото стопанство, както някога във фермата на брега на Пилкомайо, завежда верният домоуправител, гаучото Гаспар Мендес.

КРАЙ

© 1991 З. Подвързачов, превод от английски

Thomas Mayne Reid

Сканиране, разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2008

Публикация:

Майн Рид. ГАУЧОТО ГАСПАР
Второ осъвременено издание

Художник на корицата: Григор Ангелов
Издавателство АБАГАР-МК/90, София, 1991
Набор ТИПОГРАФИКА. Печат ДФ „Полипринт“ – Враца
Цена 8 лв.
ISBN 954-8004-03-8
с/о Jusautor, Sofia

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4804>]